Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

11-12

NR. 11-12 SERIE NOUĂ (188-189) • ANUL XXI • Noiembrie-Decembrie 2016

apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu vă urează

La mulți ani !

Editorial

Vasile GRIGORESCU

Planificare

A fost un an bun.

Unele mici nemulțumiri, de vor fi, provin exclusiv din dorința de a fi putut face mai mult. Însă, resursele și oportunitățile avute, considerăm că au fost valorificate corect și pe deplin.

Am avea nevoie ca anul ce vine să fie marcat de conștientizarea rolului culturii și educației în bunăstarea unei comunități. Bolintinul să devină locul unde tot timpul se întâmplă ceva, din punct de vedere cultural și educațional. Să devină un exemplu molipsitor, reprodus la infinit, de bună conduită culturală. Pentru reușita unui asemenea proiect, resursa umană, de departe, este mai importantă decât cea materială. Suntem deficitari la amândouă, dar delăsarea echivalează cu extinția.

Prin urmare, la noi vor continua să se publice cărți (literatură, memorialistică, istorie), vom avea festivaluri (de teatru și film, de muzică, Toamna Culturală), manifestări socio-culturale (Nuntă de aur bolintineană, Întoarcerea fiilor satului, Salonul de Carte și Presă, Clubul de Istorie), concursuri, târg și concert de Crăciun.

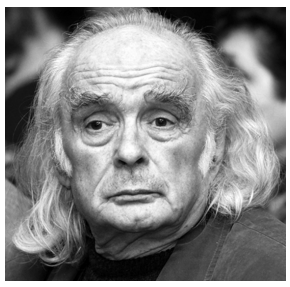
Vom veni cu o viziune proaspătă asupra patrimoniului, inclusiv cel natural, pentru conservare și valorificare în folosul generațiilor de azi și de mâine. Promovarea unui asemenea obiectiv, prin orice mediu, poate face diferența între a fi și a nu mai fi.

Este imprescindibil să găsim modalități prin care să determinăm educatorii să se implice în modelarea comunității, să-și intensifice și eficientizeze munca pentru formarea de consumatori de cultură.

Sunt câteva țeluri ce ni le propunem, pentru care vom avea ca sprijin ***Sud***-ul, ce vă urează, încă o dată, ***La mulți ani !***

În bucătărie

de Emil Brumaru

Miresme stau pe masă ca niște spade late,
Legume-și țin răcoarea-n catifelate pungi,
Pereții ne ignoră, purtând cu dignitate,
Pătrunși de var, blazonul păianjenilor lungi.

Vai, în bucătărie cui poți să îi explici
Că ne e foame numai de vis când la perdele
Vom ridica în soare ca să privim prin ele
Sticle de-oțet în care s-au înecat furnici.

Dar ce neașteptată și nouă întâmplare
Ne-ademește și ne-nspăimântă totodată !
Spre trupurile noastre-o caisă se dilată
Cu-o poftă vegetală ca să ne, ah !, omoare.

TOAMNA CULTURALĂ BOLINTINEANĂ 2016

pag. 15-17

Am citit despre...

Țara scoasă la mezat

Florentin POPESCU

Printre „știrile de plan doi” ale ziarelor și posturilor de radio din ultima vreme s-a difuzat și una care pur și simplu m-a consternat: cca. 52% din terenurile agricole ale României au fost vândute unor cumpărători străini (cei autohtoni nu intră în discuție de vreme ce nu dispuneau/nu dispun de fonduri pentru astfel de cumpărături). Și un frison mi-a străpuns șira spinării, determinându-mă să construiesc tot felul de scenarii.

Întâi și-ntâi mi-am amintit cum prin anii ’90 la unele demonstrații de stradă din București manifestanții strigau „Nu ne vindem țara !”.

Nu cred că acei tineri au mers atunci cu gândul atât de departe încât să-și imagineze că se va ajunge unde s-a ajuns azi. De aceea sloganul lor mi se părea exagerat, bănuind că în spatele manifestanților s-ar fi aflat cine știe ce forțe oculte, cu interese greu de înțeles și poate și mai greu de acceptat.

(continuare în pag. 2)

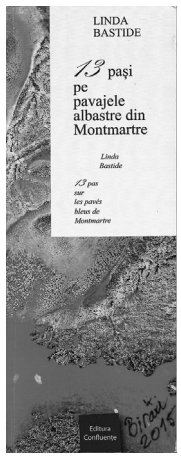

Constantin Bărbuță
Ovidiu la Tomis pag. 3

Elisabeta Bogățan
Linda Bastide și amprentele timpului pag. 9

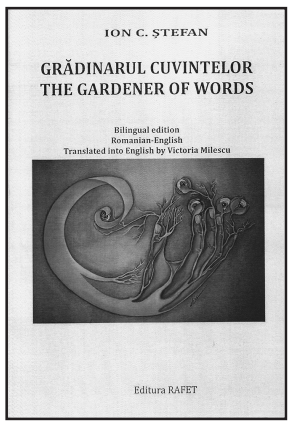
Convorbiri duhovnicești cu †Ioan al Banatului pag. 11

Vasile Grigore
În jurul unei controverse - Pădurea cea mare sau Dealu Mare ? pag. 12

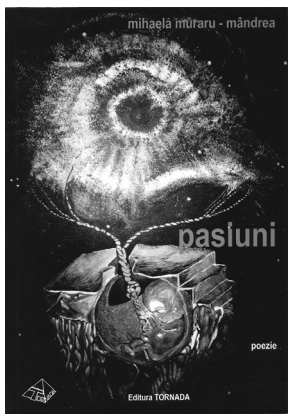
Biblioteca SUD-ului

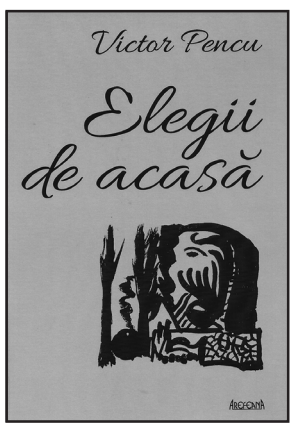

Linda Bastide, ***13 paşi pe pavajele albastre din Montmartre / 13 pas sur les paves bleus de Montmartre***, Editura Confluenţe, 2016. Prefaţa Jean-Manuel Gabert; traducerea în limba română Elisabeta Bogăţan. „Nu ezitaţi să o urmaţi pe Linda Bastide în această plimbare în care zorii iau nuanţa sfârşitului de zi: veţi respira până în inimă aerul subtil din Montmartre, care transportă pe un acelaşi parfum de glicine farandola copiilor nebuniei şi melancoliei fără fund a cireşelor cu ţuică. Părând neinteresat de asta, autorul va culege în trecere din aceste mici nimicuri invizibile şi intruvabile care fac adevăratele călătorii." (Jean-Manuel Gabert, redactor şef al revistei *Paris-Montmartre*)

Ion C. Ştefan, ***Grădinarul cuvintelor / The gardener of words***, Râmnicu Sărat, Editura Rafet, 2016. Traducerea în limba engleză de Victoria Milescu. *Sunt răspunzător / Doar de ce depinde de mine: / Bucuria unei vieţi trăite cinstit, / Emoţia primului sărut, / Surpriza versurilor de demult, / Capacitatea de a înţelege: / Cine sunt ? Cum sunt ? Şi de ce sunt aşa.*

Mihaela Muraru-Mândrea, ***Pasiuni***, Bucureşti, Editura Tornada, 2015. *Piatra din stradă tace adânc, mustrător, / casele-nalte, ferestrele închid a uitare, / te aşteaptă să fii, prin ea, din nou călător, / grădina cu flori dintre alte hotare.*

Victor Pencu, ***Elegii de acasă***, Bucureşti, Editura Arefeana, 2016. „Poemul acesta spectaculos este perfect translucid şi profund permeabil unei semnificaţii logice bazate pe derivaţii şi simetrii. Alte texte potenţează o aureolă misterioasă, nu imediat accesibilă, dar accesabilă dacă pătrunzi raţiunea jocului superior, pentru că o altă dominantă a textului rămâne spiritul ludic, acreditat cu o anumită greutate morganatică specifică omului de la câmpie." (Aureliu Goci)

Am citit despre...

Ţara scoasă la mezat

(urmare din pag. 1)

Şi iată ca temerea de acum mai bine de un sfert de veac s-a adeverit. După ce fabricile şi uzinele au fost distruse ori vândute pe nimic (parcă pentru a transpune în viaţă o zicere de neagră amintire a unui prim-ministru, cum că industria era „o grămadă de fier vechi", după ce aşa-zisa tranziţie a aruncat în stradă mii şi zeci de mii de muncitori, după ce minele au fost închise una după alta, după ce sectoare întregi (învăţământul, sănătatea, protecţia socială ş.a.) ale economiei au fost omorate cu bună ştiinţă şi aduse la limita de jos a subzistenţei, după ce setea de înavuţire şi furtul au pus stăpânire pe mai toate acţiunile conducătorilor, s-a trecut la vânzarea pământului strămoşesc, politicieni veroşi, fără frică de Dumnezeu şi lipsiţi până şi de cel mai elementar simţ patriotic au distrus ţara şi au ajuns să clameze ca pe o ispravă de lăudat împrumuturile la instituţii internaţionale şi în final să vândă şi pământul patriei - cel pe care, sărăciţi şi neluaţi în seamă de puternicii zilei, ţăranii nu-l mai pot lucra.

Este ciudat şi de-a dreptul revoltător să vedem cum „democraţia noastră originală" ne-a adus aici. Nicio ţară din fostul bloc comunist n-a promovat legi prin care să se vândă pământul străinilor. Şi nicio justificare, nicio scuză nu există (şi nu rezistă !) în faţa acestui adevărat dezastru naţional.

Să ne gândim numai - într-unul din multele scenarii posibile într-u viitor nu prea îndepărtat - ce s-ar putea întâmpla în această situaţie pe plaiurile Moldovei lui Ştefan cel Mare, ale Dobrogei lui Mircea cel Bătrân, pe meleagurile transilvane sau bănăţene. Ar putea să vină într-o zi arabii din nu ştiu ce ţară caldă şi să înalţe garduri înalte, înconjurându-şi proprietăţile care nu-i aşa, sunt ocrotite chiar de Constituţia noastră. S-ar putea ca nenea Gheorghe sau nenea Ion de la Gheboaia ori de la Valea Plopului să se uite neputincioşi printre sârmele acelor garduri unde noii stăpâni vor putea face ce vor şi când vor. Neputincioşi, ei „talpa ţării" s-ar putea să plângă în sufletul lor văzând cum glia pentru care au murit străbunii lor la Plevna, la Mărăşeşti şi Oituz a ajuns să fie înstrăinată...

Dacă printr-o minune voievozii şi domnitorii noştri de altădată ar învia şi s-ar întoarce în mormânt şi probabil ar muri a doua oară – de inimă rea...

Ştim din cărţile de istorie ce greu a fost cu ţara micşorată în primul război mondial, când Mackensen a cucerit Bucureştiul şi Guvernul şi administraţia s-au refugiat la Iaşi. Ştim ce lupte crâncene s-au dus pentru eliberare. Dar atunci totul a fost temporar, pe când acum, prin vânzarea pământului nu se ştie dacă vom mai reintra vreodată în posesia acestuia.

Iată cum fără lupte, fără vărsare de sânge, fără victime ţara a ajuns să fie vândută, după ce înşişi conducătorii ei au devenit nesiliţi de nimeni, obedienţi în faţa unor organisme internaţionale. Străinii n-au mai venit, cum scrie Eminescu, să „ceară pământ şi apă" şi să fie făcuţi „toţi o apă şi-un pământ", fiindcă de data asta s-au prezentat cu teşchereaua plină şi au vărsat pe masă milioane de euro şi de dolari – bani care nu se ştie şi nu ni se spune unde au ajuns, de vreme ce în toate sectoarele sociale s-a mers din ce în ce mai prost, clamându-se, de mai bine de un sfert de secol, lipsa fondurilor care să contribuie la dezvoltarea lor şi la înscrierea ţării pe o orbită a progresului, în ton şi în consens cu mersul celorlalte naţiuni.

Împinşi de sărăcie, cca. un milion şi jumătate de români şi-au lat luat, cum se spune, lumea în cap, muncind pe ogoarele altora, prin diverse ţări europene, în vreme ce terenurile noastre, câte mai sunt ale noastre (cele care altădată erau „grânarul Europei") sunt năpădite de bălării şi de troscot. Aşa-zisa liberă circulaţie a forţei de muncă a dus şi duce, în alt plan şi la distrugerea familiei („celula de bază a societăţii"): copiii sunt lăsaţi în grija altora, între soţi intervin sincope şi rupturi de cele mai multe ori, sentimentul apartenenţei la o colectivitate, patriotismul în cele din urmă sunt astfel subminate „din faşă", de la rădăcină.

Potrivit dicţionarelor, mezatul este o formă de licitaţie a bunurilor unui datornic, însă România, cum bine ştim, la orizontul anilor '90 nu era datoare nimănui cu nimic. Datoriile în care ne-au înglodat conducătorii noştri au venit mai târziu şi probabil vor atârna greu şi pe umerii urmaşilor noştri...

Mezatul la care a fost scoasă ţara este cu atât mai revoltător cu cât a fost făcut pe ascuns, departe de ochii opiniei publice, fără să se fi organizat un referendum, o dezbatere publică, o consultare a oamenilor.

Puşi în faţa unui fapt împlinit, nu ne mai rămâne decât cel mult să ne luăm cu mâinile de păr, să oftăm îndelung şi să plângem cu unii pe umerii altora.

BOLINTIN - Istorie în imagini

Imaginile provin din colecţia Asociaţiei pentru Cultură şi Tradiţie Istorică Bolintineanu

Mai 1942, al doilea război mondial, în Odesa, la popota Regimentului 68 Infanterie, unde comandant era bolintineanul Ion Carbarău.

Grupul vocal al Căminului Cultural Bolintin Vale la inaugurarea C.A.P.-ului din Crevedia Mare (dirijor Ştefan Andronic; responsabil cultural Ion Carbarău). Rândul de sus, de la stânga: Alexandrina Vrabie, Mariana Stamate, Rodica Istrătescu, Margareta Iliescu, Elena Stoica, Elena Anton, Ecaterina Locusteanu, Gheorghiţa Crudu, Ileana Popovici. (1964)

Pe scena Căminului Cultural Bolintin Vale; dirijor Ştefan Andronic; Ileana Popovici, Rica Roman, Adriana Damian, Doina Mănache, Verona Dobrică, Constanţa Alpida, Angela Râmboacă, acordeon Rada Pripici etc. (1964)

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Vrabia albă

În cazul unui autor cu operă constituită, cu opțiuni artistice clare, cu o „formulă proprie”, cum îmi place mie să spun, a vorbi despre cartea cea mai recentă mi se pare prea puțin. O să încerc să spun câteva cuvinte despre o antologie a Victoriei Milescu, despre o carte ciudată, ediție bilingvă româno-gruzină, apărută la editura Rawex Coms în urmă cu vreo șase ani, deloc întâmplătoare alăturarea asta, o antologie extrem de reprezentativă, tradusă (varianta gruzină, evident) de Zaira Samharadze. *Floarea vieții* se cheamă.

Noi, sudiștii, semănăm uneori până la identitate cu gruzinii. Avem tradiții uluitor de asemănătoare. Ne coacem pâinea în țest, avem balade fabuloase cu haiduci (vezi *Iancu Jianu* și *Data Tutashia*), avem un concept special al onoarei, avem cultul cuțitului de la brâu și al căldurii din inimă, ce mai, la poalele Carpaților și Caucazului, vegheați de ochiul Mării Negre, nici nu se putea să fim altfel. Dar asta e o altă poveste.

Istoria despre care vreau să vă spun astăzi ține de o atmosferă cu totul specială, din urmă cu aproape patruzeci de ani, când, la o revistă literară cu destin oarecum tragic – a fost sugrumată de mai multe ori, a reînviat, s-a deschis spre scriitorii tineri, a fost alungată din biblioteci etc. – vorbesc despre revista *Luceafărul* (cea apărută la Budapesta, ca semn de revoltă a tinerilor ardeleni, mutată la Sibiu, reapărută la București, sugrumată de „tinerii frumoși și liberi”, cum zice un gazetar contemporan, pentru că era singura revistă comunistă de dinainte de 1989, într-un ocean de reviste liberale și țărăniste cu care polemizaseră cei de la *Luceafărul*).

A revenit după un timp ca „Luceafăr de dimineață” mai mic și mai altfel, plutind în siajul navei-mamă *România literară*.

Ei, dar, de mult, de mult, cum scriam, la *Luceafărul* de la „Casa Scânteii” era un cenaclu special, ca o curte medievală a poeziei, unde un redactor – mare poet, pre numele lui Cezar Ivănescu, aduna tineri din toată țara, făcea cu ei ritualuri poetice, într-o întâmplare ce se numea „Numele poetului” și care avea paginile ei, în revista literară de sâmbătă dimineața. Acolo au debutat și au citit mulți scriitori care au astăzi operă și destin literar: Mihaela Muraru Mândrea, Liviu Pendefunda, Iuliana Paloda, Radu Cange, Luminița Cioabă – da, fata regelui de la Sibiu – nici nu mai citez de teamă de a nu uita pe cineva – și, printre domnițele din cenaclu, atunci niște, să mă ierte, copile debutante, poeta de astăzi Victoria Milescu.

Brăileanca, absolventă de la Filologie, ajunsă acum la o poezie a expresiei totale, având un loc al ei în poezia feminină la ora când, vai, scriitorii adevărați au devenit niște cantități neglijabile într-un val de pseudocultură în care înoată vijelios peștii cei mari ai show-biz-ului, gazetăresele de televiziune dotate cu douăzeci de cuvinte și mult silicon, cântăreții de manele colorate și culturnicii tehnocrați care au dileme, ceva peste douăzeci.

Dar să-i lăsăm și pe ei în plata Domnului, că Domnul va face odată și odată și această plată !

Să ne întoarcem la Victoria Milescu:

Cel mai frumos poem/ locuiește aici/ în această casă roșie/ vopsită cu propriul sânge.

Sau:

Sunt o carte îmbrăcată/ în piele de om.

Sau:

Vântul răsfoind cărțile/ pe tarabe/ lasă ca semn între file, uneori/ o vrabie albă/ ciugulind iute, cu o știință aparte/ viermii dintre literele negre și rare/ din orbite/ de pe oasele poleite/ așa cum stau răstignită/ așteptând să fiu cumpărată, devorată/ apoi dată la retopit/ pentru gloanțe.

Extraordinară *ars poetica* această **vrabie albă** !

Dar să apelăm în continuare la arta citirii și a citării. Prea de multe ori vorbim despre poeți numai în cuvintele noastre și nu în versurile lor:

Doar fumul trupului subțire/ prin mari ferestre de eter/ călătorind cu trandafirii/ ce-și iau culoarea roșie, albastră/ însângerând mereu un trup rebel.

Spune Victoria Milescu: ***Iubirea fuge, altfel moare,*** iar după versul acesta simt nevoia să pun o tăcere lungă ca un contrapunct al memoriei.

De ce ne e frică, de ce ne e departe ? Pentru că, ***afară-i gura de lup a poemului***.

Prieteni, dumneavoastră, să nu ne amăgim ca marele Marin Preda atunci când spunea că o asemenea girafă nu există. Mai scrie doamna Milescu:

Sunt asemenea florilor carnivore/ frumoasă și crudă și singură/ locuind în poemul/ imposibil de scris.

De unde vine această poetă ? Din sensibilitatea unor doamne ale poeziei românești, din întrebările Magdei Isanos: *Cântecul e-n mine ca-n voi tăcerea/ îi bănuiesc uneori puterea/ însă nu știu nimic și mă-nclin smerit/ îngerului lângă mine ivit*; ori din *Poemele pentru singurătate* ale Cocăi Farago, din *însetatele închipuiri* și din *nălucile iubirii* ale unei poete pentru care, ca și la Victoria Milescu, nu erosul senzual este născător de poezie, ci iluzia, umbra.

Poeta Victoria Milescu trăiește cu frică, în singurătatea ei drapată în fructe și flori exotice, vibrează la atingerea lucrurilor și, ca orice vioară, produce sunete.

Iese rar din această stare de grație și atunci poemele sunt ușor discursive și reci.

Ea, cea adevărată, rămâne în poemele îndoielii, ale unei resemnări superioare ca o condiție a jertfei de sine. Se salvează numai prin poezie:

Poate că așa salvezi poemul/ când abia te mai ții pe picioare/ ud, lihnit, cu fața zdrobită/ lipindu-te de trunchiul unui copac/ ce brusc începe să geamă.

Nicolae Dan Fruntelată

Dacă ți-e greu, dacă ai o durere, dacă ai un dor mare, ia în brațe un copac, cel mai bine un mesteacăn alb și te vei echilibra cu tot cosmosul. E o prejudecată, o minciună frumoasă cu parfum de metaforă, ori un leac al bătrânilor înțelepți ?

Eu merg pe ultima variantă. Eu merg pe poezie. Și Victoria Milescu pe care, iată, am citit-o și în limba gruzină, îmi certifică această convingere:

Poemul e pretutindeni/ concomitent/ ca aerul/ nu-l vedem/ dar fără el, am muri.

Călător, dar tot acasă

Așa mi-a venit acest vers când m-am gândit la un prieten vechi al meu, profesorul de română și scriitorul Nicolae Petre Vrânceanu. Lucram la revista *Luceafărul*, făceam călătorii minunate prin țară, ne duceam în școli, la cămine culturale, spuneam versuri, vedeam oameni, pentru ei era o bucurie mare să vadă scriitori în carne și oase. De câte ori mergeam în Dolj, ne însoțeau, printre alții, Dan Lupescu, Ion Vlad, Ilarie Hinoveanu, legendarul pandur și director al „Scrisului românesc” și Nicolae Petre Vrânceanu.

Un om ciudat în felul lui, blond, tăcut, civilizat ca un neamț, cu nume de haiduc vrâncean, originar din Ialomița, stabilit în Oltenia și devenit oltean „sută-n milion”, cum zicea un prieten al meu. Numai lucruri bune a făcut Nicolae, în școală, în poezie, în viață. Acum face o revistă luminoasă, acolo, la Craiova, „Noul Literator”, a scris un raft de cărți. El este, cum zicea fostul meu coleg luceferist, Artur Silvestri, unul dintre cei mai importanți critici de poezie din perioada contemporană, *un poet al diafanului, având un imagism solar, danubian.*

El este, în esență, un om al Sudului, de aceea îi fac loc în inima mea și în pagina acestei reviste deosebite ce se cheamă chiar *Sud*.

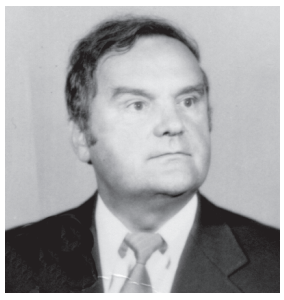
Era păstor sau era prinț/ (nu avea nicio importanță),/ păduri și munți de la părinți/ le stăpânea în transhumanță.

Când amintești de această geografie literară a Sudului pe care a schițat-o primul, criticul plecat prea devreme din lume, Artur Silvestri, de care vă vorbeam, nu poți să nu-l amintești pe profesorul blond (Doamne, acum o fi alb, nu-i așa ?), pe suavul poet Nicolae Petre Vrânceanu.

Încercând acest portret în câteva linii, așez peste imaginea lui un vers: *Călător, dar tot acasă*.

Adică, în Sud.

OVIDIU LA TOMIS

Constantin Bărbuță

Motto: *Sfârșitul încununează opera.* (Ovidiu)

Conștiința latină a poporului român, mereu trează și tot mai vigilentă, se pregătește pentru aniversarea adecvată, în anul 2017, a unor evenimente istorice și remarcabile prin multitudinea semnificațiilor, între care împlinirea a două mii de ani de când Publius Ovidius Nasso, cel mai iubit poet roman, se odihnește în pământul dobrogean, unde fusese exilat de împăratul Augustus pentru motive încă neelucidate pe deplin.

După ce a pus capăt războaielor civile, care măcinaseră societatea romană aproape un secol, devenind cel mai puternic om în stat (27 î.Hr.), Octavianus Augustus a instaurat un regim autocratic, într-o epocă de pace – Pax Romana – prosperitate și avânt spiritual, cadru social-politic nou, propice afirmării unor adevărate genii, ale căror opere constituie și azi obiectul recunoașterii și admirației universale.

Cu sprijinul nemijlocit al împăratului și al bogatului său prieten, Mecena, al cărui nume va deveni sinonim aceluia de protector al literaturii și artelor, în această „epocă de aur” a culturii și civilizației romane, au strălucit pentru de-a pururi, prin operele lor, poeții Vergilius, Horațiu, Propertius și desigur, nu în ultimul rând, Ovidiu, care în împrejurări istorice și personale distincte va deveni primul cântăreț al meleagurilor românești, iar opera sa izvor veritabil prin autenticitate pentru istoria strămoșilor noștri geți, în mijlocul cărora a fost obligat să trăiască în ultimul deceniu al vieții sale zbuciumate (9-17 d.Hr.).

Publius Ovidius Nasso, poetul latin autoconsacrat și recunoscut drept „cântărețul gingașelor iubiri”, s-a născut la Sulmo, nu departe de Roma, în ziua de 23 martie a anului 43 î.Hr., fiind al doilea băiat al unei familii din ordinul cavalerilor, care i-a asigurat condiții de viață și educație potrivite rangului social, în vremuri tulburi, provocate de asasinarea lui Cezar și preluarea puterii la Roma de către noii triumviri, Octavianus, Antonius și Lepidus, chiar în anul nașterii sale.

Deși părinții doreau ca fiul să se dedice carierei politice, în care scop l-au înscris la școala de retorică, asigurându-i cei mai buni profesori, tânărul Ovidiu se va îndepărta definitiv de politică, în urma experienței avute în diverse demnități publice, după revenirea dintr-o lungă călătorie în Grecia și Orient, inclusiv vestita cetate Troia, fiind atras, precum afirmă, de viața liniștită a poeziei, a celei erotice îndeosebi. Devine astfel foarte cunoscut în saloanele rafinate și în cercurile mondene ale capitalei imperiale, atrase de lirica erotică a tânărului poet, ușurința versificației și a imaginației bogate, confirmate în primele sale volume de poezii, dedicate și incitante precum *Amores*, *Heroides* (Scrisori) sau *Ars amandi*, de-a dreptul un manual despre arta cum să te faci iubit și să păstrezi iubirea.

Această perioadă efervescentă și densă tematic a creației ovidiene coincide cu valul de imoralitate a protipendadei romane, opulentă și sfidătoare, care nu a ocolit familia imperială, astfel că împăratul încearcă redresarea prin legi aspre, menite să restabilească vechile datini și moralizarea vieții de familie, neezitând să trimită în exil rude apropiate sau prieteni recunoscuți, între care Iulia, unica sa fiică, Agrippa, prieten și ginere, Marcellus, nepot ș.a. Faptul că cea de a treia soție a lui Ovidiu, Fabia, provenea și frecventa cercuri apropiate Liviei, soția lui Augustus, iar poetul arătase o anumită schimbare în creația sa poetică, publicând *Metamorfoze*, prelucrare în versuri (15 cărți) a circa 250 legende mitologice și istorice, continuând să rămână un curtean vizibil, toate acestea nu au putut înduplleca pe împărat să nu emită sau să amâne edictul de surghiun, survenit în luna noiembrie a anului 8 d.Hr. și materializat câteva luni mai târziu, în februarie anul următor, când celebrul exilat, în vârstă de 51 de ani, a ajuns la Tomis, o colonie milesiană cândva prosperă, acum în agonie, pe țărmul dobrogean al Pontului Euxin, unde va rămâne până la sfârșitul zilelor sale.

Realitățile dure, vicisitudinile nemiloase întâlnite și trăite aici de poetul obișnuit cu luxul și rafinamentul saloanelor capitalei imperiului, îi provoacă o nostalgie apăsatoare, perpetuă – „văd casa mea și Roma și locurile scumpe” – o deznădejde cumplită, stări sufletești ce se regăsesc în opera scrisă aici, grupată în doua mari volume în versuri, *Tristele* și *Ponticele*, care îl consacră pe Ovidiu drept „poetul Tomisului”.

În primii ani ai erei creștine, Dobrogea, inclusiv cetatea Tomis, făceau parte din provincia Scitia Minor a imperiului, astfel că datele și informațiile aflate în scrierile ilustrului exilat devin izvoare de primă mână relative la geți și alte populații, raporturile dintre ele, limbă, obiceiuri, ocupații, năvăliri barbare, dar și despre clima locului, care-i face viața greu suportabilă în orice anotimp.

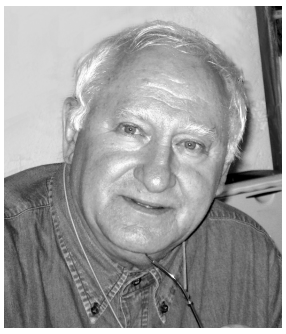
La Tomis, Ovidiu și-a amenajat în modesta locuință un altar dedicat lui Augustus, semn că avea încă speranțe de iertare, căruia i se plânge de soarta sa tristă și nemeritată, amintindu-i de fiecare dată că „numele meu e rostit pe tot pământul”, scrie permanent, în versuri, credincioasei soții înebunită la despărțire, asemuind-o cu Andromaca și Penelopa.

„Atâta vreme cât vei fi fericit, vei număra mulți amici”, este o cugetare plină de „miez” la care face referire Ovidiu în scrisorile sale către prieteni, după ce constată, cu amărăciune, că numărul lor scade pentru că „s-a dus timpul când, un vânt prielnic în pânze mi-a suflat”, iar astăzi „folosul e temeiul amiciei”, observație dureroasă, din păcate viabilă peste veacuri !

Clima dobrogeană amplifică viața amară a exilatului, scrisorile sale descriu în versuri gerul cumplit, vântul salbatic care îngheață apa mării, frigul veșnic, geții viteji ce nu se despart de cal, netunși, nerași, folosesc piei de animale și trăiesc „cu o mână pe plug, cealaltă pe armă” contra năvălirilor barbare aducătoare de robie și colibe arse, ajutați de femeile lor harnice și cinstite.

Fiind cei mai numeroși, geții tomitani luau în derâdere, mai ales la început, graiul latin al poetului, însă, cu timpul, văzându-l echipat și luptând pe ziduri, l-au apropiat și scutit de dări în speranța că va rămâne printre ei, mai ales că le învățase și limba. Prea târziu, deoarece noul împărat, Tiberiu, fiul Liviei, înfiat de Augustus, îi refuză iertarea, iar exilatul de la Tomis, „ajuns piele și os” și cu sufletul bolnav, moare în anul 17 d.Hr., fiind jelit și înmormântat de geții cei aspri la marginea Tomisului, unde-și doarme somnul de veci de două mii de ani.

O statuie datorată sculptorului Ettore Ferrari, ridicată în anul 1887, în Constanța, amintește de poetul lumii, cântăreț al gingașelor iubiri, întâiul cântăreț al pământului românesc.

Don Andreiță

ÎNTRE DOUĂ BĂTĂI DE ARIPĂ

Între două bătăi de aripă
Să fie răgaz ?
Să fie risipă ?

Bulz de polen,
Clinchet de lună,
Între două bătăi de aripă ?

Ispită ?
Pierdere ?
În dulcea clipită ?

Mor sori,
Nasc sori,
Lumi de stele alai,
Fără de pripă –
Între două bătăi de aripă

COROLA DE MINUNI

Umple misterul
Cu vraja ne-nțeleselor
Eresuri –
Între două bătăi de aripă

Încordare și rod,
Prinos minunii de-a fi;
Fie și-o clipă –
Între două bătăi de aripă ?

Pleoapă pe pleoapă,
Ochiul desferecă
Pânza de-ntuneric a zării
Germinând constelații

ADEMENIREA

Cutreieră timp,
Întinde spații,
Ecoul se-ntoarce
Cu noi gravitații…

Între două bătăi de aripă
Să fie răgaz ?
Să fie risipă ?

CLIPA ȘI INFINITUL

Între două bătăi de aripă
Universul ne privește o clipă

Rânduind ce este de rânduit
Între clipă și infinit

MUSTRARE

Între două bătăi de aripă,
Pământul, ființă vie,
Ne mustră pentru o clipă –
Vinovați de atâta risipă
A tot ce nu mai poate
Să-nvie.

MUZICA SFERELOR

O !
Ce frumos cânta Universul !
Cu toate instrumentele-n percuție !
Rostogoliri de sunete divine –
Inedit și adiție

O !
Ce frumos cânta Universul !

Timpul călătorea de unde
Spre niciunde
În extazul perfectei armonii,
Crengi stelare își scuturau floarea
Luminii aurii

O !
Ce frumos cânta Universul…

PLÂNSUL FETELOR LUI LOT

Pe-o vatră de pietre,
Pe-o vatră de vânt,
Plâng două fete,
Plâng murmurând

Mâna pe pântec
Lunecă lin –
Plâns și descântec,
Zâmbet și chin:

„Adă, Doamne, foc și pară
Să plătesc pentru ocară

Adă, Doamne, fier încins
Să plătesc pentru ce-am prins

Plod de fată cu-al ei tată,
În beție frânți odată

Adă, Doamne, lănci și-mpunge
Pântecul de mi-l străpunge

Du-mă, Doamne, înapoi
Ca să mor acas' la noi

Cum muriră toatele
Fetele-suratele.

ÎNSERARE

Și dacă beau,
Ce-ți pasă ție ?
Și de mă sting,
Ce-mi pasă mie ?

Această candelă
De ceară
Nu eu aprins-am
Prima oară

Cu flacăra-i
Insinuantă –
Mă înserez
Pantă cu pantă.

JUDECATA DE APOI

Între două bătăi de aripă
Ce Forță ne smulge în pripă ?

Oameni și arbori și gâze și flori,
În cea mai frumoasă dintre sărbători

Întrebându-ne pe fiecare
Ce-am făcut cu ceea ce ni s-a dat la plecare ?

Sodoma și Gomora

Între Sodoma și Gomora
Nu-i loc un fir de păr să pui –
Atâta se umplu paharul
Cu răul lumii cei dintâi

Între Gomora și Sodoma
Un fir de ață-a mai rămas –
Umple-l măcar c-un gând de bine,
O, lumea mea și de pripas !

ÎNTRE OM, PĂMÂNT ȘI CER

Între om pământ și cer
Moare ultimul năier

Într-un colț de Univers
Dumnezeu mai șterge-un vers

Și cu creta pe tăbliță
Desenează-o iconiță

Și-o trimite cu mult dor
Spre-un pământ mai primitor.

SINELE

Între două bătăi de aripă
Să fie răgaz ?
Să fie risipă ?

Sinele cum să-l mai afli
În apăsătoarea, târzie
Clipă ?

Să fie *nădejdea*
O ancoră mare
A sufletului,
Neclintită și tare !

Victoria Milescu

Victoria Milescu este licențiată a Facultății de Filologie, Universitatea din București, limbile română/engleză; studii postuniversitare. Este membră a USR, Filiala Poezie, București, din 1995. A lucrat în învățământ, presă și editură. Debut editorial: 1988, prin concurs de debut, concomitent în vol. *Prier* (Editura Cartea Românească, redactor Mircea Ciobanu) și în *Argonauți, II* (Editura Facla, Timișoara, redactor Eugen Dorcescu). Cărți publicate: *Welcome December/ Bun venit, Decembrie* (ed. română-engleză, versiunea engleză aparținând autoarei (1994); *Șlefuitorul de lacrimi* (l995); *Izbânda furată* (l995); *Inimă de iepure* (l998); *Arleziana* (2000); *Zâmbet de tigru* (2001); *Ecoul clipei* (2003); *Flacăra nevăzută/ Láthatatlan Láng* (ed. română-maghiară, 2007); *Roua cuvântului/ Szóharmat* (ed. română-maghiară, 2008); *Conspirații celeste* (2008); *101 Poeme* (2009); *Bucuriile triste/ Gezimet e trishtme* (ed. română-albaneză, 2009); *Floarea vieții* (ed. română-georgiană, 2010); *Dreptatea învingătorului* (2010); *Vrabia albă* (CD, 2010); *Din Caucaz în Carpați. Zaira Samharadze în dialog cu Victoria Milescu* (2011); *Fenomenele fără cauză* (2011); *Sub steaua câinelui* (2012); *Bun venit, Decembrie !* (2013); *Existențele fastuoase,* 2013); *Cununa de flăcări* (2014); *Cenușa verii/ Les cendres de l'été*, (ed. română-franceză, 2015); *Feeding Illusions* (ed. în limba engleză exclusiv, traducerea autoarei, 2015); *Raportul de aur/ La proportion d'or* (ed. română-franceză, 2015, Paris). Cărți pentru copii: *Cartea cu surprize*; *Cine l-a salvat pe Murdărel ?* (1995); *Abecedar-ghicitoare*; *Dicționar-ghicitoare* (1998); *Lacrima de cristal*; *Găsește rima* (2000); *Animalele mele dragi* (2006). Traduceri: *Bandiți, gangsteri și mafie* de Martin McCauley (2006); *Povestiri de Crăciun* (2004); *Exploratorii*; *Corpul uman*, atlas (2006); seria de basme scrise și ilustrate de australianca Shirley Barber (2007, 2008); *Efecte secundare: moartea* de John Virapen (2010); *Călătoriile lui Vincas în jurul lumii* de Brigita Jovaišienė (2011) etc. Despre cărțile sale au scris: Romul Munteanu, Gheorghe Tomozei, Cezar Ivănescu, Radu Cârneci, Geo Vasile, Octavian Soviany, Lucian Gruia, Lucian Chișu, Aureliu Goci, Constantin Abăluță, Paul Silvestru, Iuliu Rațiu, Radu Voinescu, Sultana Craia, Mariana Ionescu, Mariana Filimon, Mariana Pândaru, Marina Roman, Florentin Popescu, Ioan Țepelea, Constantin Cubleșan, Dumitru Matală, Marian Nencescu, Valeria Manta Tăicuțu, Lucia Olaru Nenati, Monica Mureșan, Marius Chelaru, Emanuela Ilie, Const. Miu, Gheorghe Stroe, Dumitru Augustin Doman, Liviu Comșia, Ion C. Ștefan, Mihai Merticaru, Marian Nencescu, Veronica Balaj, Ioana Stuparu, Ștefania Plopeanu Mincu, Horia Gârbea, Gabriel Dimisianu, Gheorghe Istrate, Ionel Necula, Ana Dobre, Emil Lungeanu, Ioan Adam, Mioara Bahna, Mircea A. Diaconu, Melania Cuc, Aurel M. Buricea, Dan Stanca, Ion Murgeanu, Ion Roșioru, Ioan Vasiu, Liviu Grăsoiu, Eliza Roha, Viorel Coman, Vasile Ghinea, Stan Brebenel, Paula Romanescu, Viorica Răduță, Titi Damian etc.

POEȚILOR NOȘTRI

Bieți poeți risipiți, uitați
prin colțuri de țară
nimănui nu îi pasă
ce respirați, ce mâncați, ce beți
lăudați abia după ce dispăreți
bieți poeți rătăcind în căutarea fraților,
surorilor, niciodată găsindu-i
și ei căutând acel ceva la fel ca voi
dar mereu altundeva, altcumva
bieți poeți treziți brusc de prima lopată de pământ
ca un acoperiș razant din cerul răsfirându-și
stelele coapte pentru mâinile voastre înfrigurate
încleștându-se uneori pe sticla verde
cumpărată la primul colț de univers
din care gâlgâie o lume mai omenoasă
bieți poeți îngropați în tăcere
fără să fi cunoscut gloria, laurii învingătorului
singuri mereu de cum vă ridicați din așternut
puneți pe hârtie visul din care ați fugit
împărtășindu-l primului om de pe stradă
ori chefliilor seculari
cu rădăcinile înfipte în mesele lungi, geluite
purtându-și ratarea ca pe o medalie strălucitoare
dintr-un război nevăzut și neauzit
neștiind ce să facă
atunci când li se aduce dinainte o tipsie
cu o prea mare frumusețe
peste puterea lor de rezistență la uimire
atunci aripile tocite ies din geanta lor învechită
și boabe de lacrimi de chihlimbar alunecă
dintre coperțile unui caiet negru, cu răbojuri
bieți poeți necunoscuți, nerecunoscuți
de critici în vogă
disprețuiți pentru o silabă în plus ori în minus
în *ars scribendi*
amânați *sine die* la premii, stipendii, onoruri
voi ajungeți ultimii la marea pomană națională
bieți poeți blamați doar
pentru că la o magie a voastră
se deschid mugurii cu parfum, iar păsările
încep să cânte în limbile altor planete
nicăieri nu sunteți acasă
având tot și nimic
mergeți cu îndemânare pe muchii
de foc și de gheață, zburați ca ciocârliile și ca vulturii
ați putea doborî munții doar cu o privire
și întoarce râurile cu o șoaptă aurită
voi sunteți mereu alungați
să nu ne contaminați de nebunia voastră celestă
bieți poeți blestemați
jinduind să fiți ca ceilalți
cu nostalgia paradisului prelingându-se pe sub pleoape
dezrădăcinați din familia îngerilor
alungați de vântul cosmic
din grădinile de trandafiri printre care adiau silfide
bieți poeți orbi
trăitori pe un pământ flămând, gol
unde haitele mușcă din voi pentru cină
într-o țară ce geme de sărăcie dar e plină de poezie
adorați și defăimați, încrezători și dubitativi
curajoși prin *cogito, ergo sum*
sfâșiați între *to be or not to be*
bieți poeți avizi de lumini
ce greu răspund adevărul, dreptatea
la chemările voastre de liră
aici sunteți într-o abundență suspectă
cu o asistență mică și surdă
bieți poeți vorbind limba sulfinei, a privighetorii,
a leului, tigrului dar îngenunchind în fața unei furnici
voi nu încetați să vă nașteți
spre disperarea unei lumi din ce în ce
mai aglomerate, mai strâmte, mai strâmbe
bieți poeți văzând drumul bun dar
mergând pe-alături cu o ciutură spartă
la răscruce cântând și jucând și plătind
lăutarului cu o inimă de aur pulsând în palmă
voi scrieți cu sângele vostru
povestea fiecăruia dintre noi
răspândiți prin colțuri de lume, de univers
voi demult nu mai sunteți
decât vers călător
bieți poeți risipiți, ce habar n-au de puterea lor...

IMPACTUL TOAMNA

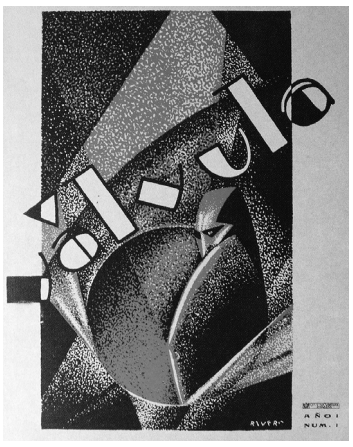
Impactul nu va fi dur
va fi ca o îmbrățișare
mai puternică, mai energică, bărbătească
să nu strivească brațele calde, aripile de mătase, razele
de lumină venite-n întâmpinare
ca între cei ce nu s-au mai văzut de milenii
impactul va fi sonor ca începutul unei simfonii patetice
ca hohotul unui trol pe câmpiile mezozoice
vom țipa, vom striga până la epuizarea
tuturor vocalelor și consoanelor cunoscute și necunoscute
ca la o demult plănuită întâlnire astrală
cu aurul și argintul anilor șiroind pe obraji
impactul va fi ca un sărut pătimaș
al marilor, eternilor îndrăgostiți regăsindu-se
teferi trecând prin sabie, pumnal, salve de tun
trecând prin păci și războaie
încheiate cu victoria tuturor asupra tuturor
impactul nu va fi dureros, superstițios, otios
impactul va-mprăștia pe trotuarele verticale
fructe coapte și rare, poleite cu aur
sclipind sub soarele de rubin
impactul va fi precum toamna fiecărui participant
la traficul vieții în amurgul însângerat
scurgându-se voluptuos, fără voie și fără regrete
impactul va fi punctual, cu un trabuc la vedere
la piatra kilometrică zero a infinitului
îmbrăcat în haine de gală, sub ecleraj
așteptând să deschizi balul, regină a balului
să strigi: Motor ! filmului în care jucăm rolul vieților noastre
pe autostrada ce duce spre rai
pe margini, îngeri cu aripioare de fluturi și lampioane colorate
dau onorul, cântă în limba universului
suntem personajele principale ce mor la final cu adevărat
în toamna regizată până la ultimul strop de ploaie a sorții
cei ce asistă flancați aplaudă, râd, glumesc
ne fac semne de încurajare
suntem actorii lor preferați fiindcă cineva trebuie să
moară zilnic
în zori măturătorii vor aduna resturi de celuloid, cioburi de stele
mirându-se că unele mai lăcrimează încă
poate dintr-un vechi obicei pământesc
cineva trebuie să moară zilnic pentru hrana poemului...

SCRIU...

Scriu în toamna bătrână și rară
cu instrumente simple din cutia craniană
pe muchia ferestrei dinspre miază-zi
scriu despre zboruri neîntâmplate încă
dar trecând fericite și tandre
prin mine, prin tine, privind
lacul pe care plutesc trunchiuri de copaci arși de fulgere
de o bucurie devastatoare
încotro, bucurie, ca un fluture verde când totul e cenușiu
porți încă urmele sforilor de mătase peste vene
cu cine să te asemăn dacă ești fără seamăn
frumusețea ta doare
scriu pe un colț de frunză
ce a fost odată atât de sus, de aproape de soare
încât a devenit aurie
scriu dăruindu-i alune cerșetoarei cu ciorapi spanioli
citind înfrigurată o tăietură din ziar
strecurată pe sub ușa ei de hârtie de vântul toamnei
el știe unde locuim fiecare
vorbind prea mult despre iubire
cu gesturi dezarticulate
ca ramurile unui copac gol, lipsit de apărare
sub ochii curioși ca spiralele de burghiu
lăsând în urmă rumeguș de lacrimi
toamna e o mutenie zgomotoasă
mulți îi vânează chipul invizibil
printre penele păsărilor părăsindu-și cuiburile
în care vor dormi nori pufoși
visând vise omenești
scriu printre castanele dezghiocate căzând ca gloanțele
unui pistolar de ocazie
în fața lui mă postez și el nimerește
acuarela gravă a toamnei
pe dealurile înroșite de măceșii târzii cu lăstuni rătăciți
toamna îmi retrocedează iubirile, poemele
pe care nu le-am scris niciodată
sinuciderile în doi ratate în ultima clipă
toamna eliberează ploaia din colivie
automobilele derapează
pe liniile de forță ale destinului
în dreptul inimii ei nevăzute scrie: închis pentru renovare
ploaia se plimbă cu biciul în mână
scriu pe pielea roză purtând mantaua de heruvim
când dragostea e uneori atâta de ură
încât iubirea e vinul pelin rămas pentru cei devotați
lustruindu-și pantofii de lac
într-un ciob de oglindă
răsfirându-și pletele cu reflexe galben-portocalii
ce dulce tihnă de a nu vorbi și-a ne face înțeleși
în toamna ca un gong de aramă
unii nu vor mai apuca răsăritul
alții își vor smulge perfuziile
tu vei dezlipi eticheta de pe lăzile inscripționate *danger*
toamna-mi promite că va reveni
citind telegrama iernii: sosesc !
curg streșinile orașului
orașul plânge pierzându-și dinții
scriu despre oamenii toamnei colindând piețele, magazinele
aiuriți, buimăciți, nevrotici
cărând în sacoșe uzate lucruri valorând mai nimic
cad picături de apă pe frunte, mirul toamnei
doar compasiune le oferă tuturor din belșug
toamna, toți oamenii îmi par cunoscuți
cu chipuri de mere, pere, prune, struguri albi și negri
copți ori stafidiți
numai buni pentru mustul zilei de mâine
pentru tescovina cu care-l vei cinsti pe gropar
bătând cuie în miresmele, culorile, cununile de nemuritoare
scriu despre toamna ireversibilă
licoarea ei brumată e sângele meu stors din trupul
uscat, vechi, numai bun pentru foc
scânteile din el se fac stele în Calea Lactee...

Revista *Válvula* – mostră a avangardei din Venezuela

Florin COLONAȘ

Pe continentul sud-american avangarda a cunoscut o mare efervescență în primele decenii ale secolului trecut, existând, în ciuda marilor distanțe geografice care separă cele două continente, o punte întinsă spre Europa, cu vii legături între oamenii de cultură, reflectate în paginile revistelor de gen.

Pentru istoriografia literară, revista *Válvula*, apărută în 1928, reprezintă primul semnal al avangardei artistice din prima jumătate a secolului al douăzecilea în Venezuela. Publicația își propunea catalogarea noilor tendințe estetice, ceea ce era o sarcină dificilă, ținând cont de faptul că pe marele teritoriu al Americii existau un număr impresionant de „isme", imposibil de identificat în întregime, dintre care citățm: *Creacionismo* (Chile), *Simplismo* (Peru), *Minorismo și Afrocubanismo* (Cuba), *Euforismo*, *Noismo* (Puerto-Rico), *Modernismul* (Brazilia), lista continuând cu alte subspecii cultivate pe alte arii.

Avangarda din Venezuela, rediscutată în ultimele decenii de criticii literari din această țară, caută să facă distincție între imitație și inovație. Astfel, se semnalează faptul că diplomatul mexican Juan Jose Tablada, prin publicarea în 1919 a unor poezii în stilul Haiku, crează o poezie nouă (*nueva poesia*). Lui i se adaugă alții, care schimbă concepția clasică a poeziei, cum ar fi spre exemplu Antonio Arraiz, care aduce din Statele Unite influența lui Walth Whitman, așa cum avea să o facă prin poemul său *Aspero*, publicat în 1924.

Revista *Válvula* aduce în prim plan vocea tinerilor scriitori venezueleni, într-o proprie viziune, sub semnăturile lui Arturo

Nelsón Himiob și camarazi din Generația '28 (apud revista *El Desafío de la historia*)

Uslar Pietri, Carlos Eduardos Frias, Luis Enrique Marmol, Nelson Himiob, talente care demonstrează o nouă mentalitate pe care timpul a confirmat-o din ce în ce mai pregnant. Acest val apropie avangarda venezueleană de cea europeană, prin valori și tendințe, îmbogățirea mijloacelor de exprimare căpătând și conferind operelor create o valoare estetică durabilă. Nu este vorba numai despre o școală, ci despre o determinare a unei tendințe.

Un moment important al avangardei din Venezuela este apariția în 1911, în revista *Cultura Venezolana*, a unui fragment dintr-un poem semnat de Marinetti, marcând și o coincidență, vizita futuristului italian la Buenos Aires.

Válvula a fost editată de Litografia și Tipografia Vargas în formatul 21x17 cm, pe hârtie „premium", pe care apăreau de regulă periodicele, având însă și o pagină internă pe hârtie lucioasă. Revista avea 56 de pagini care cuprindeau texte literare și reclame publicitare. Programată să apară lunar, revista a „capotat" după primul număr, având soarta multor reviste avangardiste, atât în alte părți ale lumii, ca și la noi, dealtfel. Este publicată la Caracas în ianuarie 1928, sub îndrumarea lui Nelson Himiob, care semnează la sfârșitul primului număr, element dovedind modestia redactorului șef, o proză intitulată *El Circulo*.

Publicația venezueleană publică în cuprinsul său multă poezie semnată de Agustin Siva Diaz, Israel Pena Arreaza, Pedro Rivera, Antonio Clavo, Alfonso Espinoza și Carlos Eduardo Frias, care semnează *Eglago futuro*, o proză care se încheie în versuri: „Trara, trarara / la sardina blanca, / la sardina negra, / echa en la red / y ya verds."

Alți semnatari: J. Gabaldon Marquez, Gonzalo Carnevalli, Miguel Otero Silva, V.H. Escala și încă alții.

Revista are o copertă color, reproducere a unei lucrări în ulei semnată de Rafael Rivero, autor care are și o pagină în interior, unde este reprodusă *Cupletista*; de asemenea o lucrare în ulei, ambele dovedind o concepție modernă a artei pictorului, aliniată cât se poate de mult la arta modernă.

Sprengel Museum din Hannovra, un templu al artei

Florin COLONAȘ

Orașele germane au avut dintotdeauna o viață culturală remarcabilă, în care opera, filarmonica și muzeele au jucat un rol major în educarea cetățeanului. În marile orașe s-au dezvoltat, de-a lungul deceniilor, muzee de artă mari sau mai puțin mari, dar de o considerabilă consistență valorică. Un asemenea muzeu a existat încă din 1856 în orașul Hannovra, fiind destinat artei, arheologiei și științelor naturale, fiind înființat printr-un decret al regelui George al V-lea, suveranul regatului Hannovrei. În secolul trecut s-a transformat în Muzeul Provincial Hannovra, având în inventarul său pictură, sculptură, grafică, cu lucrări începând din Evul Mediu până la începutul secolului douăzeci.

Burgul, datând de la 1150, situat pe râul Leine, era în 1814 capitala regatului Hannovra, după 1947 numărându-se printre primele cincisprezece orașe germane, iar astăzi capitala landului Niedersachsen.

În timpul celei de a doua conflagrații mondiale, începând din 1940 a fost victimă a peste 88 de atacuri aeriene ale aliaților, zona industrială fiind distrusă în proporție de 90%. Cartierele rezidențiale, ca și instituțiile de cultură au căzut și ele pradă zecilor de mii de tone de bombe, care au transformat viața locuitorilor într-un adevărat iad.

După război reconstrucția a început și la Muzeul Provincial, care atunci purta acest nume și care la 17 aprilie 1969 avea să primească o importantă donație din partea soților Bernhardt și Margit Sprengel. Este vorba despre un ansamblu de picturi ale expresioniștilor germani, dar și altele ale modernilor francezi, devenind astfel, prin patrimoniul său, unul dintre cele mai importante muzee în privința artei secolului trecut, mai ales că în 1984 a preluat atât colecția orașului, cât și pe cea a landului, căpătând numele de Sprengel, după cel al marilor săi donatori.

În Occident există această caracteristică a donațiilor de colecții (artă, foto, tipărituri, numismatică etc.). La noi, sistemul a funcționat înainte de august 1944; vezi donațiile Toma Stelian. K.H. Zambaccian, Saint-Georges, Kalinderu. După cea de a doua cotitură "din însângeratul decembrie '89, colecțiile de artă trecute prin foc și pară" după seismul din 1977, sunt astăzi încrâncenat disputate prin tribunale de către o serie de „neica nimeni", autoîmproprietăriți prin cumpărarea așa numitelor drepturi litigioase.

Să ne întoarcem la Hannovra. Muzeul, deținând comori ale artei contemporane, avea nevoie de spațiu pentru a-și etala valorile pe simeze, în condiții de înalt profesionalism, așa că muzeul a căpătat noi suprafețe construite. Primul episod a debutat în 1979, apoi s-a produs o a doua etapă de dezvoltare în 1992, când a căpătat 2500 de metri pătrați în plus, pentru ca în 2015, după cea de a treia etapă a dezvoltării sale, să mai capete încă 5250 de metri pătarți, suprafața sporind cu 130%, la care se mai adaugă spații de birouri, restaurare, depozite, administrație, în total suprafața construită atingând 8800 de metri pătrați.

Așa după cum se poate vedea, donația celor doi soți, fabricanți de ciocolată, este cinstită cum se cuvine. Dealtfel, cazul marilor donatori din aceeași branșă, cărora muzeele le poartă numele, sunt și Hack (Ludwigshafen am Rhein), Ludwig (Köln și Aachen), dar și filiale la Budapesta, Havana, St. Petersburg și altele, Ritter (Germania) sau Courtaud (Londra), pentru a da doar câteva exemple de ciocolatieri făuritori de muzee de artă.

Patrimoniul muzeal al marii instituții de artă, deosebit de bogat, cuprinde lucrări semnate de importanți pictori și sculptori, între care amintim pe Pablo Picasso, Paul Kloe, Emile Nolde, Fernand Léger, Max Ernst, Bernhardt Dubuffet, August Nolde, Wassily Kandinski, M. Pechstein, Eduard Munch, Hanna Höch, Franz Marc și lista continuă cu mulți, mulți alți artiști de mare notorietate.

O pasiune pentru artă și colecție a unei persoane, declanșată în 1937, tocmai în momentul când naziștii dezlănțuiau lupta împotriva „artei degenerate", a dus la crearea unei colecții care avea să fie pusă la dispoziția amatorului de artă. Totul a plecat de la cumpărarea a două acuarele semnate de Emil Nolde și s-a ajuns la ceea ce astăzi ni se prezintă în generoasele săli ale marelui edificiu.

Ceea ce caracterizează muzeul din Hannovra este prezentarea operei lui Kurt Schwitters, axa centrală a întregului parcurs muzeal, omul locului, care prin creația și activitatea sa complexă a marcat viața artistică a orașului, înscriindu-se în cea mai înaintată linie a artei timpului său.

Inițiator al ideii conform căreia „opera de artă trebuie să umple spațiul", imaginea spațială a acestui deziderat fiind reconstituirea așa numitului „Merzbau", atelierul său, având drept caracteristică asamblajul, lucru care s-a continuat în fiecare an până la părăsirea Germaniei de către autor în 1937 și stabilirea sa în Norvegia, unde a construit după aceleași principii două alte asemenea ateliere, ultimul la Oslo, după care refugiindu-se în Anglia, va relua pentru a patra oară, în 1947, de data aceasta în hambarul unui țăran. Din păcate, nici unul dintre aceste încercări nu a rezistat în timp, astăzi reconstituirea efectuată după fotografii din epocă de către muzeografii muzeului, convingătoare prin amploarea ei, ilustrează spațial ideea lui Schwitters, personaj a cărui artă a punctat diferite direcții novatoare, în egală măsură și prin ideile teoretice, nu numai practice, toate cuprinse în publicația *Merz*, tot de el editată între 1923 și 1932, în diferite formate, alb-negru și color, din care fizic au apărut 21 de numere, două numere (16 și 17), *Poveștile paradisului*, fiind dedicate copiilor.

Există în această prestigioasă publicație și un text al lui Tristan Tzara.

Ceea ce este extrem de interesant este faptul că Schwitters este prezent în publicația românească de avangardă *Punct* (16 numere), care a apărut sub direcția lui Scarlat Callimachi, numit și „prințul roșu". Este vorba despre textul preliminar *Normal bühne* (scena normală), care a apărut apoi și în revista *Merz*, articol teoretic asupra scenei și în care ideile principale ar fi: „scena acompaniază viața"; „scena susține acțiunea și nu ia locul acțiunii"; „utilizarea culorilor simple, roșu, verde, gri"; „utilizarea spațiilor cubice"; „decoruri ușor schimbabile care servesc acțiunea"; „forma este hotărâtoare pentru unitatea expresiei", tot atâtea idei care, revoluționare la acel moment, au căpătat viață în practică, ulterior.

Cum s-a ajuns ca acest text teoretic, de o covârșitoare importanță pentru concepția artistică a lui Schwitters să fie publicat în numărul 6-7 din *Punct* ?

Textul din revista românească, tipărit în limba germană, a fost trimis lui Ilarie Voronca și Victor Brauner, care au editat revista „amiral" a avangardei românești; *75HP* care este semnalată, dealtfel în *Merz*, la rubrica reviste străine. Inițial Schwitters trimite o carte poștală ilustrată celor doi avangardiști români, în 21 octombrie 1924, scriindu-le: „pentru revista dumneavoastră de avangardă, cele mai bune salutări, „avec le joli Dada" și vă trimit *Merz*. Vă voi anunța regulat în revista mea, rugându-vă să procedați la fel în publicația dumneavoastră."

Există și un P.S. pe fața ilustrației, notat în partea de sus: „Vă mai trimit ceva." Cum *75HP*, din păcate, ca dealtfel multe reviste de avangardă din lume „clachează" după primul număr, textul nu mai apare.

În perioada imediat următoare apare însă primul număr din *Punct*, la 15 noiembrie 1924. De la al doilea până la al nouălea număr, Victor Brauner va fi readctor la *Punct*, după dispariția lui *75HP*. În acest caz, ce putea fi mai nimerit decât a publica textul lui Schwitters în nou apăruta revistă. În paginile noii publicații, ideile din textul dactilografiat se vor regăsi în numărul dublu (6-7) din ianuarie 1925, în cuprinsul revistei găsindu-se și un text al celebrului galerist al *Sturm*-ului, Herwarth Walden.

Sunt interesante câteva repere biografice ale acestui mare artist și teoretician, care a avut un rol major în stimularea noii arte plastice, Kurt Schwitters.

S-a născut la 20 iunie 1887 la Hannovra. În 1908, după două semestre frecventate la Școala de Arte și Meserii din orașul natal, se va înscrie la Academia de Artă din Dresda, unde va studia până în 1914, după care revine în orașul de baștină, unde va pune în practică ideea „Merzbau", iar în 1918 va creea primele lucrări abstracte. Primele sale „Merzbild"-uri, sunt repere pentru creația proprie, dar și jaloane pentru mulți dintre discipolii săi sau alți artiști contemporani. Totdeodată, va scrie articolul în care își dezvoltă ideile asupra teoriei picturale „Merz-malerer". În 1920, va avea loc o întâlnire crucială cu Hans Arp și Robert Hausmann. Doi ani mai târziu, participă la marele congres Dada de la Weimar, pentru ca un an mai târziu, cuprins de valul Dada, să participe alături de Theo Van Doesburg în Olanda, la caravana Dada.

În 1927 participă cu lucrări abstracte la Hannovra, activitate pe care o va continua și în 1932, la Paris, în 1936 la Muzeul de Artă Modernă (MOMA) de la New York și în 1938 la Tate Gallery

(continuare în pag. 20)

ÎNTREGIRI LA BIOGRAFIA LUI NICOLAE CARTOJAN

Nicolae Scurtu

Biografia profesorului, istoricului și criticului literar Nicolae Cartojan (n. 4 decembrie 1883, Călugăreni-Uzunu, jud. Giurgiu – m. 20 decembrie 1944, București) nu e temeinic cunoscută întrucât cercetătorii operei și vieții marelui cărturar nu au apelat, încă, la depistarea, studierea și adnotarea epistolelor sale, care conțin prețioase note și informații privind itinerarul său spiritual și creator.

E necesar să amintesc că profesorul Nicolae Cartojan a trimis, în timp, epistole lui Ioan Bianu, Moses Gaster, Nicolae Iorga, Demostene Russo, Dimitrie Onciul, Ioan Bogdan, Emil Turdeanu, I.C. Chițimia, Dumitru Popovici, Sextil Pușcariu, Nicolae Georgescu-Tistu, Dan Simonescu, Artur Gorovei, G.T.

Nicolae Cartojan

Kirileanu, în care, totdeauna, a propus, a discutat și a rezolvat o problemă de istorie literară veche sau modernă.

Epistolele pe care le transcriu, aici, sunt necunoscute până acum, și au ca destinatar pe Marcu Beza (1882–1949), un excelent cunoscător al limbii, literaturii și civilizației engleze, care s-a făcut cunoscut și apreciat de specialiști prin studiile și cercetările pe care le-a întreprins în ceea ce privește relațiile culturale și literare româno-engleze. Cele două epistole ale lui Nicolae Cartojan se constituie, de fapt, în tulburătoare mărturii privind cartea sa, *Alexandria în literatura română*[1], care la origine a fost teză de doctorat susținută la Facultatea de Litere a Universității din București.

Impresionează prin seriozitate, erudiție, rigoare și o aleasă voluptate a cercetării romanelor populare care au circulat, de timpuriu, în Țările Române.

Istoricul literar Nicolae Cartojan avea răbdarea și pasiunea de a găsi soluții științifice la orice chestionare privind folclorul și vechea noastră literatură și cultură.

*

București, 6 octombrie 1922
Str[ada] Poetului, nr. 11

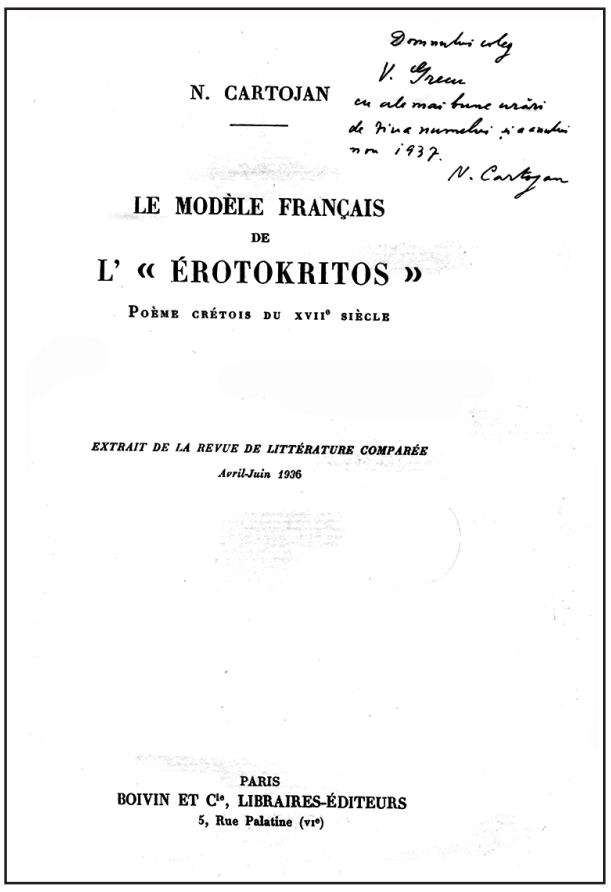
Dragă Beza,

Ți-am trimis deunăzi prin poștă un exemplar din studiul meu, *Alexandria în literatura română.*

În acest studiu discut chestiunile privitoare la originea romanului în lit[eratura] românească și public fragmentul din cel mai vechi m[anuscri]s de *Alexandria (Codex Neagoeanus, 1620)* cunoscut până acum. Problemele pe care le urmăresc în prima parte a studiului sunt: 1) direcția de unde a pătruns romanul în lit[eratura] noastră; 2) localizarea celei mai vechi copii cunoscute (*Codex Neagoeanus*) și a prototipului ei.

Se știe că redacțiunile română, sârbă și neogreacă se înrudesc între ele și derivă dintr-o redacțiune bizantină Pseudo-Callisthenes (se numește așa fiindcă și romanul a fost atribuit în unele m[anu]s[cri]se lui *Callisthenes*), C[allisthenes] care suferise influența unei versiuni occidentale adusă în peninsula Balcanică prin cruciații cruciadei a IV sau prin intermediul coloniilor italiene de pe coastele Dalmației.

Între redacțiunea sârbă și neogreacă sunt deosebiri marcante în privința numelor proprii; red[acția] sârbă modificând numele sub influența fonetismului slav, pe când red[acția] neogreacă a conservat formula corespunzătoare din red[acția] bizantină.

Domnului cărturar
V. Greceanu
cu cele mai bune urări
de Anul numelui și o carte
nou 1937.
N. Cartojan

N. CARTOJAN

LE MODÈLE FRANÇAIS
DE
L' « ÉROTOKRITOS »
POÈME CRÉTOIS DU XVIIe SIÈCLE

EXTRAIT DE LA REVUE DE LITTÉRATURE COMPARÉE
Avril-Juin 1936

PARIS
BOIVIN ET Cie, LIBRAIRES-ÉDITEURS
5, Rue Palatine (VIe)

Prin urmare asupra numelor proprii mi-am concentrat de la început atenția.

Tabelele numelor proprii de la pag[inile] 8–13 cred că sunt convingătoare pentru a stabili că toate m[anu]s[cri]sele rom[ânești] cunoscute până azi și toate tipăriturile rom[ânești] se leagă de redacțiunea sârbească și nu se găsește nici unul care să ne îndrepte spre un original neogrec.

Interesant e mai ales felul unitar în care sunt redate în sârbește și românește numele compuse din atribute ale red[acției] bizantine.

Și mai surprinzător e faptul că în toate m[anuscri]sele și tipăriturile românești, chiar și în ediția Casei Școalelor făcută de Sadoveanu, se găsește *exact în același* loc 2 fraze slavonești: *mir tebì a brate* și *i văsamm radosti*.

Acest fapt precum și aflarea a două rugăciuni *slavonești* în manuscrise din toate grupele m-au dus la convingerea că la baza versiunilor rom[ânești] este o singură *traducere* (textul publicat de Gaster e o prescurtare).

Spre a explica diferențierea textului primitiv prin trecerea de la copist la copist, m-am ocupat în capitolul al doilea de prelucrarea romanului în lit[eratura] românească și am constatat numeroase interpolări din cronică, din cronografe (acestea încep de la crearea lumii spre deosebire de cronici), romanul Troii.

Dezlegarea celei de a doua probleme privitoare la localizare mi-a impus, în prealabil, o migăloasă cercetare filologică a textului din punct de vedere al grafiei, morfologiei, sintaxei, lexicului, cercetare care cuprinde, în amănunte, propuneri de amendări a unor pag[ini]; rectificări de etimologii (vezi adaosuri la lexicograful românesc).

Numai pe baza acestui studiu abordez în cap[itolul] IV problema localizării.

Codex Neagoeanus a fost scris în Sâmpetru din Ardeal, dar în Ardeal sunt șase sate cu acest nume. În care din ele a trăit copistul m[anu]s[crisului] ?

Studiul din capitolul precedent m-a ajutat să disting două straturi de limbă: unul al regiunii copistului, altul al regiunii din care venea prototipul.

Cu ajutorul caracterelor din notele copistului strecurate în text, delimitez regiunea copistului și identific Sâmpetru, în care a trăit copistul m[anuscri]s[ului] cu Sâmpetru din *Țara Hațegului.*

Celălalt strat de limbă ne indică ca regiune a prototipului – tot Ardealul. Noțiunile culturale și elementele turcești nu pot constitui un argument contra localizării în Ardeal, deoarece aceste elemente sunt cunoscute și azi în Ardeal, se găsesc în texte populare culese din ac[eastă] regiune, și se regăsesc și în vechile tipărituri făcute în Ardeal.

Îți mulțumesc pentru intenția ce ai de a-mi face o recenzie. Ea ar putea chiar să-mi fie de ajutor, de ar veni mai curând.

Până acum nu mi s-a trecut conferința în buget, așa că sunt în perspectivă de a munci și la anul gratuit.

Cu toată dragostea prietenească,
N. Cartojan
[P.S.]

Din studiul[2] meu anterior se știe că textul din *Cod*[*ex*] *Neag*[*oeanus*] *(1620)* este o copie și că originalul acestei copii datează din a doua jumătate a sec[olului] XVI.

*

[București, 31 decembrie 1922]
Str[ada] Poetului, nr. 11

Dragă Marcu Beza,

Suntem aici, în țară, în așteptarea Anului Nou 1923, pe care din toată inima ți-l doresc cu deplină sănătate, voie bună, fericire și muncă spornică pe tărâmul culturii naționale.

Am văzut cu o plăcută surpriză că voi faceți acolo cea mai frumoasă operă românească – arătând poporului englez ceea ce are mai frumos și mai trainic sufletul neamului nostru.

Am arătat domnului Bianu programul conferințelor voastre și acum îmi pare rău, căci mi l-a oprit pentru colecția de documente culturale a Academiei.

M-ar interesa mult să cunosc mai în detaliu programul cursului tău de la Universitate. Eu sper să public cursul pe care l-am început și îmi voi face o plăcută datorie a ți-l trimite.

De la Gaster[3] am primit o scrisoare frumoasă, la care voi răspunde curând.

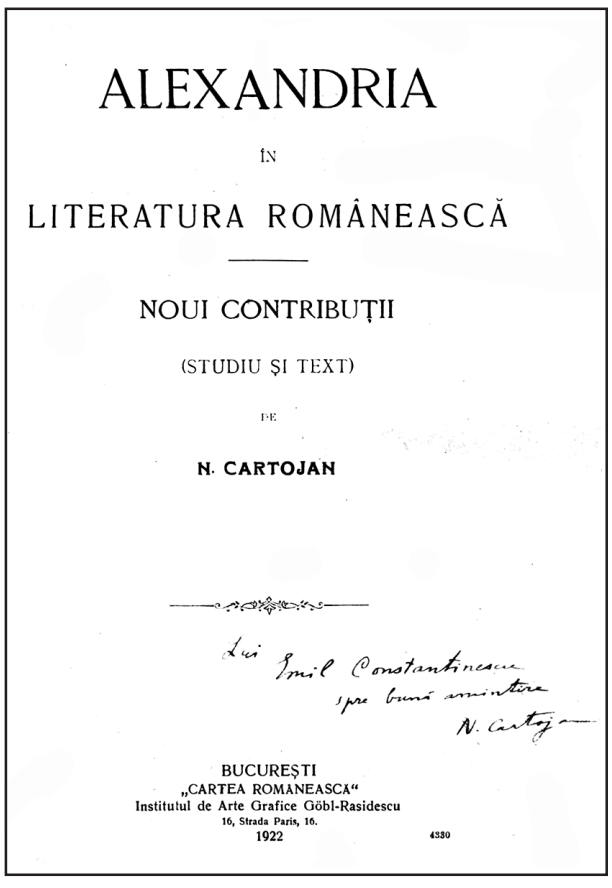
D[omnu]l Iorga, căruia i-am prezentat cartea[4] și cu care am discutat cuprinsul a primit concluziile.

Dacă apare în *Revista de studii slave* vreo dare de seamă asupra cărții mele, te rog foarte mult fii bun și trimite-mi și mie numărul, căci aci nu vine revista, nici măcar la Academie.

În schimb îți stau la dispoziție cu tot ce te interesează de la noi – cărți și informații.

Cu toată dragostea prietenească,
N. Cartojan

Originalele celor două epistole, necunoscute, se află la Biblioteca Națională a României, Manuscrisele nr. 3910–3911.

ALEXANDRIA
ÎN
LITERATURA ROMÂNEASCĂ

NOUI CONTRIBUȚII
(STUDIU ȘI TEXT)
DE
N. CARTOJAN

Lui Emil Constantinescu
spre bună amintire
N. Cartojan

BUCUREȘTI
„CARTEA ROMÂNEASCĂ"
Institutul de Arte Grafice Göbl-Rasidescu
16, Strada Paris, 16.
1922 4330

[1] Nicolae Cartojan, *Alexandria în literatura românească. Noi contribuții. (Studiu și text).* București, Editura „Cartea Românească", 1922, 123 pagini.

[2] Nicolae Cartojan, *„Alexandria" (Codex Neagoeanus)* în *Anuarul Liceului „Ioan Maiorescu" (din Giurgiu) pe anul școlar 1919–1920,* București, Cartea Românească, 1922, p. 36–71.

[3] Epistola este datată *31 decembrie 1922, London,* 193 Maida Vale, W., 9 și a fost publicată, după o copie, în *M. Gaster în corespondență. Ediție îngrijită, prefață, note și indice de Virgiliu Florea.* București, Editura Minerva, 1985, p. 13 (*Documente literare*).

[4] Marcu Beza, *Papers on the Romanian People and Literature,* Londra, 1920.

Volum aniversar – profesor Mihai Toma

Luminita Corneá

Volum aniversar se poate numi cartea profesorului universitar, doctor în fizică, Mihai Toma, intitulată *Din viața, activitatea și gândurile unui profesor*, apărută la Casa Editorială Demiurg, Iași, 2015 (384 p.).

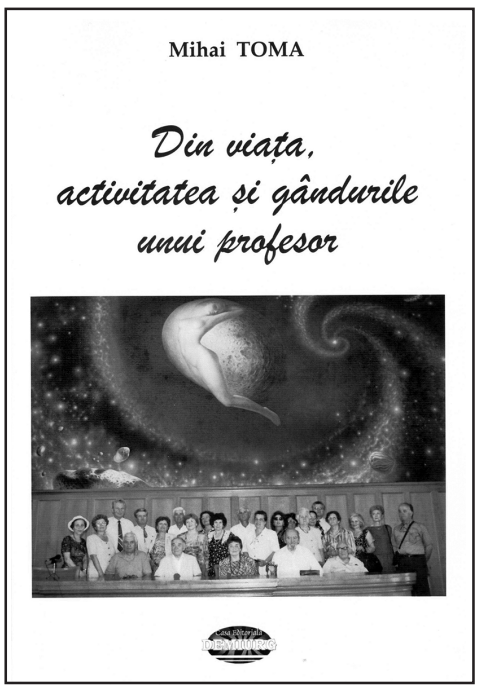
Mulți cititori sunt obișnuiți cu volume care se referă la „viața și activitatea" celor sărbătoriți la un anumit număr de ani, o cifră rotundă, spunem. Mai rar întâlnim un volum care să reflecte „gândurile" de-a lungul unei vieți. Totuși, după cum mărturisește autorul în „*Cuvânt justificativ*", există „argumente (...) care mă îndreptățesc să adun *gândurile* exprimate cu diferite ocazii, trăirile pe care le-am parcurs și să le prezint sub forma unui volum. Un volum care să reflecte *cum* am gândit și *cum* am acționat ca lucrător în domeniul învățământului aproape jumătate de secol" (p. 12).

Profesorul Mihai Toma a parcurs, de-a lungul vieții, toate treptele carierei didactice. După absolvirea *Facultății de Fizică*, prin repartiție ministerială, a devenit preparator (1963) la *Facultatea de Fizică* din cadrul *Universității „Alexandru Ioan Cuza*" din Iași, sfârșind ca profesor (1994), funcție pe care a onorat-o până la ieșirea la pensie, la vârsta de 70 de ani. A fost decan al *Facultății de Fizică* (1998-2000; 2004-2008; 2008-2009) și prorector al prestigioasei *Universități* ieșene (2000-2004), prima universitate modernă din România.

Prezentarea activității ca decan și prorector este oglindită în mărturii documentare, deși autorul a dorit să nu-și „sâcâie" cititorii cu cifre sau păreri, ci să-i lase să judece singuri, să-și formeze o părere asupra convingerilor profesorului Mihai Toma, privind rolul școlii în educarea tineretului și modalitatea în care dascălii acționează pentru ca școala să-și îndeplinească menirea.

Foarte interesantă este afirmația autorului precum că tot ce este relatat în volum se grupează în jurul oamenilor care au însemnat *ceva* în drumul devenirii sale. Având în vedere această idee, două capitole din cele șase, în câte este structurată cartea, evidențiază persoanele care au avut rol predominat în viața și activitatea cunoscutului profesor ieșean Mihai Toma. Menționăm, cu bucurie, ideea de bază a cărții, aceea că școala este instituția fundamentală a unei națiuni.

Primul capitol la care facem referire este „*Grupa 473 – o mare familie*" (102 p.), o istorie în timp de peste o jumătate de secol a grupei de studenți din care autorul a făcut parte. Toate paginile relevă legătura sufletească care a continuat să existe de-a lungul anilor între absolvenții promoției 1963 ai *Facultății de Fizică* din Iași. Sunt menționați desigur cu nostalgie profesorii și studenții, cu întâmplări din viața acelor ani, cu imagini ce-au rămas semnificative în memoria celor imortalizați, cu neasemuite revederi după absolvire, întâlniri de suflet, întâlnirea de după o jumătate de secol. Indicele de persoane este foarte prețios. Fapt mai rar, în *Anexe* sunt redate foile matricole de la examenul de maturitate (1957) și de la examenele de la facultate. De ce să fi fost ascunse, când erau de laudă ?

Dragostea-i față de colegi și de Universitate se simte în fiecare pagină a cărții. Desigur și fotografia de pe coperta volumului, „Grupa 473 în Aula Magna *Mihai Eminescu*", a fost aleasă în aceeași idee.

Al doilea capitol la care am făcut referire este „*Activitatea oglindită în mărturii documentare*" (126 p.). Evidențiem, în special, subcapitolele „*Legătura cu învățământul preuniversitar*", „*Legătura cu românii din afara granițelor țării*", „*Adresări cu diferite prilejuri*", la care se adaugă subcapitole ce se referă la probleme privind organizarea, restructurarea, evoluția, proiecte ale *Facultății de Fizică* și ale *Universității „Al. I. Cuza*" din perioada când profesorul Mihai Toma le reprezenta, prin funcțiile domniei sale. Poziția de conducere i-a solicitat diplomație și adaptabilitate la problemele zilnice atât de diferite și atât de repede schimbătoare. Profesorul Mihai Toma a înțeles relația cu timpul și faptul că, în primul rând, comunicarea joacă un rol fundamnental.

Se cuvine să menționăm un capitol de început, printr-un titlu ce ne spune totul despre cuprins: „*De unde vin, ce am fost, ce am devenit*", referindu-se la copilărie și anii de școală, la drumul ca slujitor al școlii, de la absolvire la pensionare. Idei deosebit de interesante și actuale conține capitolul „*Puncte de vedere despre învățământul românesc și necesitatea reformei*", dar și capitolul de strictă specialitate și de actualitate, „*Materia, știința și religia*".

Profesorul Mihai Toma respectă cu pioșenie înaintașii - oameni ai școlii; apreciem în mod deosebit capitolul „*Oameni ai școlii de ieri și de azi*", unde cititorul descoperă *gânduri* despre școală și oamenii ei, despre Spiru Haret, cel ce a reorganizat din temelii învățământul din România, despre Horia Hulubei, cel care „a ars în templul fizicii", iar „din arderea lui s-a născut fizica atomică și nucleară românească" (p. 299).

Întru atât de bogata activitate în domeniul învățământului și al științei, putem strecura și funcția domnului profesor Mihai Toma de vicepreședinte al *Despărțământului ASTRA „Mihail Kogălniceanu*", Iași, calitate în care a participat la multe dintre bogatele evenimente culturale ale artiștilor ieșeni. În cuvântările sale, ideile sunt îmbrăcate în hlamidă purpurie, dovedind har artistic: „Așa cum căprioara pășește sfios și abia auzit într-o poiană din marginea pădurii, așa trebuie profesorul să pătrundă în sufletul elevului și în grupul de elevi ai clasei. El nu trebuie să sperie, să determine sfială sau teamă" (p. 218).

Volumul *Din viața, activitatea și gândurile unui profesor* ne dezvăluie *identitatea* profesorului Mihai Toma. În pofida aparenței unei persoane simple, modeste, domnia sa se dovedește a fi un om cu un extraordinar bun simț, o persoană perseverentă și perfecționistă, o personalitate a învățământului românesc de factură științifică. Mulțumim autorului pentru minunatele gânduri aduse în lumina cititorilor. Îi dorim sănătate și putere de muncă.

O colecție inedită

Emilia Motoranu

Colecția *Corona Artistică*, seria *Scriitori din Brașov*, apărută la Editura *Kron-Art*, Brașov, la inițiativa dl. acad. Alexandru Surdu, s-a îmbogățitt în acest an cu volumele de versuri ale unor poeți remarcabili: George Pușcariu (22 mai 1931 – 19 februarie 2013), Mihai Arsene (13 mai 1939 – 18 decembrie 2009) și Ioan Gliga (19 aprilie 1944 – 15 mai 2015). Colecția este concepută pe mai multe serii: de scriitori, poeți și prozatori, dramaturgi, eseiști, ziariști, pictori, arhitecți, compozitori, care și-au desfășurat o parte din activitate la Brașov. Cele trei volume postume mai sus amintite cuprind o poezie matură, un „cântec mut al destinului", al realității cotidiene.

Cartea *Poezii* de George Pușcariu (autor al volumului de poeme *Arlechin de șapte zile* și de povestiri *De-a triunghiul Bermudelor*) se deschide cu ciclul de poezii-luni, începând cu luna martie atunci când: „Ziua și noaptea/ își pun mărțișoare". Anotimpurile se metamorfozează în vârste ale eternului feminin, fiind pe rând: Ianuarie „Fecioară la început de femeie/ cu ochii senini de vocale/ pe așternutul tău borangic", Februarie „Sibemolă de arie/ femeie neterminată/ te cânt la o vioară", Iulie „Femeie cu ochi de magnolie", Noiembrie „Femeie tristă și părăsită femeie/ ca ploaia plânsă". Trebuie menționat faptul că George Pușcariu este unul dintre scriitorii care a frecventat Cenaclul *ASTRA*, de la Brașov, încă de la începuturile lui. Poemul „Și din zid coboară Ana", tradus în limba franceză de prof. Virgil Borcan, este o reinterpretare a mitului jertfei pentru creație preluat din balada Meșterului Manole: „Drumul să-i opresc în pripă/ Șarpe șerpuiește Ana/ Printre ferigi își descântă/ Trupul blând precum icoana/ Cu zăbranice durerea/ S-a zorit în sânu-i tare/ Și a risipit ulcele-n /Moartea cea fără hotare". Altă dată este sintetizată relația creator-creație în timp: „Poezia s-o ia vremea, o las baltă", sau „Din marmoră de aer/ Cu maramă verde, / Eu te cioplesc statuia nimănui, / te pierde". Munții, gerul, cerul, orașul, lacul, castanele devin personaje lirice în versurile lui George Pușcariu, întreaga natură este descrisă în peisaje unice: „Curcubeul curge de pe Ilioaia/ Păstrăvii cei iuți mă trezesc ca ploaia (...) Unde-i cerul Branului cel mai albastru/ Cad Bucegii ca o umbră de jugastru".

Iubitor al frumosului în artă, poetul exprimă în „Ceasul" resemnarea dizolvării timpului și totodată natura efemeră a omului pe pământ. Poemul ekfrastic (inspirat de o operă de artă) amintește de pictura suprarealistă, intitulată *Persistența memoriei* a lui Salvador Dali: „un ceas de var și infam, / aruncat peste cactuși și dalii, / de Salvador Dali, / cel ce își roage orele nătânge, / dă foc la girafe, / își conduce ceasurile și plânge". Timpul se revarsă și astfel: „Curge ceasul pe perete, este Dali". Pesimismul poetic se relevă prin utilizarea unor elemente rău-prevestitoare, cum ar fi: vrăjitoarea, gheonoaia, baba hârca, baba cloanța, strigoi, năluci, duhuri, fantome, cucuveaua, pisica neagră, iepure călare, șteangul, vântul deznădejdii (estic, bolșevic), ulița pustie, temnița, miezul nopții, dar și printr-o cromatică lugubră, mortuară: negru, gri, mov; grotescul este dezvăluit în stihurile: „Și din ei un stol de ciori cu clonț ? De câine / Îmi mâncau un ochi și altul pentru mâine".

În versurile lui George Pușcariu pot fi recunoscute personaje, motive, teme, idei, toposuri aparținând mitologiei, teologiei și literaturii universale: Behemond (Behemonth), pisica demonică din romanul „Maestrul și Margareta" reprezintă întruchiparea monstrului biblic; lacul este, desigur, *Styxul* lui Dante, mlaștină a morții, care umple al cincilea cerc al iadului în întregime; speranța simbolizată de „un nufăr verde" se află în „apa eliseie", apă sfântă pentru că proorocul Elisei a despărțit apele Iordanului, precum odinioară Moise despărțise apele Mării Roșii; mitul sirenelor, nimfe ale mării, cele care prin cântul lor fermecau marinarii: „Cânta duios, purtând pe coapse diafane/ Tot dorul rătăcirii pe meridiane. / Am părăsit târziu corabia pustie, / Dar unde navighează nimeni nu mai știe". Apropierea de neant, de moarte este descrisă fără temeri: „Lăsându-i părul despletit în valuri/ Și trupul hoinărind desculț pe dealuri/ În așternut de cetină rămâie/ Doar pașii ei sunt iarba de tămâie". Dragostea de țară este sugerată de identitatea „mama-țara", tot așa cum Ioan Gliga surprindea în versurile sale o țară ca în povești, o „Gură de Rai", „de la Danubiu în Carpați". Pentru George Pușcariu, iubitor al mării, corabia este „nălucă", „corabie de vise", „corăbii blestemate", „corabia cu pânzele de valuri supte", iar menirea navigatorului este înțeleasă astfel: „Dar am găsit strâmtoarea numele mi-l poartă/ Și am plecat și nu mă mai întorc pe hartă".

Întregul volum *Poezii*, aparținându-i lui Mihai Arsene, este alcătuit dintr-o serie de micro-elegii inedite dedicate toamnei, toate fiind datate februarie 1964, Brașov. Apreciat de critici, Mihai Arsene a fost distins cu premiul *Luceafărul* în 1975; premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România, în 2007, pentru romanul *Actrița și taurul*; premiul *Opera Omnia*, în 2009, pentru întreaga activitate literară. În prezentul volum, *Poezii*, toamna este „tablou cu lumină pe șevalet", în timp ce pentru concitadinul său, George Pușcariu, același anotimp devine un pretext pentru a iubi din nou: „Noi ne-am jucat pe o margine de toamnă (...)/ Rezemați de iubirile lunii -/ Toamna noastră nu-i decât un deget pe gură".

Poetul Mihai Arsene ilustrează fațete ale unui anotimp schimbător, favorabil meditației și stimulând starea de nostalgie: „Toamna cu ploaie", „Toamna luminoasă", „Toamna postbelică", „Toamna - pur și simplu" și desigur o „Altfel de toamnă". Creatorul mărturisește: „viața m-a înzestrat/ cu un tic: / să tac", el își desăvârșește actul artistic contopindu-l cu elemente ale cadrului natural: „Călimările mele sunt lacurile, / mările și oceanele... / Ele, / singurele - apele adânci-/ îmi dau calmul profund/ și fecund: / acolo nu înoată/ balene, nici rechinii... / Apele adânci/ sunt călimările mele". Pentru Mihai Arsene, nașterea lumii și a timpului înseamnă preschimbarea unor elemente în chip minunat și plin de speranță (leagănul devenit cronograf): „Și am făcut un leagăn... / În seara acea/ s-au adunat copiii/ de pe cele cinci continente, / iar leagănul a pornit, / de la sine, / să oscileze ca un pendul".

Ceea ce este comun celor trei regretați scriitori: Ioan Gliga, Mihai Arsene și George Pușcariu este viziunea asupra condiției efemere a omului pe pământ, nimicnicia, durerea lăuntrică provocată de această zădărnicie: „Mă întorc să plâng. La păsări mă întorc: / la pasărea cu schijă de piatră în piept, / dar ochii, ochii de azi n-o mai văd". De altfel, motivul „Fugit irreparabile tempus" se relevă în cele trei volume: „Vom fi bătrâni, vom fi tot tineri cum am fost".

În aceste creații postume, remarcăm o poezie-confesiune, un vers de maturitate, pentru că după cum afirma Mircea Eliade, poezia este „o vastă curgere de timp din care s-a putut smulge autorul". Faptul că apariția acestor volume a fost posibilă, dovedește că amintirea acestor „truditori ai condeiului" este încă vie în sufletul prietenilor.

LINDA BASTIDE ȘI AMPRENTELE TIMPULUI

Elisabeta Bogățan

„Prietenii săi au luat culoarea pereților și conturul străzilor; străzile sale freamătă în secret sub umbra amintirilor” spunea Jean Manuel Gabert, redactorul șef al revistei *Paris Montmartre* despre cartea Lindei Bastide, *13 pași pe pavajele albastre din Montmartre* (Ed. Confluențe, 2016), esențializând specificul cărții.

Și într-adevăr, oriunde își îndreaptă pașii prin Montmartre, pretutindeni, Linda Bastide întâlnește amintiri sau reflexe culturale care i-au luminat perioade ale vieții, echivalând în sufletul ei cu puterea unei prietenii.

Astfel, „Moulin Rouge” devine un omagiu lui Toulouse-Lautrec, precum și cântărețelor și dansatoarelor de French-Cancan: „Terpsichore,/ fetele rebele/ te fură/ juponul tău de aur și de argint/ strigătele tale de dragoste și de violență,/ universul tău iluminat,/ e-o nebunie/ aici,/ e ușor/ să mergi să îmbrățișezi soarele...”. Frenezia devine contagioasă, granița dintre real și ireal se volatilizează, tărâmul poeziei devine mirific.

În „Strada Lepic” (omagiu lui Van Gogh), sensibilității poetice i se revelează polarizarea apollinic-dionysiac, încifrată în materialitatea străzii luminate de memoria lui Van Gogh: „El cântă la marginea cerului/ un zbor fragil de porumbei legănați de amețeli...”, pe de o parte, iar pe de alta: „fertilitate cosmică/ dătătoare de agape cu strigăte de veselie,/ pentru a sărbători abundența”.

Urmând mai departe periplul poetic, aflăm poeta în „Strada Germain Pilon”, plină de amintirea lui Bernard Disney: „El își târăște pe stradă/ copilăria bolnavă/ iubirile ascunse în tufișuri/ măreția de saltimbanc...”. Revelând un timp stratificat, poeta distinge peste acest timp al memoriei, în strada „unde/ pe papirusul/ unei Clio a străzilor/ el pune creionul viselor sale/ el pune/ rimele sale către nicăieri,/ el pune/ cântecele sale către soarele de la miezul nopții”, un timp prezent „aici/ la Gerpil/ unde/ totul este liniștit/ în mica dimineață ce revine mereu...”.

„La Pomponette” îi apare poetei legată de memoria lui Francisque Poulbot: „un magician/ privește copiii/ și desenează/ în timp și spațiu,/ în călătoria norilor pe cerul din Montmartre”. Decodând mesajul, autoarea afirmă că puterea magiei este, de fapt, cea a iubirii și a luminii: „un, doi, trei, soare/ către un ocean de iubire și de lumină,/ o muzică de pavaje/ străpunse de note albastre...”.

Sufletul autoarei, în care conlocuiesc poeta dintotdeauna și comediana strălucitelor sale începuturi, rămâne atașat de „Studio 28", care-i prilejuiește un „Omagiu lui Jean Marais și tuturor comedienilor din lume”: „Filme ale unei copilării pierdute,/ peisaje traversate în liniște,/ iată/ cum se răstoarnă imaginile/ orbind ochii visului.../ Fantasme clonate, fără sfârșit revenind,/ flagrant dependente de lumi virtuale...”.

Redobândirea uimirilor și a misterului copilăriei este dată de trecerea prin locurile acelor ani: „Saint Jean de Montmartre,/ copil, am simțit blândețea unei mâini,/ seva verde a vieții,/ straniile lucruri puse pe marginea drumului meu,/ nașteri de arbori,/ pasaje secrete,/ o anumită idee a incognoscibilului...”.

Simbol al misterului și al magiei devine în ochii poetei Place des Abesses, evocând amintirea lui Michou. În același timp însă, abordarea poetică se transformă într-o meditație asupra trecerii timpului, memoria devenind păstrătoarea sensurilor și întâmplărilor: „Un copil albastru/ călătorește/ de cealaltă parte a oglinzilor.../ Care este numele său,/ trebuie/ atât de puțin timp/ pentru ca cineva să se schimbe...” și „ce bizar cal de lemn,/ drumul pe care tu mergi se strecoară în memoria mea,/ nu există decât cântece în ochii tăi fără priviri...”.

„Noi suntem/ călătorii timpului ce trece” conștientizează poeta, de aceea se arată devotată urmelor lăsate în memorie de trecerile semnificative pentru ea sau pentru Montmartre. Astfel, „Le Bateau-lavoir” devine un „Omagiu pentru Marie Laurencin, Modigliani, Utrillo, Max Jacob, Mac Orlan, Reverdy, Brâncuși și alții”. În același timp, își asumă misiunea de a descifra sensul acestor treceri: „să cobor/ cascadele de cuvinte de toate culorile/ proiectate de penelul pictorilor/ limbajul poeților dispăruți/ desenat pe foile albe.”

Oglinda, ca simbol al imaginii reflectate, devine în același timp un simbol al perisabilității acestei reflecții, în suflet și în artă: „E-o nebunie/ Cât de fragil e totul,/ cum astăzi/ oglinzile se sparg pentru un nimic,/ la voia unui cuvânt,/ a unui val,/ a unei lacrimi,/ a vântului...”

Suportul acestei reflecții este oferit de „Castelul din strada Orchamp”, care-i prilejuiește un „Omagiu Dalidei și misterului său”.

O meditație asupra relativității aparenței întâlnim în „Scuarul Suzanne Buisson”, care-i prilejuiește un „Omagiu lui Gérard de Nerval și lui Marcel Aymé”. Astfel, observând „scările de piatră,/ mândre și singure/ sub mâinile iederei”, se impune observația că aparenta mândrie a scărilor e doar un indiciu asupra unui trecut în care ea se justifică, căci acum, „sub mâinile iederei”, e doar un exemplu de „vanitas vanitatum”.

Dar, în ciuda acestei necontenite treceri prin amintiri și nostalgii, poeta găsește puterea să se bucure de cântecul zilei de azi, pe care-l aude izvorând din „Strada Saint Vincent și strada des Saules”, evocare ce-i prilejuiește un „Omagiu Doamnelor din Abație, pentru Adélaide de Savoie, pentru Mistinguett și pentru La Vigne du Clos Montmartre”: „ascultă,/ seva de octombrie curge,/ ascultă/ cântul surâzător al zilei și bucuriile noastre,/ calme ca zborul unei păsări”.

Și totuși, destabilizarea produsă de treceri nu este neglijabilă, fapt relevat de revenirea la „Fântâna Turlure”, ceea ce-i prilejuiește un „Omagiu micului Cavaler de la Barre”: „Anotimpuri simple/ margine pe margini,/ perete imobil,/ orizontul lunecă...”.

Și, centrându-i atenția, i se revelează „Le Mont Martre”, care-i prilejuiește un „Omagiu lui Pierre Mac Orlan” și care este legat de „Premiul Jean Cocteau – înmânat cu ocazia unei sărbători la Cremaillere”, un premiu de o deosebită importanță pentru poetă: „Iată orașul înalt, puternic și rănit,/ Montmartre, răvășit de griuri și zgură magnifică/ un Castel al Cețurilor./ Dar străzile sale sunt vii...”. „Dar Muntele apare, etravă magnifică, înspre un cer extrem...”.

Dovedind o deosebită sensibilitate poetică și stăpânind cu măiestrie versul, Linda Bastide de dovedește, în același timp, un poet „păstrător de memorii”, misiune pe care și-a asumat-o și în alte scrieri și pe care și-o îndeplinește cu dăruire și har.

UN CRITIC LITERAR TÂNĂR ȘI DE PERSPECTIVĂ

Don C. Ștefan

De curând, cu prilejul sărbătoririi a 20 de ani de activitate a revistei ***Sud***, din orașul Bolintin Vale, am întâlnit un critic literar tânăr, de vocație și dăruit cărților. Îl cheamă Gabriel Dragnea și a lucrat la Secția Culturală a cotidianului *Independența*, condus de binecunoscutul om de presă, Horia Alexandrescu; este autorul a două volume de versuri: *Blestemul îngerilor decăzuți* și *Aici nu sunt cuvinte*.

El a avut amabilitatea să scrie prefața unui volum de versuri al unui prieten de-al nostru, Dan Florică, din Bolintin Vale. Citindu-l, l-am descoperit și apreciat, fiindcă, în concepția mea, un critic bun nu laudă excesiv, ci demonstrează prin exemple stilistice și de vocabular, prin construcții epice și îndemânarea în reliefarea conceptelor operaționale și stilistice.

Apoi, l-am ascultat vorbind la Casa Corpului Didactic din București, în cadrul cenaclului literar „Destine”, condus de Victor Gh. Stan, care se străduiește, de peste 25 de ani, să promoveze literatura pentru copii și tineret. Ascultându-l, am început să-l apreciez din ce în ce mai mult, deoarece acest tânăr critic literar vorbește sistematizat, cu argumente culese nu la întâmplare, ci tematic, din lecturile sale multiple, aplicate pe textele volumelor prezentate în cenaclu.

Presimțeam un izvor de creativitate și voiam să ne împrietenim. Lectura cărții sale, pe care mi-a dăruit-o atunci, *27 Dialoguri. Construcții incomplete*, a deschis calea prieteniei noastre. A doua parte a titlului îmi sugera prudența acestui critic tânăr: nu se avânta în considerente neacoperite; intuia că este la început de drum și orice va scrie, în continuare, putea rămâne o vreme *incomplet*. Această atitudine reflecta hotărârea sa de a se angaja pe un drum lung și greu al afirmării temeinice.

Această atitudine este remarcată și de Gheorghe A. Stroia, în studiul introductiv: „*27 Dialoguri. Construcții incomplete.* Restituiri literare și culturale contemporane necesare”: „Prin dialogurile pe care le transformă aici și acum în pagini de istorie culturală, interpelând numeroase personalități al momentului, autorul dorește să ia pulsul literaturii și artei contemporane, să stabilească un tablou veridic al societății românești, să determine nivelul de receptivitate al publicului iubitor de literatură, poezie, artă” (p. 11).

Parcurgând cartea cu atenție, încântat de vioiciunea tonului și documentarea autorului, am intuit de unde vine această atitudine: cele 27 de interviuri, pe care el le numește *dialoguri*, datorită faptului că unele dintre acestea sunt de conciziunea a 2-3 pagini, iar altele, cum ar fi cel dedicat lui George Muntean, de 28 de pagini, adică acordând fiecărui scriitor un spațiu proporțional cu importanța subiectului abordat.

Iar între personalitățile solicitate în această construcție de istorie literară, se află academicieni: Nicole Manolescu și Nicolae Breban; scriitori de mare prestigiu: Andrei Pleșu, Ana Blandiana, Nina Casian; profesori universitari, critici și istorici literari: Alex Ștefănescu, George Muntean, Zoe Dumitrescu Bușulenga; artiști plastici și actori, ba chiar și doi români stabiliți în diaspora: Gabriela Melinescu și Dumitru Țepeneag – de competențe și diversitate aparte.

Autorul mărturisește încă din „Notă asupra ediției” că „Pentru a fi dus la îndeplinire acest proiect cultural, a fost nevoie de un timp de așteptare de aproximativ zece ani, pentru a mă hotărî dacă este nevoie de o astfel de lucrare” (p. 17), dar el se arată optimist asupra destinului românesc în cultură.

O explicație a acestei perioade deja am dedus-o: o parte din materiale au fost folosite în cadrul Secției Culturale a ziarului unde a lucrat, impunându-se abordări și spații diferite.

O altă lămurire ar fi că un interval atât de mare de timp a fost necesar datorită faptului că, pe unele personalități le-a întâlnit foarte greu, mai ales pe cele stabilite în diaspora. Și, în sfârșit, câțiva dintre ceilalți l-au rugat ca datele pe care le împărtășesc să fie făcute public abia la cinci ani după decesul lor. Nu vreau să intru în amănunte, lăsându-vă să descoperiți singuri motivele acestei prudențe justificate.

Gabriel Dragnea a lucrat astfel ca un bun profesionist, aflat adesea la nivelul celor antrenați la dialog, dar imparțial și prudent, cu respect și atenție, formulându-și întrebările în așa fel, încât din răspunsurile fiecăruia să desprindem măcar o caracteristică reprezentativă. El știe că elaborează pentru viitor texte care pot deveni pagini de istorie literară, iar cuvintele scrise cer o dublă responsabilitate: a celui care pune întrebări și a celui intervievat. Autorul dorește să dăruiască numai cuvinte bine alese, cuprinse în argumente logice și organizate tematic, pentru a-și convinge cititorii și a le oferi informații inedite, adică altfel decât cele aflate din bio-bibliografiile obișnuite. Întrebările lui mi se par reușite, incitante, dar acceptate de marile personalități pe care le-a întâlnit, ceea ce presupune o pregătire anterioară din partea lui, despre viața și opera fiecărui om cu care discută.

Din aceste *construcții incomplete* putem formula câteva dialoguri inedite între cei prezenți în carte, sugerate parcă de măiestria criticului cel tânăr. De exemplu, între cei doi academicieni: Nicolae Manolescu și Nicolae Breban. Criticul cel mai autorizat al literaturii române ne mărturisește că: „Mi-am făcut prieteni în stare să suporte critica” (p. 138); pe când Nicolae Breban afirmă: „Mi-aș dori să se redeștepte interesul pentru carte, pentru cartea bună și televiziunile și presa în general să sprijine mai mult fenomenul cultural” (p. 135). Probabil că, dacă ar fi vorbit unul în fața celuilalt, (și cu mai multă prietenie), ei ar fi putut continua acest dialog interesant pentru cititori.

La fel, putem imagina un dialog între Gabriela Melinescu și Dumitru Țepeneag, foști colegi de facultate și prețuiți la fel de mult de ceilalți; Gabriela Melinescu: „Sunt împăcată sufletește că am reușit să exprim un gând bun spunând cuvintele Sfintei Tereza, care vorbește despre ideea de continuitate, indiferent dacă ai suferit decepții, dezamăgiri sau pur și simplu simți că nu mai poți !” (p. 67); Dumitru Țepeneag: „Nu pot să spun că sunt mulțumit, pentru că eu trebuie să-mi asum condiția de absent” (p. 57). Apoi, dacă s-ar fi întâlnit la o reuniune colegială de generație, la care m-aș fi aflat și eu, colegul lor de bancă de odinioară, să zicem la 50 de ani de la absolvirea facultății, conversația noastră ar fi fost admirabilă.

Să-i apropiem acum și pe Adrian Marino, care afirmă: „Mulți dintre scriitori au rămas cu reflexele epocii ceaușiste. Nu spun că este vina lor personală, ci este efectul anilor în care s-au format. Eu m-am format într-o altă epocă, într-un climat din perioada interbelică, total diferit de al lor” (p. 23); în paralel cu Zoe Dumitrescu Bușulenga: „Asistând la o demolare a valorilor culturii și istoriei românești petrecute în răstimpul celor 50 de ani de ocupație, ca să zic așa, comunistă, mi-am zis că nu pot rămâne rece și indiferentă în fața unei astfel de situații” (p. 175).

A existat oare o tendință comparativă în mintea tânărului critic literar Gabriel Dragnea, sau ideile respective au fost stârnite în mintea mea de reușita lui carte de interviuri ?

Oricum, suntem toți în câștig: el, pe de o parte, însoțit de personalitățile despre care ne face mărturie; și noi – ceilalți scriitorii și cititorii mai vârstnici, care i-am cunoscut mai bine pe cei 27; altfel zis: o armonie și colaborare între generații, cum ar trebui să fie în lumea admirată a scriitorilor români.

(Gabriel Dragnea, *27 de dialoguri. Construcții incomplete*, Editura Tiparg, Pitești, 2013)

Începutul sfârșitului. Vântul schimbării anunță o nouă lume

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte *Centrul de Etică și Strategii (CES)*

Motto: Copiii acestui secol ne aruncă în această realitate clocotitoare a unui univers în revoltă. (Alexander Devecchio, *Les enfants du siecle*)

„Fenomenul Donald Trump nu este decât traducerea unei mișcări de fond care zdruncină toate societățile occidentale. Este, de fapt, revolta clasei de mijloc destabilizată în identitate de lama necruțătoare a globalizării." (Natacha Polony, *Figaro*, 2016)

Pe 30 decembrie 2015, postam pe site-ul Centrului de Etică și Strategii, materialul intitulat „Provocări și speranțe în 2016", în care subliniam că „Este important ca România să fie pregătită pentru a traversa cu înțelepciune și abilitate testele de anduranță la care va fi supusă de evoluția mediului economico-financiar și de securitate internațională, când rivalii și inamicii de azi ar putea în mod surprinzător să-și dea mâna și să sacrifice interesele statelor mici care vor fi prinse în menghina nemiloasă a geopoliticii marilor puteri...".

Lipsa de moralitate și etică în relațiile internaționale vor marca dramatic evoluția vieții la nivel global, alianțele politico-militare și economice vor avea o geometrie variabilă, interesele de moment vor dicta mari repoziționări pe eșicherul planetar, de multe ori surprinzătoare și împotriva firescului. Dar, în politică și amor, totul este posibil și permis – (materialul poate fi consultat pe site-ul CES).

Din păcate, toate previziunile s-au adeverit. Întreaga lume a devenit un cazan în clocot de revolte și nemulțumiri, care au generat confruntări religioase și etnice sau între categorii sociale și autoritățile statale, creându-se focare de instabilitate politică și economică, în tot mai multe colțuri ale planetei. Pe acest fond internațional de confuzie și tensiune s-au continuat, sub diverse forme perverse, războaie hibride (ale monedelor, ale acaparării și devorării resurselor statelor mici, ale migranților musulmani arabo-asiatici spre Europa etc.). Tendința plutocrației de la nivelul instituțiilor euro-atlantice de a-și menține controlul și poziția de decizie asupra popoarelor a accentuat neîncrederea cetățenilor în acest sistem de guvernanță, măcinat de corupție și aranjamente oculte, care afectează transparența, răspunderea instituțională în fata cetățeanului. Drept urmare, s-a adâncit prăpastia între instituțiile statale naționale și cele suprastatale europene, dar și între ele și cetățeanul european tot mai împovărat de taxe și impozite, care se vede aruncat în zona sărăciei și marginalizării sociale.

Manipularea prin ONG-uri și mass-media, finanțate de mari corporații și grupuri de interese ilegitime transnaționale, a societății civile și îndeosebi a tineretului și deturnarea nemulțumirilor populare în direcția instituțiilor reprezentative ale democrației, anunță de fapt apariția unui nou concept care să înlocuiască democrația reprezentativă cu cea participativă, controlată din culisele ocultei internaționale.

Interesele marilor corporații din domeniul industriei de armament, petroliere, energiei, farmaceutice etc., au devenit tot mai bine reprezentate de strategiile formulate de guverne pentru identificarea de noi victime ce trebuie devorate sau stoarse de bogații și îndatorate FMI și BM pentru următoarele decenii. Cine opune rezistență este automat ținta a unei ample campanii de denigrare la nivel internațional și etichetat drept stat corupt și adăpost pentru teroriști, organizații criminale s.a.m.d. În numele apărării libertății și drepturilor omului vor fi invadate militar și rase de pe fața pământului. Cel mai recent exemplu este Siria, care conform intereselor de securitate americano-israeliene, trebuie să dispară de pe hartă, urmând a fi împărțită între Israel, Iordania, Turcia, care au sprijinit logistic declanșarea războiului prin crearea diversiunii din localitatea Derra de la frontiera cu Iordania, localitate în care comandouri venite din Libia au creat diversiunea după modelul revoltei Maidan din Ucraina.

De ce Siria ?

Pentru că, pe lângă bogățiile în resurse petroliere și gaze naturale, mai deține și resurse în aur și metale rare râvnite de marile corporații.

Dar mai sunt și alte rațiuni care se înscriu într-un plan amplu al ocultei internaționale de a șterge urmele unde s-a plămadit creștinismul, religie care se află în centrul acțiunilor cruciadei laicității și iudaismului, sponsorizată de islamul wahhabist din Arabia Saudită și Qatar.

Modul în care s-a declanșat conflictul este un scenariu șablon folosit de CIA pentru realizarea unor noi coproducții holywoodiene și se constituie un obiect de studiu în școlile de spionaj și diversiune. Adevărul însă nu poate fi ascuns multă vreme și drama în care au fost aruncate milioane de oameni nu poate scăpa de justiția divină. Nu voi insista aici în legătură cu scenariul diabolic folosit, dar voi reveni cu un material special dedicat războaielor hibride .

După BREXIT și puciul din Turcia, evenimentul sfârșitului de an 2016 care va schimba lumea s-a produs în SUA. De aceea, nu putem să nu aruncăm o privire scrutătoare asupra modului în care s-au derulat alegerile prezidențiale unde, în sfârșit, *vox populi* a învins uriașa rețea de interese ilicite unite în jurul dinastiei Clinton, de la mass-media, servicii de informații, corporații, la marionetele show-biss-ului holywoodian finanțat de Iluminati, organizație ocultă a cărei Mare Preoteasă este însăși doamna Clinton.

Victoria nu este a lui Donald Trump, ci a masei tăcute și umilite a populației americane, care trăiește la limita sărăciei, ale cărei destine se află în mâinile unei minorități transpartinice, arogante, care s-a îmbogățit din afaceri cu statul. Fenomenul Trump anunță coagularea unei mișcări telurice care va zdruncina din temelii actualul sistem de organizare noologică a societății americane, cu reverberații profunde la nivel european și planetar, este o palmă zdravănă dată globalizării și tendinței acesteia de a șterge identitatea culturală, credința și tradițiile popoarelor.

Dar, să ne oprim o clipă asupra mesajului transmis din SUA de doamna Silvia Jiga, cetățean româno-american.

„Mi s-a luat o greutate de pe inimă. Aceasta a fost starea pe care am trăit-o în dimineața zilei de 8 noiembrie când am ieșit din cabina de vot. Numai cei care au urmărit succesiunea întâmplărilor reflectate în presă americană de la debutul campaniei electorale, pot înțelege că, datorită corupției practicate de familia Clinton și acoliții ei, am început să ne temem... Poporul american este foarte răbdător și iertător, dar nu și stupid. (Așa cum a etichetat poporul român, Brucan, oracolul din Dămăroaia.) Milioanele de dolari pe care familia Clinton le-a acumulat din vânzarea de favoruri către puteri străine sau cetățeni particulari, stau mărturie a acestei corupții de proporții. Dinastia Clinton și acoliții ei vindeau favoruri bine plătite, precum papii Evului Mediu, indulgențele."

Dar să vedem și opinia doamnei prof. Florence Fincer din Canada.

„Alegerile americane au fost urmărite intens și în Canada, pentru simplul motiv că rezultatul va influența evoluțiile de aici, dar și politica mondială. Circul alegerilor a atins culmi greu de imaginat dar, cel puțin aparent, voința poporului a învins forțele elitelor și ale media (notă proastă pentru ei că nu au luat corect temperatura situației). Nu este o chestiune de schimbare a culorii partidului de la conducere, ci nevoia unei noi platforme, care să răspundă cerințelor acestui moment și să privească și starea omului de rând, nu numai jocurile elitelor, de ambele părți politice care își pasează regulat mingea puterii și pactizează între ei după cum le dictează interesele.

Geopoliticul ? A jucat intodeauna un rol important, iar cum harta politică a lumii se schimbă și se va schimba cu tot ce înseamnă asta, România, în contextual actual, care deține o poziție foarte interesantă, foarte necesară unora, ar fi momentul să negocieze avantajul respectiv. Dar, pentru asta trebuie oameni inteligenți, pregătiți și cinstiți, nu autiști. A pierde această ocazie poate avea consecințe greu de remediat.

Noua Ordine a pierdut din vedere, în Europa, factorul psihologic, nemulțumirile generate de politica aiurită, de inegalități care își hrănesc spiritul naționalist. Probă: începutul destrămării UE (BREXIT), care va continua. Dacă America a învățat ceva din acest experiment, se va vedea."

Interesantă și realistă analiza !

Analiștii politici cunoscători ai mecanismelor de putere din SUA, printre care cu modestie mă număr și eu, au anticipat victoria în alegeri a clasei de mijloc și tineretului american, împotriva establishmentului care include pe lângă administrația de la Casa Albă și toate instituțiile plătite să lucreze pentru intereselor politicienilor în frunte cu marile corporații: bănci și fonduri de investiții de pe Wall Street, care finanțează sistemul bipartinic, constituindu-se într-o confrerie bine organizată, transpartinică.

Prin aroganța, trufia, siguranța de sine bazată pe imensa finanțare care a alimentat campania doamnei Clinton și mașina electorală bine unsă pentru a asigura succesul acesteia, s-a încercat să se astupe clocotul de indignare și de protest, ce urma să se transforme într-un vot pentru Donald Trump. America și poporul american, pregătea de mult această revoltă tăcută în așteptarea unui lider curajos și neconformist, care să ridice vălul și să arate goliciunea sistemului (*political correctness*), o noțiune inventată în laboratoarele ocultei, opusă respectului față de tradiția creștină, obiceiurile mozaicului de populații ce au muncit și luptat pentru ca America să-și respecte demnitatea de sine, drepturile naturale date omului la Creație de către Marele Arhitect al Universului, să trăiască în pace cu alte țări și popoare, să stimuleze creativitatea, pentru prosperitatea tuturor cetățenilor americani.

Mesajele transmise de candidatul Trump în timpul campaniei au fost distorsionate și prezentate ca fiind aducătoare de nenorociri asupra Americii dacă va deveni președinte, pentru a induce teamă și confuzie electoratului și așa apăsat de o legislație antidemocratică care i-a limitat drepturile și libertățile sub motivația luptei împotriva terorismului, crimei organizate și spălării de bani.

Ideea de a pune capăt migrației ilegale provenită din fragilitatea sistemului de securitate la frontiera cu Mexic a avut ca bază fenomenul extrem de periculos cu care se confruntă cetățenii statelor limitrofe, Arizona, California și Texas, care trăiesc cu frica zilnică a faptului că prin grădinile lor trec noaptea imigranți fără acte, contrabandiști de tot soiul înarmați și care le amenință viața și dreptul la proprietate.

Interdicția temporară a imigrării musulmanilor în SUA a fost generată de nevoia unei evaluări corecte și bine documentate a fenomenului terorist musulman în SUA, în contextul atentatelor care s-au soldat cu mii de victime nevinovate. În acest context, se avea în vedere revizuirea relațiilor cu Arabia Saudită și Qatar, cunoscute ca finanțatoare fidele ale organizațiilor teroriste, Al Qaida și ISIS, state protejate de administrațiile republicane și democrate, din rațiuni de stat și interese oneroase ale establishmentului american.

Intenția de a face pace cu lumea din afara Americii pe temeiul comun al parteneriatului și nu confruntării, este un mesaj încurajator că America se va spăla de păcatul asumat de a fi jandarmul lumii și de a exporta democrația de la înălțimea bombardierelor și dronelor aducătoare de moarte și ruină.

Reducerea taxelor, încurajarea investițiilor pe teritoriul american, interzicerea delocarii companilor productive în zone periferice ale planetei, stimularea și sprijinirea antreprenoriatului și creativității tehnologice, vor genera noi locuri de muncă și vor consolida clasa de mijloc care își va recăpăta încrederea în sine și în viitorul acestei națiuni.

Cu siguranță că, dacă aceste promisiuni vor prinde viață, vitalitatea și entuziasmul americanilor vor crește, văzând că o lume mai bună poată fi construită.

Campania candidatului republican fiind centrată pe lipsa de etică și moralitate, dublul limbaj și dublă măsură a canditatei democrate, Donald Trump a negociat cu procurorul general clasarea dosarului intentat de studenții Academiei Trump, care s-au considerat înșelați în așteptările lor universitare, cotra sumei de 25 milioane dolari și o amendă de 1 million de dolari în favoarea studenților.

La noi, președintele Klaus Iohannis, deși instanța de judecată a dat sentința definitivă în procesul intentat de către proprietarii unui imobil dobândit de familia sa prin fals și fraudă, a făcut demersuri pentru ca dosarul să fie revizuit de o instanță din alt județ. În ADN-ul său, tupeul, obrazul gros și aroganța, alături de ipocrizie, se regăsesc din plin.

Victoria zdrobitoare a președintelui Trump a atras ură și isteria păpușarilor care, văzându-și amenințate pozițiile, au aruncat în stradă întreagă plethora sorosistă, care a ieșit la atac, împânzind străzile marilor orașe în încercarea de a răsturna rezultatul votului popular și transformarea Americii într-un câmp de luptă după modelul practicat de Soros în Ucraina, prefigurându-se un scenariu apocaliptic de reîntoarcere la războiul civil de secesiune.

De altfel, în urmă cu doi ani scriam că starea de spirit reală din rândul poporului american poate genera o ruptură între Sudul conservator creștin și antiglobalizare și Nordul establishmentului american, corupt și luat în stăpânire de organizații secrete sau discrete controlate de Iluminati, Bohemian Grove, Bilderberg, Golden Dawn, care promovează sexismul, avorturile, religia scientistă, satanismul, cu intenția de a șterge identitatea culturală prin globalizare. La vremea respectivă circulau informații că deja se purtau negocieri și se transmiteau mesaje amenințătoare de ambele părți. Sudul anunța Washingtonul că este pregătit să se separe având propriul imn, monedă, steag, armată și Parlament, iar Nordul punea o serie de condiții legate de achitarea datoriilor etc. La intervenția președintelui Obama negocierile au fost suspendate, însă ideea a rămas vie în mentalul colectiv sudist, așteptând momentul favorabil de a fi readusă în actualitate.

Deci, situația nu se anunță roz, iar dacă democrații vor folosi tot felul de tertipuri pentru a împiedica depunerea jurământului și preluarea funcției de președinte ales a lui Donald Trump la 20 ianuarie 2017, am putea asista la un scenariu de coșmar atât pentru America, dar și pentru întreaga lume. Va fi semnalul dezmembrării statelor naționale atât în Europa, cât și în alte părți ale lumii, o nouă hartă geopolitică ar putea apărea. Vor apărea noi state, altele vor dispărea. Această revoluție identitară s-ar propaga cu repeziciune și în Europa de Est, punând în discuție actualele frontiere, România nefiind ocolită de tendința de atomizare și dizolvare a statului național. Să sperăm că lucrurile se vor așeza în SUA și rațiunea va învinge !

Vântul schimbării bate cu putere la porțile civilizației actuale ?

Da, modelul actual de guvernanță a lumii și evoluția civilizației umane se schimbă ciclic, pe măsură schimbării generațiilor, progresului tehnologic și informațional, în strânsă legătură cu schimbările climaterice și cu vibrația pământului. Planeta Terra fiind un organism viu, își schimbă aura karmei în funcție de nivelul spiritual atins de popoare și de disponibilitatea lor de a-și schimba modul de gândire și de organizare noologică a societății. Drept urmare, votarea în favoarea candidatului Trump este un răspuns ferm la actualul sistem de guvernanță american, care a generat un declin al democrației prin acapararea pârghilor puterii de o minoritate elitistă coruptă, dar și un semnal transmis întregii lumi că actuala civilizație, care se îndreaptă rapid spre o altă etapă de dezvoltare, în care inteligența artificială va fi omniprezenta iar dorința oamenilor de a se apropia tot mai mult de cunoașterea Adevărului Suprem (Divinitatea) și a tainelor Genezei, impun o altă paradigmă de organizare socială, bazată pe legile sacre ale Universului.

Deci, asistăm la o confruntare nemiloasă între actualul sistem de funcționare a lumii cu germenii deja înmuguriți ai unei civilizații viitoare. Cum orice creație trebuie să treacă prin chinurile nașterii și această confruntare între civilizații nu va fi lipsită de violențe și tensiuni.

Schimbarea de direcție a societății americane este așteptată cu înfrigurare de partidele și instituțiile europene, care văd în ea o amenințare la ordinea impusă de cetățeni, cetățeni europeni tot mai nemulțumiți de prestația arogantă și ineficientă a mecanismelor deja blocate în birocrație, dar care devin costisitoare din punct de vedere financiar pentru punga și așa golită a contribuabilului.

Poziția exprimată de către candidatul Trump în timpul campaniei electorale de a rediscuta conținutul tratatelor NAFTA, cu UE și China și de reluare a dialogului cu Federația Rusă pe principiul respectului și avantajului reciproc, deschide o nouă era în relațiile internaționale, bazată pe forța dreptului și nu pe dreptul la forță și aduce o rază de speranță că pacea se va instaura treptat și popoarele vor munci în liniște și siguranță pentru prosperitate și solidaritate cu țările și popoarele mai sărace. Doamne ajută să se întâmple și această minune !

Despre democrația americană, Francis Fukuyama a scris lucrarea *The Political Order and Political Decay*, în care vorbește despre declinul democrației în America, unde clientelismul politic a pus stăpânire pe instituțiile guvernamentale, inclusiv pe Colegiul Electoral, care creează serioase suspiciuni asupra corectitudinii rezultatelor atât pentru alegerile primare, dar și pentru confruntarea finală între candidații la președinție. Soluția sugerată de Fukuyama este de a se adopta sistemul parlamentar din Anglia, modelul de funcționare a Westminster, care favorizează luarea de decizii rapide și fără obstrucții din partea politicului.

Prin numirea lui Reince Priebus (49 ani) creștin grec-ortodox

(continuare în pag. 11)

Convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XI)

„Dumnezeu să vă binecuvinteze şi să rămâneţi neclintiţi fii iubiţi ai Tatălui Ceresc ! ”

Luminița Cornea: Înaltpreasfinţite Părinte Mitropolit, în predica pe care aţi rostit-o la sărbătoarea *Schimbării la Faţă*, din această vară, aţi început frumos şi inedit. Aţi spus că neuitându-se la păcatele noastre, Dumnezeu ne-a chemat pe toţi pe Muntele Taborului. Cu alte cuvinte aţi creat o anume atmosferă prielnică înţelegerii cuvântului de învăţătură. Mai întâi ce înseamnă cuvântul „*Tabor*”, care îi este etimologia ? Vă rog

Î.P.S. Ioan: Cuvântul „*Tabor*”, din ebraică, se traduce în limba română „*carieră de piatră*”. Muntele Tabor are o înălţime de 560 de metri, este stâncos, iar, de la poala lui, oamenii din vechime dislocau pietre şi-şi făceau locuinţe. Iată deci numele „*carieră de piatră*”, adică loc de unde se scoate piatra.

L.C.: Ştim, Înaltpreasfinţite Părinte, că Mântuitorul S-a urcat cu cei trei apostoli pe Tabor, ca să fie martori minunii ce urma să se săvârşească acolo.

Î.P.S. Ioan: Este o afirmare pozitivă, dar să vedem dacă nu mai sunt alte lucruri şi înţelesuri mai profunde. După ce, în Cezareea lui Filip, Apostolul Petru mărturiseşte că Hristos este Fiul lui Dumnezeu. După câteva clipe, Mântuitorul face prima lui mărturisire despre patimile ce urmau să vină peste Dânsul, la Ierusalim, şi le spune: Vom merge la Ierusalim şi acolo voi pătimi... La aceste cuvinte, din nou, a răspuns Sfântul Apostol Petru. În momentul acela, Sfântul Apostol Petru s-a pus în postura de duhovnic al Fiului lui Dumnezeu, de ocrotitor al Fiului lui Dumnezeu şi I-a spus: Doamne, să nu mergem la Ierusalim, să nu Ţi se întâmple Ţie acestea. Deci iată Sfântul Apostol Petru imediat a reacţionat şi a spus că dacă acestea zici că ţi se vor întâmpla, să nu mergem, să nu ţi se întâmple Ţie acestea.

Iată ! Sfântul Apostol Petru cât L-a iubit pe Hristos, pe Învăţătorul său, că n-ar fi vrut să i se întâmple cele pe care le spusese înainte. Acum să vedem cum a răspuns Hristos duhovnicului Său, ocrotitorului Său, cum a răspuns Hristos iubirii lui Petru. După ce Petru a mărturisit aceste cuvinte, i-a spus: Înapoia mea, satano !

Cum o fi lucrul acesta ! ? Tu iubeşti pe cineva şi el te numeşte „satană” ! ?

Iată că şi iubind necumpătat, poţi să cazi. Sfântul Apostol Petru, într-o secundă, a căzut din starea de „apostol” în starea de „satană”. Aşa i-a spus Hristos, pentru că Sfântul Apostol Petru nu ştia încă lucrarea lui Dumnezeu, jertfa pe care trebuia s-o împlinească Hristos, pentru mântuirea lumii. De aceea, vă spun aveţi grijă şi când iubiţi. Se poate cădea şi iubind. De aceea **trebuie iubit cu cumpătare, cu smerenie şi cu înţelepciune**. Nu-i suficient să iubeşti biserica, dacă nu respecţi şi cuvântul Evangheliei lui Hristos.

L.C.: Desigur şi în inima noastră, a oamenilor de rând, de multe ori, se întâmplă, să existe frământări asemănătoare cu cele din sufletul Apostolului Petru. Vă rog, Înaltpreasfinţite Părinte, să continuaţi.

Î.P.S. Ioan: Am stat şi eu şi m-am gândit ce va fi fost în inima Apostolului Petru, când el mărturiseşte, cu o clipă înainte, că Hristos e Fiul lui Dumnezeu şi Acesta îl face *satană*. Ce-o fi fost oare în inima Sfântului Apostol Petru ? Cred că până s-a urcat pe Tabor nici n-a mai vorbit cu Hristos, nici nu s-a mai uitat la faţa Lui. A stat tot timpul, cele şase zile cu capul în pământ, supărat pe Dumnezeu. De aceea eu cred că încă unul din motivele pentru care l-a luat Hristos pe Petru cu ei, în Muntele Taborului, a fost ca să se împace cu apostolii, să se împace cu el. Vedeţi Hristos i-a văzut inima zdrobită şi şi-a spus: trebuie să-l împac. Trebuie să mă împac cu Petru, trebuie să mă împac cu mine şi cu fraţiile voastre, pentru că de aceasta a venit Hristos să se împace cu noi, că **noi suntem certaţi cu Dumnezeu, prin păcatele pe care le facem**.

Atunci, acolo, pe Tabor, printre altele, s-a împăcat Hristos cu Sf. Apostol Petru. Dar mai este un răspuns la întrebarea aceasta de ce S-a urcat Hristos pe munte ? Sfântul Evanghelist Luca spune „S-a urcat să Se roage”. Auziţi ! ? Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel fără de păcat, S-a suit în munte să se roage. Acesta este încă unul din mesaje – să ne rugăm ! Dacă Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cel fără de păcat, S-a suit în munte să Se roage. Atunci noi, care suntem plini de păcate, de ce nu ne plecăm din când în când genunchi, să ne rugăm lui Dumnezeu ? Să-L rugăm să ne ierte, să ne împăcăm cu Dumnezeu.

L.C.: Dar, iertaţi-mă, Înaltpreasfinţite Părinte Mitropolit, evangheliştii consemnează cum au apărut în văzduh Moise şi Sfântul Ilie. Vă rog să ne vorbiţi despre această întâlnire.

Î.P.S. Ioan: Evangheliştii consemnează că, fiind în rugăciune, au apărut în văzduh Moise şi Sfântul Ilie. Oare ce grăiau cei doi profeţi cu Iisus ? Evangheliştii n-au consemnat, dar îmi imaginez că doi oameni care nu s-au văzut de mult îşi pun tot felul de întrebări şi probabil că Iisus îi va fi întrebat pe cei doi profeţi: ce mai este prin Ceruri ? Cei doi profeţi poate îl va fi întrebat pe Iisus: ce mai este pe Pământ ? Şi va fi spus Iisus: mult păcat ! Multe păcate !

În vremea Mântuitorului, oamenii i-ar fi cinstit mult mai mult şi îi cinsteau mult mai mult pe Moise şi pe Ilie, decât pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu. De aceea, ca să arate adevărata identitate a Fiului lui Dumnezeu, a lui Hristos, că nu este nici Moise, nici Ilie, nici Ieremia, ci este altceva, unic, Fiul lui Dumnezeu, pe Tabor, Mântuitorul îi arată lui Petru, care de şase zile nu-l mai privea în faţă pe Hristos, îi arată faţa Sa plină de Lumină. Astfel primesc cei trei apostoli mărturia Tatălui Ceresc despre Fiul Său. Şi se aud din nor cuvintele: Acesta este Fiul Meu cel iubit, pe acesta să-L ascultaţi !

Dacă la botez, Sfântul Ioan Botezătorul îl arată pe Hristos şi spune „Iată mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii”, este mărturia profetului Ioan Botezătorul, pe Tabor, avem şi mărturia Tatălui Ceresc despre Fiul Său cel Iubit, pe care ni-l spune şi prin apostol să ascultăm de el: Acesta este Fiul Meu cel Iubit, mărturiseşte Tatăl.

Binecuvântat să fie Dumnezeu că în fiecare sărbătoare, Tatăl cel Ceresc mărturiseşte, în Cer, despre noi cei ce ne aflăm în biserică – Tatăl Ceresc mărturiseşte înaintea Fiului şi a Duhului Sfânt şi spune: Tată, astăzi în Cer aceştia sunt fiii mei cei iubiţi ! Mă adresez cititorilor şi le spun: frăţiile voastre, mărturiseşte Tatăl Ceresc că sunteţi fiii lui cei iubiţi. Să vă iubească Tatăl Ceresc şi în viaţa aceasta şi în viaţa de dincolo !

L.C.: Mulţumiri cu plecăciune. Ne-aţi făcut o minunată urare.

Î.P.S. Ioan: Iată ce mărturie dă Tatăl Ceresc despre cel ce-L caută pe El, despre cel ce caută pe Prea Sfânta Treime Dumnezeu. Ce lucru mare este când o mamă spune: iubitul meu fiu ! Iubita mea fiică ! Câtă linişte şi mângâiere este în sufletul unui copil căreia îi spune mama sau tatăl: iubitul meu fiu ! iubita mea fiică ! Dar când îţi spune însuşi Tatăl cel Ceresc că tu eşti fiul Său cel iubit ! ? **Dumnezeu să vă binecuvinteze şi să rămâneţi neclintiţi fii iubiţi ai Tatălui Ceresc !**

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfinţite Părinte, să revenim la Sfântul Apostol Petru, la comportarea lui pe Muntele Tabor.

Î.P.S. Ioan: Sfântul Apostol Petru a căzut din apostolie în satană, într-o clipă, de aceea să avem şi noi grijă, în viaţa aceasta, să nu cădem din starea de fii prea iubiţi ai lui Dumnezeu în satană. Se aude de multe ori prin popor vorbindu-se despre câte un om: este rău ca o satană ! Omul acela este o satană ! Să dea Dumnezeu ca niciun deget să nu se îndrepte vreodată către frăţiile voastre, ca să vă spună cineva cuvântul acesta: iată un om rău ca o satană sau eşti o satană. Să spună toată lumea: iată un fiu al lui Dumnezeu, al Tatălui celui Ceresc !

Ce mai învăţăm din Evanghelia sărbătorii Schimbarea la Faţă ? Când Tatăl le spune apostolilor: Acesta este Fiul Meu cel iubit, pe Acesta să-L ascultaţi ! Toţi cei care ascultă şi împlinesc cuvântul Evangheliei vor ajunge în Împărăţia Bucuriei Sale cele Cereşti, din Rai. Dumnezeu să ne învrednicească pe toţi să vedem măcar umbra luminii feţei lui Dumnezeu, aici şi-n vecii vecilor, în Împărăţia Sa.

Sărbătoarea se numeşte „*Schimbarea la Faţă*”. Într-adevăr acesta este textul scripturistic: „*Schimbarea la Faţă*”. Însă Dumnezeu îşi schimbă Faţa ? ! Dumnezeu este nepătat, nu-şi schimbă Faţa, doar ca, în această lume, noi să-L putem vedea, să putem trăi lângă El, şi-a acoperit faţa cu ţărână, S-a îmbrăcat cu mine şi cu tine, ca să-L putem vedea, pentru că în faţa strălucirii feţei lui Dumnezeu toţi am cădea cu faţa la pământ, cum au căzut cei trei apostoli de pe Muntele Taborului. Deci **Dumnezeu nu se schimbă, doar şi-a arătat, pe cât au putut apostolii să vadă, strălucirea Dumnezeirii Sale**.

Ştim că în ziua acestei sfinte sărbători se ţin mii şi mii de predici în toată lumea ortodoxă. Unul din mesajele vorbitorilor este acesta: să ne schimbăm şi noi ! Eu vă spun să nu vă schimbaţi şi să rămâneţi să trăim şi să avem grijă de fapta şi de inima noastră, ca în clipa când sfintele noastre mame ne-au dus la altar şi am fost botezaţi în numele Tatălui şi-al Fiului şi-al Sfântului Duh. Nu vă schimbaţi, ci rămâneţi ca pruncii în ceasul botezului din sfintele noastre biserici.

L.C.: Vă mulţumesc, Înaltpreasfinţite Părinte, din partea cititorilor revistei *Sud*, care de curând şi-a aniversat 20 de ani de existenţă.

A consemnat Luminița Cornea

Începutul sfârşitului. Vântul schimbării anunţă o nouă lume

(urmare din pagina 10)

în fruntea staff-ului de la Casa Albă, se transmite un mesaj clar şi ferm că preşedintele Trump nu este dispus să facă concesii în privinţa valorilor creştine în care personal crede. De altfel, Priebus şi-a demonstrat loialitatea faţă de candidatul Trump căruia i-a fost cel mai apropiat consilier şi prieten în momentele cruciale ale campaniei, dar şi în aducerea de voturi semnificative din partea comunităţilor creştine.

Potrivit unui studiu al Pew Research Center, peste 50% din electoratul reprezentat de catolici, evanghelişti (albi şi negri), cât şi majoritatea voturilor familiilor fără diplome universitare din suburbii care cred în valorile morale creştine, au fost obţinute prin eforturi stăruitoare ale lui Priebus, cunoscut şi respectat pentru integritatea sa morală şi statornicia credinţei.

Pentru România, ţară creştin-ortodoxă, este important să stabilească o bună comunicare cu administraţia americană, un rol important revenind Preafericitului părinte Daniel, întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Romane, care prin reţeaua de biserici române ortodoxe din SUA ar putea desfăşura o activitate misionară activă în promovarea unui adevărat parteneriat strategic politico-ecumenic.

Pentru o Europă declarată laică, care a şters din Tratatul de la Lisabona rădăcinile creştine, va fi foarte dificil să închege un dialog sincer şi deschis cu o administraţie americană creştină şi cu o viziune deja afirmată de noul preşedinte de a lăsa Europa să-şi rezolve problemele cu care se confruntă şi pe care şi le-a creat singură.

O panoramă tristă şi crudă a peisajului politic, economic şi de securitate european este descrisă de Gideon Rachman, în recenta sa lucrare *Estenisation-war and peace în the asian century*, unde insista pe eroarea de viziune care a promovat o politică pacifistă mizând pe umbrela de securitate a NATO, a cărei finanţare este asigurată în mare măsură de SUA. Autorul continua subliniind că Europa este vulnerabilă în faţa unei Rusii mânioase la est, o Americă în plină introspectivă la vest şi un Orient Mijlociu în mare agitaţie şi tulburare la sud şi cu o Turcie în care o nouă revoltă mocneşte şi s-ar putea transforma într-un puternic seism, care ar destabiliza serios securitatea flancului de sud al NATO. Pe acest fond, ţările europene riscă să descopere că pariul hazardant de realizare a unei politici coerente de securitate şi apărare pacifistă, o găseşte dezarmată şi fără sprijinul logistic al Marii Britanii pe care conta înainte de BREXIT.

Declinul SUA şi al Europei ne evidenţiază o realitate dureroasă, care se referă la un fenomen mai larg şi anume la declinul puterii occidentului în integritatea lui, în contextul conturării unei lumi multipolare.

Generaţie Guyland, a fulgilor de zăpadă, copii ai acestui secol care ne aruncă în această realitate clocotitoare a unui univers în revoltă, încotro ?

În 2008, sociologul Michael Kimmel, publică lucrarea *Guyland – generaţia fulgilor de zăpadă* (snowflakes), o generaţie a bărbaţilor imaturi aparţinând societăţii occidentale, americane şi europene, care trăiesc în zonele urbane, sunt educaţi, dar refuză să se maturizeze, adoptând modul de viaţă din campusurile universitare. Nu se căsătoresc, trăiesc împreună cu alţi colegi împărţind aceeaşi locuinţă, îşi petrec timpul împreună, nu sunt motivaţi de nimic, sunt neconformişti, rebeli, nu se supun legilor şi autorităţii. Fenomenul s-a extins rapid cu repeziciune sub influenţa globalizării din SUA şi Europa, în direcţia Australiei, Noii Zeelande, Taiwan, Coreei de Sud, Japoniei.

În România a început să prindă contur generaţia „tinerilor frumoşi şi liberi”.

În Anglia, situaţia este tot mai îngrijorătoare fiind descrisă de scriitoarea Claire Fox în cartea *Find that offensive !* (Mă ofensezi !), unde tinerii descrişi ca fragili psihic, pun la îndoială totul, se cred mai inteligenţi şi mai deştepţi decât generaţiile care au trăit înaintea lor, sunt supra-sensibili, se ofensează uşor, sunt intoleranţi. Generaţia snowflakes este simptomul care anunţă un declin al societăţilor dezvoltate tehnologic, unde inteligenţa artificială tinde să devină partenerul loial al acestor tineri, oferindu-le o realitate virtuală, alienându-i treptat de viaţa socială reală.

Un studiul recent al NASA, se avertizează că provocarea care stă în fata civilizaţiei viitoare, nu este încălzirea globală, ci fenomenul de tembelizare a maselor prin intermediul tehnologiei, a jocurilor accesibile pe telefonul mobil şi televizor, făcându-se referire în acest context la „vânătoarea de pokemoni”, care s-a răspândit rapid şi tinde să se transforme într-un fenomen cu consecinţe periculoase, crează dependenţă, secătuieşte organismul de energii, generează izolare socială.

Consecinţa firească a acestor evoluţii necontrolate ale inteligenţei artificiale va fi, fără îndoială, apariţia de boli mentale la nivel de masă (disperare, tristeţe, însingurare), care împing la sinucideri.

Pericolul pentru societatea de azi şi de mâine îl va constitui preluarea de către organizaţii ale societăţii civile (controlate şi finanţate din umbră de oculta internaţională) a acestei generaţii snowflakes pe care să o manipuleze în funcţie de ordinele primite de la stăpâni, orientând-o în direcţia contestării statului şi instituţiilor sale, a legilor, alunecând uşor spre anarhie.

Pe acest fond de revoltă, deocamdată tăcută, în aşteptarea semnalului, se vor desfăşura alegerile parlamentare din România în luna decembrie, cât şi evenimente similare ce se vor organiza în 2017 în majoritatea statelor europene.

Crivăţul schimbării, pentru că va fi o adevărată viforniţă şi nu doar o adiere de vânt, va genera reaşezări pe harta geopolitică a Europei şi a lumii şi surprize în conceperea şi stabilirea de noi alianţe politico-militare şi economice .

Drept urmare, cred şi afirm cu tărie că în această conjunctură internaţională volatilă, România are nevoie de politici coerente şi realiste, de renunţarea la ură şi dezbinare pe motive ideologice sau din cauza orgoliului şi trufiei unor decidenţi politici şi statali, de oameni de stat competenţi, cinstiţi şi hotărâţi să lupte pentru apărarea unităţii naţionale, suveranităţii şi credinţei străbune. Este nevoie ca energiile creatoare ale acestei naţiuni să fie stimulate pentru dezvoltarea economică, care să permită adoptarea de programe care să stimuleze munca, să ducă la punerea în producţie a miilor de invenţii şi inovaţii romaneşti medaliate la târgurile internaţionale, să asigure un sistem de sănătate preventiv şi o educaţie spre viitor şi diferenţiată în funcţie de nevoile societăţii, să ne întărim în mod real capacitatea de apărare a ţării prin investiţii în industria de armament şi echipament militar, renunţând cu abilitate la ofertele venite din partea unor companii care ne vând la preţuri uriaşe avioane de luptă, nave de război etc.

Să sperăm că poporul român îşi va activa latenţele sufleteşti şi-şi va recăpăta respectul de sine, abordând cu bărbăţie provocările viitoare, ştiind că unitatea naţională şi credinţa în Dumnezeu sunt aliaţi de nădejde în aceste vremuri, marcate de un trecut obsedant, un prezent imperfect şi un viitor incert.

În încheiere, doresc să adresez mulţumiri revistei *Sud* care a găzduit în numerele sale materialelele transmise spre publicare, felicit inimosul colectiv de redacţie şi urez cititorilor şi truditorilor acestui forum de dezbatere un călduros şi plin de dragoste *La mulţi ani !* şi să aşteptăm cu bucurie şi speranţa de mai bine Naşterea Mântuitorului Nostru, Iisus Hristos.

Aşa să ne ajute Bunul Dumnezeu !

Cum și-au făcut bolintinenii cimitir

Vasile GRIGORESCU

Am fost dintotdeauna mirat că în cimitirul nostru, din Bolintinul din Vale, nu se pot vedea monumente funerare vechi. Unele impozante, impresionante estetic, da, însă seculare nu. Nedumerirea mi-a fost și mai mult accentuată când, vizitând alte cimitire din jur, am văzut acolo cruci bătrâne, cu buchi chirilice sau grecești, mărturisind vechimea locului. Totuși, Bolintinul întrece ca vârstă tot ce-l înconjoară și atunci, oare ce s-o fi întâmplat cu morții lui ? Vă voi face părtași la felul în care am reușit să-mi astâmpăr curiozitatea, gândind, poate, că nu doar pe mine mă va fi încercat.

Bolintinul are prima atestare documentară la 15 martie 1433, când aflăm că pe teritoriul său exista o mănăstire cu hramul Bunavestire. Prin urmare, cimitirul satului trebuie să fi fost în jurul bisericii mănăstirii. Circa două sute, două sute cincizeci de ani mai târziu, mănăstirea dispare fără urmă, cu ea și mormintele primelor generații de bolintineni.

Ajunși în acest punct, este necesar să facem o precizare. Localitatea actuală Bolintin Vale s-a constituit prin unirea a două sate: Bolintin (zis Linia Băleanului) și Știrbești (zis Moșteni și Drugăneasca). Hotarul dintre cele două sate trecea prin chiar centrul localității de astăzi, aproximativ pe străzile Viitorului, Republicii și o mică porțiune din Libertății.

Nu știm unde s-au îngropat „bolintinenii" între 1650-60, data aproximativă a dispariției mănăstirii și anul 1718, cel al ridicării unei biserici din lemn (hram Sf. Nicolae) în satul Știrbești care, desigur, era înconjurată de cimitir. Se vede că am pus „bolintinenii" între ghilimele, pentru că, în mod normal n-ar fi trebuit să aibă de-a face cu biserica altui sat. Probabil au avut o anume contribuție la ridicarea bisericii din lemn, or era o chestiune de tradiție, cert este că s-au înmormântat aici. Biserica de lemn se afla chiar pe locul unde acum este cea din centrul orașului Bolintin Vale, cu hramul Adormirea Maicii Domnului. Totuși, conform unor mărturii mai vechi, este foarte posibil ca în Silițe (loc aflat între strada Sabarului și satul Crivina), adică în Bolintinul vechi, să fi existat o biserică cu cimitirul ei.

Ce-i sigur, este că de la 1718 cimitirul Bolintinului (al Știrbeștilor, mai precis) s-a aflat pe locul curții bisericii și parcului din centrul orașului. Cu vremea, în locul bisericii din lemn s-a ridicat o alta, de cărămidă, dar cimitirul a rămas pe loc.

Asta până la Legea cimitirelor din 1864 care, împreună cu o serie de prevederi referitoare la igienă, printre care împrejmuirea și depărtarea la cel puțin 200 de metri de sat, interzicea înmormântările în jurul și în interiorul bisericilor. Adică, cerea înființarea de cimitire pe noi amplasamente și părăsirea celor vechi, neconforme. Totuși, sătenii și autoritățile locale nu s-au grăbit să o pună în aplicare, în unele locuri nici până în ziua de azi.

Revenind la chestiunea care ne interesează, am aflat că Direcția Generală a Serviciului Sanitar din Ministerul de Interne cerea la 29 ianuarie 1882 Prefecturii de Ilfov să le pună în vedere țăranilor din comuna Bolintinul din Vale „că legea cimitirelor publicată în Monitorul Oficial no. 71 din 1864 și regulamentul pentru înmormântări inserat în Monitorul Oficial no. 90 din 1860, nu se pot înlătura".

Despre ce era vorba ? Obișnuiți cu tradiția înmormântării lângă biserică, aproape de locul de unde se înălțau rugăciunile preoților către Dumnezeu, generație după generație a unui neam în același loc, era greu să-i convingi pe săteni de necesitatea respectării unor oarecare reguli de igienă. Astfel că invocau motive dintre cele mai diverse și argumentau chiar convingător:

„Domnule Ministru, suntem locuitori domiciliați în comuna Bolintinu din Vale, din plassa Sabaru. Primarul local, Dinică Stegărescu, în anul 1881, după un ordin emanat de subprefectură, a înființat un cimitir, dând respunsul că e în regulă și în depărtare reglementară, făcând pe autoritățile respective a crede că este adevărat ceea ce a raportat; dinpotrivă cimitirul n-are nici un drum de comunicație, de vrem pentru trebuințele noastre a merge acolo, suntem de o parte popriți de alți locuitori să trecem prin curțile lor, ear de alta [de] îngrijitorii moșiilor vecine a nu călca pământul semănat sau să facem drum, așa că noi cu toții suntem în uă suferință nespusă; nu e împrejmuit, nu este făcut un cămin unde preoții poate sluji și cadavrele mortale sunt prada vânătorilor și a altor animale. Eată dar că din cauza aceasta, pe lângă ale noastre suferințe, apoi aerul se infectează și îndată se ivesc epidemii în locuitori. De multe ori am reclamat dlui Primar ca să ea măsuri pentru facerea altui cimitir unde am găsit de cuviință, fiind în condițiune și nu am fost ascultați. Când suntem întorși cu un cadavru de om de la acel cimitir și-l înmormântăm în curtea bisericei, căci nu putem a-l lepăda pe stradă, dnu Primar Stegărescu se pune și ne amendează, fără ca dsa săție compt că n-a sciut ce a făcut.

Pentru toate acestea dar, vă rugăm cu respect Domnule Ministru, ca cap al afacerilor administrative, să binevoiți a lua masuri pentru cercetarea cazului în localitate și aveți să fiți bine pușI în cunosciință de cauză, că cele ce reclamăm sunt juste, ear dnu Primar ca unul ce a arătat un neadevăr să i se dreseze acte penale spre a se supune judecății."

Semnau 206 de capi de familie, multe nume comune astăzi.

Reținem așadar că abia în 1881 se înființase noul cimitir și că el se afla la distanța regulamentară față de sat/sate, însă nu era pe placul bolintinenilor. Este vorba chiar despre actualul nostru cimitir care, pe acea vreme, se afla la distanță de case, între locul unde se ținea târgul (azi sediul OMV Petrom) și câmp, adică între satele Bolintin (Linia Băleanului) și Știrbești-Moșteni. Suprafața respectivă ținea de satul Bolintin (pe când biserica era în Știrbești), fusese în proprietatea boierilor Băleanu și intrase în posesia localității (primăriei), după 1864, conform prevederilor Legii lui Cuza, de împroprietărire a clăcașilor. Prin mai multe cumpărări ulterioare, efectuate de primărie, suprafața inițială avea să se mărească, conform nevoilor în creștere.

Istoria are un final, să-i zicem fericit, în sensul că, până la urmă sătenii s-au lăsat convinși că locul ales reprezenta cea mai convenabilă soluție.

„Astăzi, 14 martie anul 1882, Noi, George C. Florescu, adjutorul subprefectului plășii Sabar din districtul Ilfov, în urma ordinului dlui Prefect no. 1896, pe lîngă care se trimite în copie ordinul dlui Ministru de Interne no. 548, cu în original suplica mai multor locuitori din comuna Bolintinul din Vale, prin care reclamă că Primarul nu are cimitir în condițiunele legii, astfel că întâmpină dificultăți când se face înmormântări, delegat fiind de dlui subprefect respectiv, m-am presentat la localitate, în comuna Bolintinul din Vale și făcând cuvenitele cercetări am constatat următoarele:

S-au presentat mai mulți locuitori din cei prevăzuți în suplică, precum și alții din comună care fuseseră vestiți mai dinainte. Am mers împreună cu ei, Primarul respectiv și dl [Constantin] Bolintineanul, Epitropul Bisericei, la locul unde este înființat cimitirul. Am văzut că, de la marginea șoselei din comună este o altă șoseluță care merge până la locul unde este cimitirul. Cimitirul este ca de 18 prăjini pogonești, format pătrat, în depărtare reglementară și împrejmuit cu șeanțu, având de jur împrejur sădiți salchâmi și în interior sunt 20 morminte, unde s-a făcut înmormântări de către locuitorii din această comună.

Locuitorii care ne însoțea au declarat că deoarece are drum liber de comunicație la cimitir, ceea ce s-au făcut de curând și fiindcă este împrejmuit cu șeanțu, se mulțumesc a rămânea cimitirul aici, unde în curând se va construi și un paraclisu; că nu mai au nimich de reclamat asupra celor prevăzute în suplică.

S-au pus în vederea Primarului, ca conform ordinelor ce are să privegheze a se face înmormântări regulat la cimitir, iar pentru contravenitori să ea măsurile prevăzute de lege.

Pentru care dar de cele precedente am dresat presentul Proces verbal.

Adjutorul subprefect Sabar Florescu (ss)

Primar D. G. Stegărescu (ss)

Epitrop Besericei Constantin Bolintineanu (ss)

Locuitorii presenți: Ștefan Gligore; Ștefan Chîrstea; M. D. Poppescu; Ion Căpriță; Stan Stan; Enache Stan; Ion Mincu; Danciu Mândiță; Tuță Hristea; N. George.

Ceilalți locuitori care ne însoțea nu știu carte."

Se va reține, așadar, că până la 1881 bolintinenii își înmormântau decedații în jurul bisericii din Știrbești-Moșteni, în locurile moștenite din tată în fiu. Abia de la acest an încolo încep a se îngropa în cimitirul actual. Prin urmare, ar trebui trecătorul să-și poarte pașii cu oarecare evlavie prin parcul din centrul Bolintinului din Vale, pentru că pășește pe oasele strămoșilor.

Bibliografie:

BJAN Ilfov, Fond *Prefectura județului Ilfov*, ds. 2/1882, f. 22, 58-61.

BJAN Ilfov, Fond *Prefectura Județului Ilfov*, ds. 160/1937, f. 29.

În jurul unei controverse – *Pădurea cea mare* sau *Dealu Mare* ?

Vasile GRIGORE

La Bolintin a existat cândva una dintre primele mănăstiri ale Țării Românești. Faptul este îndeobște cunoscut, ca și prima sa atestare documentară – hrisovul în limba slavonă al voievodului Alexandru Aldea din 15 martie 1433. Mai puțin notorii sunt peripețiile prin care a trecut acest bătrân document.

De la momentul emiterii de către cancelaria domnească, a fost păstrat în arhiva mănăstirii bolintinene. De aici, două veacuri mai târziu, după subordonarea către mănăstirea Mihai Vodă din București, a fost dus acolo, unde a stat alte două veacuri. Deschidem o mică paranteză și spunem că, la rându-i, mănăstirea Mihai Vodă fusese subordonată (închinată) mănăstirii athonite Simonopetra (Grecia). În momentele ce au precedat intrarea în vigoare a Legii pentru secularizarea averilor mănăstirești (dar și ulterior !), zeci de mii de documente românești au luat calea Greciei, printre care și hrisovul bolintinean în discuție. Acolo a fost ascuns în străfundurile arhivelor, cercetătorii crezându-l pierdut pentru totdeauna.

Rolul unui asemenea hrisov era de a certifica în fața instanțelor de judecată drepturile unei instituții, persoane sau comunități. Așadar, de fiecare dată când se isca un litigiu, documentul era scos și prezentat ca probă. Numai că, prin acest procedeu, prețioasele mărturii erau supuse uzurii, ca să nu mai spunem furtului sau chiar distrugerii. Și nu era nici ușor și nici ieftin să obții un duplicat. Prin urmare, de la o vreme încolo, titularii unor asemenea documente au prins obiceiul de a le copia în caiete speciale (condici) care erau legalizate de cancelaria domnească și aveau aceeași putere probatoare ca și originalul. Cei care realizau transcrierea (dascăli) erau cei mai buni specialiști ai momentului, ale căror competențe erau dincolo de orice dubiu și universal recunoscute.

În anul 1755, hrisovul bolintinean avea să fie tradus și transcris în Condica mănăstirii Mihai Vodă de către Constantin, dascăl de slovenie la școala de la biserica Sf. Gheorghe Vechi din București. Numai că și această Condică a luat drumul Greciei.

Pentru a te putea descurca în mulțimea de documente dintr-o condică, întocmai ca la o lucrare modernă, se întocmea un cuprins (perilipsis), în care erau menționate, în funcție de un anumit criteriu, toate actele, fiecare însoțit de câteva cuvinte referitoare la tematica conținută. Ei bine, doar acest perilipsis însoțitor al Condicii din 1775 a mănăstirii Mihai Vodă a rămas în țară, la dispoziția cercetătorilor români.

Informații din el, privitoare la mănăstirea bolintineană, au fost date publicității în anul 1937, într-un studiu rămas de referință semnat de istoricul Ion Ionașcu (*Vechimea mănăstirii din Pădurea cea mare de la Bolintin*, în *Revista Istorică*, VII, 1937, p. 323-337).

Rezumatul este următorul: „*Hrisovul lui Alexandru marele voievod, fiul lui Mircea voievod Basarabă, cel dă* ***mănăstirii Bolintinu din Pădurea cea mare****, unde este Bunavestire, peste apa Argeșului, împotriva Bucșanilor, ca să-i fie satu ce să numește Bolintinu, jumătate și să fie iertată de vinăriciu i proci. Și s-au scris la Târgoviște.*"

Astfel căpăta viață *Pădurea cea mare*, devenind unul dintre cele mai populare toponime istorice românești, consacrat prin citarea într-o mulțime de studii, ba chiar și în titlul unor lucrări de sine stătătoare.

Momentul 1989 a permis o mai fluentă circulație a ideilor și oamenilor, de care au profitat și cercetătorii noștri. Ca urmare, din arhivele athonite au ieșit la iveală miile de documente românești, printre care și cele ale Bolintinului, inclusiv Condica din 1775. Începându-se publicarea lor, prof. Petronel Zahariuc, un eminent istoric, specialist în limba slavonă, a atras atenția că în textele originale nu scrie nicidecum *Pădurea cea Mare*, ci *Dealul Mare*, prin urmare este vorba despre mănăstirea bolintineană „*de la* ***Dealul Mare****, unde este Sfânta Bunavestire, în vadul rîului Argeș, împotriva Bucșanilor...*". (Petronel Zahariuc, *Patru documente inedite din secolul al XV-lea*, în SMIM, vol. XXVI, 2008, p. 163-176)

Prima interpretare a fost că dascălul Constantin a greșit traducerea, greșeală ce ar fi fost scump plătită dacă ar fi fost depistată. Totuși, să ne amintim ceea ce spuneam privitor la statutul și pregătirea acestor specialiști și să subliniem că nu numai în cel din 1433, ci în toate documentele bolintinene traduse în Condică mănăstirea era *din Pădurea cea mare* și nu *de la Dealu mare*. Adică, nu a fost o scăpare punctuală, ci o serie întreagă !

Întradevăr, sună cumva ciudat să identifici un loc ca fiind din Pădurea cea Mare, într-o epocă în care toată țara era o imensă pădure. Însă, dacă stăm și ne gândim mai bine, la Bolintin nici dealuri nu sunt. Nici mici, nici mari !

Un început de răspuns îl aflăm de la academicianul Nicolae Cartojan, care studiind limba română utilizată cu multe secole în urmă, ne spune că unele „cuvinte sunt importante din punct de vedere al evoluției sensului, căci păstrează încă un înțeles mai apropiat de prototipul din care derivă: **codru cu înțelesul de munte**; cumplit cu înțelesul de sfârșit; **pădure cu înțelesul de munte** [deal]; săruta cu înțelesul de salutare etc." (*Istoria literaturii române vechi*, vol. 1, București, 1940, p. 52)

În concluzie, dascălul Constantin la anul 1775 nu greșește, ci dovedește o surprinzător de bună cunoaștere a sensului vechilor cuvinte, din vremea când *deal* și *pădure* erau sinonime.

Totuși, dilema noastră nu este pe deplin elucidată. Ce era, până la urmă: deal sau pădure ? Sau este nevoie să-i mai căutăm încă un înțeles termenului ?

Un nume intrat în legendă – Profesorul Bulăceanu

Neagu Udroiu

Aș fi vrut să aflu mai multe și să le pot spune pe măsură despre dimineţile școlii de la noi din sat. Arhivele nu mă ajută, ele având soarta știută: punerea lor pe picioare târzie, mutări de colo-colo, incendii, cutremure, războaiele. Plus secționări direcționare: de aici încoace, la noi, tot ce a fost înainte – la Centru. Am constatat ce e pe la noi, am fost și pe dincolo, unde dizolvate într-o imensă masă documentară cumulativă înaintezi cu mare greutate și fără vizibile foloase.

Avem avantajul lecturii unei cărți plină de merite, cea scrisă de domnul Vasile Olteanu, avantajat la rându-i de factori pe care eu nu-i mai pot convoca. Pe de o parte, sunt încercări anterioare de monografiere a localității. Pe de altă parte șansa de a sta de vorbă cu martori ai vremii, risipiți în timp, trăitori încă în vatra satului la data travaliului său.

V. Olteanu vorbește de o primă școală sătească la noi în sat la anul 1862. Este clar, că ne plasăm astfel în arealul dominat de Domnul Unirii, vectorul inițiativelor sale având ca punct de aplicație scrisul și cititul la nivelul cel mai larg cu putință în rândul populației. Să se fi întâmplat ceva și mai devreme ? Greu de spus. Și de va fi fost, putem bănui că asemenea apucături vizau doar beizadele locale, amintind, păstrând proporțiile, de aducerea la oraș a unui Gherman Vida ori Cuenim.

Deci, putem lua drept cap-compas anul 1862. Circumstanțe preliminare, iată precizarea de luat în seamă o perioadă, cât de întinsă nu știm: buchisirea slovelor se făcea în tinda bisericii, poate cea de acum, poate construcțiile de dinainte. Dar strădania învățăturii timpurii este confirmată în diferite moduri. Între altele, stau dovadă aceste însemnări ale logogătului Trandafir pe o cazanie a bisericii de la 1841, reprodusă de învățătorul V. Olteanu. Informația privește pe „cu logofătul Marin fecioru" care „am învățat carte în anul 1839".

Răsfoind arhiva existentă la școală, am dat, evident, peste cele pe care le parcurseseră și cei de dinaintea mea. Iată setul de rapoarte către revizorul școlar județean, întocmite de persoanele trimise în inspecție la Cartojani. Exacte, meticuloase, expresive prin puterea de a fotografia starea de lucruri la un moment dat. Ele încep imediat după primul război și se prelungesc în timp până după al doilea. Aș reține, spre exemplificare, câteva.

La 11 iunie 1919, revizorul Savu Bădescu găsește în exercițiul funcțiunii pe Mihai Bulăcianu (așa semna el însuși, cu i în loc de e), „titular definitive" și Vasile Luca, absolvent al Școlii Normale „Sf. Ecaterina". Menționează revizorul: Școala are local propriu – după o sursă construit în 1902, după alta, găsită de mine în 1904 – cu mobilier necesar în foarte bună stare. Localul e bine întreținut sub aspectul curățeniei. „Populația școlii" arată astfel: cl. I, 24 elevi; cl. a II-a, 6 elevi; cl. a III-a, 6 elevi. Nu există clasa a IV-a (explicabil, cred: cine să intre la școală în săptămânile de după Mărășești-Mărăști-Oituz ?); cl. a V-a, 4. Abia se încheiase războiul. Revizorul și-a intrat în rol, a ascultat elevi, rezultatele fiind mulțumitoare (mă întreb: l-o fi scos la tablă și pe tatăl meu ?). Frecvența capătă un calificativ usturător: f. slabă. I-a evaluat pe dascăli, pe care îi consideră „de bună ținută".

Din raportul întocmit la sfârșit de an școlar, pe 10 iulie 1919, semnat de M. Bulăcianu, în calitate de diriginte (funcția de director va apărea mai târziu) și Vasile Luca (brr… ce nume !), învățător pur și simplu, aflăm detalii. La începutul anului școlar (Armistițiul din Pădurea Compiegny nu se semnase încă) fuseseră înscriși 73 de băieți și 3 fete. Au urmat cu regularitate 31, dintre ei cinci n-au venit cu regularitate la școală, iar 34 au apărut când și când. De aici și statistica descurajantă consemnată de revizor. Promovați: 22. Repetenți:14, ei fiind cei care nu au obținut media de promovare, 34 din cauza absențelor. La nr.11 pe foaia matricolă, elevul Udroiu C. Constantin, cu media 9,20. Există înaintea lui un 9,50 – Botoroagă N. Ion. Între colegi: Bălțățescu I. Dumitru, 7,00; Caloenescu Gh. Dumitru, 6,95; Rachieru H. Ion, care, însă, nu îndeplinește condițiile de promovare la română, aritmetică, religie, dexterități. Era fiul proprietarului de cazan de țuică,pe care toată lumea îl știe de „Cocoșatul". Va avea copii de ispravă; îl vom găsi pe lista celor căzuți pe frontul din Răsărit.

Arhiva este dominată de ordine ministeriale pe diferite subiecte. Ministrul Educației, dr. C. Angelescu, obiectează la adresa unor dascăli care „defăimează cu o condamnabilă ușurință instituțiile statului și oameni de seamă care au contribuit la mărirea țării noastre". El cheamă pe „Apostolii Neamului": „Lucrați fără preget pentru școală, pentru Neam !". În alt Ordin (mai 1922), apreciază că învățământul primar rural „nu dă roadele așteptate". Revizorul școlar Al. Ciorănescu atrage atenția „stăruitor" asupra deselor absențe de la școală a „domnilor învățători". Se cere organizarea de cursuri pentru adulți. Sau înființarea de farmacii pe lângă fiecare școală primară rurală.

În septembrie 1922, ministrul instrucțiunii cere să se întocmească peste tot tabele cu numele celor căzuți pe front, care să fie afișate în fiecare clasă. După ceva timp (22 martie 1924), inspectorul școlar pe județ se adresează către diriginți (directori) din Vlașca să procedeze la plantarea în curtea școlii și pe marginea drumurilor de pomi fructiferi în memoria celor căzuți în război. Instrucțiunile sunt mai cuprinzătoare: la fiecare pom să existe o plăcuță cu numele elevilor care au participat la sădirea acelui pom, de care va îngriji pe toată durata studiilor. Va trebui organizată, se spune în continuare, o ceremonie cu lume multă pentru a marca executarea lucrărilor de plantare.

Avem și răspunsul școlii, redactat pe 3 aprilie 1924. S-au plantat la Cartojani nouă zarzări, doi gutui, un dud, cinci vișini, nouă pruni, cu participarea a 13 grupuri de câte opt elevi. O serbare entuziastă cu program artistic dedicat eroilor a marcat data inaugurării livezii demonstrative. Au fost prezenți preotul Ștefan Georgescu, ca invitat al său, preotul Iliescu din Gratia și chiar revizorul școlar Dan Constantinescu.

Continuă, evident, rapoartele periodice ale revizorilor. Aflăm, noi cei de azi, ce reține interesul unui străin sosit în inspecție ? Diverse. În școală și în curte era curat, dar se atrăgea atenția că trebuie reparată uluca (1928). Arhiva e în ordine, „localul curat, material didactic sufficient și bine întreținut, grădina școlii foarte bine plantată și lucrată, pomii fructiferi din grădină, foarte îngrijiți" (martie 1935); „observ neînțelegeri între dascăli, îi rog să se înțeleagă între ei (dec.1935), frecvența încă lasă de dorit (dec. 1938); localul e foarte rău întreținut (iun. 1939). Mă întreb ce a putut genera această din urmă situație ? Poate că inspectorul a „picat între scaune", tocmai înaintea operației tradiționale de salubrizare ? Sau, poate, a venit neanunțat, prinzând pe picior greșit pe admimistrator ?

Interesante, desigur și aprecierile la adresa învățătorilor inspectați la ore. Despre Ilie Petrescu, director: „Depune muncă pentru instruirea elevilor încredințați și pentru buna gospodărire a școlii, pentru buna ei organizare" (dec. 1935). Despre Marin Predescu: „Element destoinic, sper să observ progrese mari data viitoare. Cred că nu mă voi înșela" (dec.1938).

La conducerea școlii a funcționat o stabilitate remarcabilă.Despre perioada Poppian, notăm câte ceva în altă parte. El venea în sat la noi dinspre Corbii Mari și va păstori pe amatorii de carte până spre finalul veacului. La începutul secolului următor, se instalează în școală Mihail Bulăcianu (noi îl vom prelua drept Bulăceanu). Trei decenii va dirigui rosturile comunității școlare din Cartojani. Este continuat la treburile de cancelarie de Nicolae Constantinescu, sosit în școală în 1925, apoi de Ilie Petrescu, peste exact zece ani.

Vine războiul. Dascălii pleacă unul câte unul sub arme: Ion Aelenei, concentrat la 1 august 1939, Marin Predescu la 10 mai 1940, Ilie Petrescu la 1 septembrie 1940. La conducerea școlii rămâne singurul bărbat neîncorporabil, Ilie Ciobănescu. Când se întoarce, demobilizat, colegul de catedră Marin Predescu, directorul interimar se simte dator să se adreseze Inspectoratului Județean cu o propunere de bun simț: abia întors de pe front, acesta să primească portofoliul directorial. Răspunsul sună autoritar: „Va gira direcția școlii domnul Ciobănescu". O va face pe durata războiului și câțiva ani după.

Am o notă întocmită pentru a fi trimisă la Giurgiu unde se dorea să se reface monografia județului Vlașca. Ea urmează algoritmul gândit de solicitanți și oferă date stop-cadru la data respectivă (27 mai 1934). Ce aflăm ? Populația comunei Cartojani cupridea 780 bărbați și 690 femei. Ocupația dominantă, plugăritul (720 persoane). Erau 33 de meseriași și 13 băcani. Cerealiști, aproape întreg satul. Preot în exercițiu era Ștefan A. Georgescu; notar Gh. Ionescu (Gogu notarul, frecvent evocat); perceptor Gh. Zamfirescu; conductor Petre Scânteie; funcționar CAM Alex. Constantinescu (noi îl știm de Marinică al lui Pandele).

Despre școală, două date controversate: înființarea învățământului primar în 1874 (noi avem notat acel an, de sub Cuza, 1862); poate ca data indicată aici să indice momentul înființării școlii de sine stătătoare. O altă dată se referă la construcția localului școlii – 1904 (documentul oficial avansează o data cu doi ani mai timpurie).

Lista istorică a dascălilor se dovedește lungă și ambițioasă. Începe cu preotul Marin Trandafirescu și cântărețul Ion Constantinescu, zis Plisă, probabil deschizătorii de drum. Enumerarea trece prin zeci de nume, cu pretenția exhaustivității, ajungând „la zi" (1934). Nu lipsesc cei știuți de noi: Constantin Popian, Elena Zisu, Mihail Bulăceanu, Vasile Luca, Ilie Petrescu, Nicolae Constantinescu, Marin Predescu dar și mulți de care abia acum auzim: Dumitru Gutănescu, Cristodi Ionescu, Emil Hodivoianu, A.Jegu.

Lotul școlii, aflăm, cuprinde 13,5 ha, iar al directorului 75 de ari.

Exista și o bibliotecă școlară cu 162 de volume (în programa elevilor figurează, săptămânal, o oră pentru lectură). Biblioteca populară, cea pentru restul sătenilor, este cuprinsă tot în evidența celei școlare. Nu sunt convins că dincolo de acele piese de raft n-au ajuns unele și în mâinile noastre, încoace, după război.

Aș reveni la Mihail Bulăceanu, atât de frecvent evocat în paginile de față. Trebuie să-l fi întâlnit în primele mele zile de școală, dar fără a lua aminte la ce putea să însemne pentru comunitatea noastră sătească. Și asta pentru că i-am aflat de nume ceva mai târziu. Singura fotografie ce mi-a căzut sub ochi este una din buletinul de identitate. Trup de om voinic pe care îl bănuiesc și înalt. Efigie de Memorandist. Frunte înaltă, ochi venind spre tine întrebător. Mustață plină, tăiată în unghi. Costum închis, cu dungi, cămașă albă, cravată. Poză de maturitate.

Iată și un C.V., alcătuit prin alăturarea a două fișe personale existente în arhiva școlii. Născut la data de 11 mai 1875 în comuna Preajba-Vlașca (cumva, vecină nouă). Absolvent al Școlii Normale Carol I. Diploma de capacitate eliberată de Ministerul Instrucțiunii Publice poartă numărul 212/iulie 1896. Este numit în învățământ la 1 septembrie al aceluiași an și definitiv, la 10 octombrie 1903. Nu va face frontul, fiind scutit de lege. A început cariera de dascăl la Găleteni-Moșteni, cătun Șoricești. Va fi transferat de trei ori: la Tămășești, la Adunați-Budești, respectiv la Cartojani (aici sosește la 1 iulie 1900). Se va căsători cu Maria și vor avea copii pe Olga și Eliza, care devin și ele învățătoare la școala din sat. Olga se va căsători cu preotul Ștefan A. Georgescu.

Este ușor de înțeles cât de adânc înrădăcinat a rămas în mintea sătenilor. I-au trecut prin mână duzini de promoții. N-a fost nimeni în Cartojani care să nu fi dus cu el, la ieșirea de pe băncile școlii, trăsături, priceperi, impulsuri moștenite din felul de a fi și a gândi al învățătorului Mihail Bulăceanu. Școala i-a fost dată pe mână de la venirea în sat. Va fi eliberat de misiuni de conducere doar la vârsta pensionării.

Un detaliu: la 28 aprilie 1931 apare oficial pentru ultima data în scripte, drept cel sub conducerea căruia era pusă școala. Co-semnează procesul verbal al inspecției de rutină din partea forului județean. Poartă data de 25 septembrie 1931, aprobarea ministrului instrucției publice ca învățătorul Bulăceanu să funcționeze și în anul școlar următor (1931/1932), care va fi cu adevărat ultimul său an de serviciu.

În arhiva bisericii, consultată prin bunăvoința preotului paroh Ionel Andrei, descoper actul de deces al dascălului. Poartă numărul 37 din 20 iulie 1947 și este semnat de George Chiricuță, primar și Anton Florescu, notar. Încetase din viață din viață pe 18 iulie la orele 2.00. Certifică preotul Petre Colfescu.

Toponimul dacic Bolintin

Adrian BUCURESCU

În marea lor majoritate, toponimele din România Mare sunt de origine dacică. Cu toate acestea, întrucât documentele dacice le sunt necunoscute, lingviștii și istoricii noștri le atribuie origini dintre cele mai năstrușnice, mai cu seamă din limbile care s-au vorbit aici cu mii de ani mai târziu decât cea autohtonă. Altor toponime, în ciuda maniei de a le căuta printre neamuri străine, nu li s-a găsit în niciun chip vreo explicație. Așa se întâmplă și cu toponimul Bolintin, purtat și astăzi de mai multe așezări, unde cele mai vechi dovezi de locuire au fost datate ca provenind din Neolitic.

Cercetând de ani de zile istoria și cultura Dacilor, am găsit și o localitate din Vestul Daciei Mari, anume în Pannonia, cu denumirea de BOLENTIUM. Iscodind româna și latina, ultima semănând și ea mult cu limba dacă, am ajuns la tălmăcirea acestui misterios toponim. Astfel, denumirea provine dintr-o sintagmă, anume BOLEN TIUM „Care răspândește (împrăștie) Teamă"; cf. lat. *pollen* „fruntea făinii; praf fin; pulbere; polen"; rom. *teamă*; *a se teme*. Cu privire la acest sens, pot fi găsite mai multe explicații: Codrii Vlăsiei, în care, în străvechime, își vor fi găsit adăpost locuitorii; o ceată de războinici, obișnuită în Dacia; o întâmplare cumplită, care va fi lăsat amintiri de neuitat. Dintre toate, cea legată de război pare a fi cea mai potrivită, întrucât expresia s-a contopit într-un cuvânt aparte, ce trimite la sălbăticie, la violență sau la armată, din care au apărut mai târziu mai multe forme, în română, dar și în alte limbi europene; cf. rom. *a împlânta*; *bolând*; *a bolânzi*; lat. *ferentarius* „soldat din infanteria ușoară"; alban. *ballander* „cascadă"; grec. *falangas* „falangă, formație de infanterie cu rânduri compacte"; germ. *Flinte* „sâneață; flintă"; franc. *planton* „planton"; *blinder* „a blinda". Din BOLENTIUM se va fi moștenit și latin. *pollens*, *pollentis* „cu mare putere; puternic; tare"; *pollentia* „putere; superioritate", și *volontas* „voie; voință", ceea ce înseamnă că pe teritoriul actualelor localități cu denumirea de Bolintin se va fi aflat o fortăreață, căreia, dacă (încă) nu i s-au găsit urmele, trebuie că era construită din lemn, având în vedere aceiași Codri ai Vlăsiei, amintiți mai la deal. Cu siguranță, așa a fost, dacă luăm în seamă încă un cuvânt moștenit de română din BOLENTIUM, legat de ostășie: *palancă* „palisadă; element de fortificație, folosit în amenajările defensive mai vechi, alcătuit din pari groși și lungi, înfipți în pământ, legați între ei prin bare ușoare, corzi sau ramuri de copac etc." De bună seamă, prin nevăzute și magice forțe, marelui poet născut aici, Dimitrie Bolintineanu, cel care a nemurit în versuri eroicele lupte ale Românilor, i se va fi transmis harul chiar din tâlcurile străvechiului toponim...

REÎNTOARCEREA ÎN PATRIA CUVINTELOR

Ion C. ȘTEFAN

Puțini poeți români contemporani, apropiindu-se de vârsta rememorărilor, se pot manifesta cu o forță atât de puternică și armonioasă, în recentele lor volume publicate, ca Nicolae Dan Fruntelată, în preajma sărbătoririi vârstei de 70 de ani.

Încă de la absolvirea Facultății de Filologie, a Universității București (1969), el a fost redactor-șef al revistelor *Viața studențească* și *Amfiteatru*, al cotidianului *Scânteia tineretului*, apoi al revistei *Luceafărul*. După 1989, a condus săptămânalul *Românul* și, în continuare, *Examene*. A publicat peste 15 volume de versuri, între care amintim: *Viața în limba română*, *Inventarul speranței*, *Vara din noi, vara*, *La bătrânețe, lupii tineri*, *Sud până la capăt*, *Poeme de scris pe ziduri*, *Paharamar*, *Balade de la Grand Vanjou* și altele, iar recent *Târziu, ploierul* – la care mă voi referi în continuare.

De când îl cunosc, s-a dovedit un prieten generos al poeților tineri și talentați, pe care i-a sfătuit, i-a ajutat și i-a promovat, cu o voce blândă și cu un zâmbet bonom, ca valori reale, neconsiderându-se niciodată în fruntea eșalonului glorios din vremea sa, între care se aflau: Nichita Stănescu, Nicolae Dragoș, Marin Sorescu, Horia Bădescu, Ana Blandiana, Gabriela Melinescu, Grigore Hagiu, Ion Gheorghe și alții – ci unul inclus în aceste rânduri, a căror ierarhizare nu putea fi stabilită de la tinerețe. Îi puteai mulțumi lui Nicolae Dan Fruntelată pentru o poezie publicată; te supărai pe el pentru o amânare, dar niciunul din generația noastră, romantică și avântată, a Luceferiștilor, între care mă aflam și eu din când în când, nu i-a contestat vreodată talentul literar, pe care-l cultivă și acum cu aceeași inspirație și convingere.

El era considerat, încă de pe atunci, un poet talentat, iar dialogurile noastre se purtau pe marginea unor concepte operaționale, a măiestriei prozodice, a poeziei moderne europene, atâta câtă putea ajunge până la noi – nu pe principii politice.

Îi recunosc acest merit lui Nicolae Dan Fruntelată, anume: de a se fi manifestat întotdeauna ca un bun coleg, gata de a-ți întinde o mână de ajutor. Aceasta nu este doar o părere de-a mea, ci a tuturor celor care l-au cunoscut din tinerețe și i-au rămas prieteni.

De aceea, revenirea sa în forță, acum, după împlinirea vârstei de 70 de ani, pe care i-a depășit cu siguranță, ca un păstrăv de munte, nu săltând, ci zburând peste cumpăna apelor, fiindcă poetul, conducătorul cultural, omul înțelegător, generosul de-o inteligență sclipitoare uneori, presupune că și distanța dintre maturitate și bătrânețe, dintre viață și moarte, poate fi doar un concept convențional, iar adevăratul poet a fost, este și va rămâne dincolo de cumpăna celor din urmă.

De aceea, mi se pare firesc să-l citesc acum cu aceeași plăcere ca-n vremurile de demult, în paginile revistelor: *Sud*, *Bucureștiul literar și artistic*, *Arena literară* și în alte publicații, care nu-mi sunt întotdeauna pe deplin accesibile.

Nicolae Dan Fruntelată rămâne un scriitor patriot, militant, dar nu legendar, gen Vasile Alecsandri, ci profund, sensibil-dureros, ca Mihai Eminescu sau Lucian Blaga, așa cum însuși ne mărturisește în articolul introductiv: *Întoarcerea la Mica Valahie*: „Prin cartea aceasta de poeme târzii mă întorc la mine acasă, la gustul laptelui matern, la aerul cu miros de pelin, de oman, de iarbă tăiată prima oară la coasa amintirii" (p. 5). Pentru împlinirea de rod se autodefinește „ploierul" – adică omul care aduce ploaia peste Bărăgan: „Eu, de fapt, sunt ploierul zburând / peste lumea plină de dor / Bună dimineața, iubirea mea, / n-am venit cu flori, florile mor / ți-am adus numai un strop de toamnă / într-o ceașcă neagră de cafea" (*Ploierul*, p. 27).

Dar cuprinderea sa tematică este mult mai largă: de la spațiul geografic pe care (parcă) l-ar îmbrățișa pentru o posibilă (tristă) despărțire, până la hotarele unei vieți, pe care a trăit-o deplin: „În țara asta nici nu poți să mergi / cum pășești, calci pe sfinți, pe martiri, pe părinți / calci pe trădări grozave și pe izbânzi de-o zi / simți până-n oase cum vin / din miază noapte și din miazăzi / tu, fiul meu nenăscut, nu te speria / fără legi, fără timp, doar povestea, / durerea și umbra e țara ta" (*Balada umbrei*, p. 49).

Aceste sentimente profunde autorul le-a desprins, la rândul său, de la părinți, ale căror chipuri sunt evocate cu o mare duioșie: „Azi a fost octombrie, soarele / mușcă din câmpia uscată / ca o țărancă bătrână, ca o mamă / obosită de muncă și de dor (…) m-am pierdut în această nebunie / a toamnei nașterii mele de demult / nu mai am cui zice mamă, tată nici atât / drumul orfan plânge după mersul meu / la capătul dinspre Dunăre, dinspre apus / mă așteaptă, tot singur, tot trist / Dumnezeu (*Octombrie*, p. 15).

La această vârstă târzie a reîntoarcerii ploierului pe lacrimile cuvintelor, doar chipul iubitei îi mai luminează amintirile: „Acolo, iubito, îmi e dor de noi / alergam pe un câmp, părul tău flutura / ca un steag al vântului neînvins / ochii tăi luminau albastru-azuriu / istoria acelei țări vrăjite / Mulțumim, Doamne, că nu ne-ai ferit / de iubiri și de ispite" (*Mi-e dor de noi*, p. 16).

Și alături, într-un târziu al rememorărilor, chipul unor poeți dragi: „Nu vă duceți acasă / hei, fraților, nu vă duceți / cu ultimul tramvai de noapte / el mestecă ruginit tăcerile / și oboselile marelui oraș / (…) nu vă duceți, nu vă duceți acasă / Pe roțile lui de oțel blestemat / sângele fratelui Nicolae Labiș / încă nu s-a uscat" (*Cu ultimul tramvai de noapte*. *Lui Nicolae Labiș*, p. 69).

Iată și un dialog cu poetul *necuvintelor*: „Stau de vorbă cu Poetul / ce faci, bună seara, cum te simți / ca de obicei, bolnav, ca de obicei, furat / azi mi-au luat un cuvânt / și l-au decapitat / azi mi-au luat ziua de naștere / și au făcut din ea o sărbătoare / la care n-au chemat-o pe mama" (*Ca de obicei. Lui Nichita Stănescu*, p. 70).

Nicolae Dan Fruntelată e prea poet pentru a se lăsa antrenat într-o lirică sentimental-patriotică; prea înțelept, pentru a se înfiora de apropierea morții; prea cuprinzător, pentru a-i rămâne ceva nespus la această dată aniversară. El se redescoperă ca un mare liric, în primul rând pentru sine, într-o efervescență abia stăpânită, de vulcan – gata să erupă – cât și pentru prietenii săi, care mai sunt statornici, într-o dezvăluire sinceră de sine, parcă spunându-ne: Iată, eu acesta sunt ! Dacă puteți, iubiți-mă !

(Nicolae Dan Fruntelată, *Târziu, ploierul*, Editura Semne, București, 2016)

Victoria Milescu – *Raportul de aur*

Elisabeta BOGĂȚAN

Meditativă și originală, poezia Victoriei Milescu din volumul *Raportul de aur/ La proportion d'or*, Editura *Poètes à vos plumes*, Paris, 2015, impune și cheamă, solemnă și caldă în același timp, dând măsura complexei sale măiestrii artistice.

Scrierea, scrisul, reprezintă unul din motivele poeziei sale: „sunt scribul sub teroarea cuvintelor/ m-ai trimis pentru că tac/ mușcând pământ". (*Între forță și slăbiciune*). Avem aici un raport inedit între scrib și cuvânt, o luptă, cuvântul fiind terorizant în așa măsură, încât este refuzat, preferându-se tăcerea. Aceasta reprezintă însă doar un echilibru relativ, căci scribul este trimis înapoi „sub teroarea cuvintelor", pentru a-și împlini menirea. Scribul și poetul se dovedește că sunt unul și același: „sunt picătura de apă vie/ care începe să scrie din greu poemul / sunt chiar el uneori/ rostogolindu-se către tine". (*Cerșetor de poeme*). Însă, pentru a face cuvântul să-și dea întreaga sa lumină, scrisul este mereu trudnic: ,"Pe foaia albă / sămânța literelor/ sub ploi de lacrimi". (Haiku – *Pe foaia albă*).

Meditația asupra poemului se transformă într-o adevărată artă poetică: „La un pas de noi/ poemul se zvârcolește/ sfârtecat de bombe, otrăvit/ poemul horcăie dar nu-l auzim/ noi nu ne ridicăm în picioare/ noi dormim". Se cere, deci, în viziunea autoarei, ca arta să fie militantă, ancorată în social. (*Europoemul*) Căci omul este, structural, *zoon politikon*. Poeta subliniază frumusețea și inexorabilitatea convietuirii în social: „Cineva îți arată Carul mare pe cer/ cineva îți arată Carul mic/ cineva te duce să vezi aurorele boreale/ cineva te învață să scrii, să citești/ cineva te ajută să recunoști plantele, să pescuiești/ cineva îți dăruiește iubire/ mai nimic nu poți face de unul singur..." (*Aerul plin de aer*). Ea se simte parte din social, din real: „Concetățeni,/ de ce zâmbesc/ fețele voastre/ de ce mă tratați circumspect/ sunt de-a voastră,/ am o fire tare,/ iubesc lucrurile concrete". (*Tapetul cu molii îți cere mâna*)

Tocmai din această perspectivă, singurătatea este maladivă: „Sunt liberă acum/ adică singură/ rupând bancnote/ aruncându-le-n vânt/ săracă/ liberă/ tristă" (*A ruginit veșnicia*), sau „trandafirul gurii se scutură/ iar trupul are din ce în ce mai/ mulți ghimpi/ ai vrea să nu rănești/ când treci prin mulțime" (*Cu stăpânire de sine*).

Interesată mereu de social, Victoria Milescu meditează asupra relațiilor sociale, a raporturilor sociale: „Când ești mic/ nu te ia liftul/ cei mari trec grăbiți peste tine/ degeaba țipi: azi am ajuns primul/ nu ești omologat/ ești un fir de praf..." (*Când ești mic*). De asemenea, un profil social conturează în *Noi, profesoarele*, un frumos profil liric, al profesorului/profesoarei: „noi, profesoarele, de fapt, nu mergem, plutim/ printre generații, promoții / căutându-ne foștii elevi/ să le predăm fericirea". Ca un bun portretist, prinde trăsături specifice, unele ușor hazlii: „Toate prietenele mele sunt profesoare/ toate prietenele mele vorbesc tare/ când ne întâlnim/ la câte o cafea, o serbare, o înmormântare,/ asurzim aerul" și ,,când ne despărțim noi, profesoarele, tăcem/ ne potrivim atent pălăriile/ în oglinzile paralele/ ne dăm cu ruj/ vocea ușor răgușită/ o așezăm în geanta burdușită/ cu vechi istorii, geografii,/ cu limba și literatura română/ atârnând pe umăr/ ca o aripă de rezervă...".

Revoluția din Decembrie este un subiect care atinge puternic sufletul poetei, cu uriașa ei mizăși uriașele ei sacrificii: „Mergeau câte doi, câte trei/ la concursul de dans/ al morții/erau fericiți, convinși că/ vor regenera eternitatea". (*Welcome December !*). Ideea sacrificiului, a morții, este multiplu și sugestiv redată: „i-am văzut în marea finală/ înveliți în Calea Lactee/ cu o crizantemă albă pe gură", sau „i-au prins din urmă,/ i-au încărcat în betoniere/ amestecându-i cu asteroizii". Măreția sacrificiului este sugerată prin ecoul cosmic.

Meditația profundă asupra vieții și a esenței omului atinge uneori probleme precum cea a raportului dintre suflet și trup, subliniind relativitatea, nimicnicia trupului și a lucrărilor sale: „Săpam grădina/ care nu era a mea/ îmi caligrafiam numele/ care nu era al meu/ îmi trăiam viața/ cu frenezie/ ca și cum ar fi fost a mea". (*Îndurând gloria și batjocura*)

În raportul dintre real/material și spiritual sau imaginar, (unde poeta încearcă să păstreze „raportul de aur"), conștiința realului, ca o coordonată necesară, inexorabilă, este dureroasă: „Și /dintr-o dată/ copacii au devenit copaci/ verdele verde/ ceea ce plutea/ a căzut/ ceea ce cânta/ a tăcut/ pe gura însângerată/ fiecare lucru își regăsea/ locul lui/ retrăgându-se/ tot mai mult/ mai temut/ în sine/ zăvorându-se bine/ în real". (*Efectul întârzierii*)

Echilibrând cu artă efuziunile lirice și raportarea la social, la real, cizelând cu migală tipare moderniste și mizând pe puterea evocatoare a cuvântului, Victoria Milescu ne oferă o poezie de înaltă ținută artistică.

Borne de suflet – un roman care-ti atinge sufletul

Prof. Gianina MEHEDINȚU

Marian Turtă este un romantic incurabil. Îl cunosc din perioada când era profesor de limba și literatura română aici, în școala din satul Stoenești. Este licențiat în jurnalistică și are o bogată activitate în acest domeniu. A semnat numeroase articole în gazete prestigioase, naționale și ale județului Giurgiu: reportaje în *Pentru patrie*, *Jurnalul național*, *Curierul național*, *România tânără*; cronici parlamentare în *Ziua*, *Orizont giurgiuvean*, *Giurgiu-news*, *Ziua de Giurgiu*, *Giurgiu nord*, *Focus Giurgiu*; articole în domeniul sportului în *Gazeta sporturilor*, *Sportul românesc*, *Sport XXI*. A fost, peste cinci ani, secretar general de redacție la revista *Vox Pop Rock* și a îndeplinit funcția de editor coordonator al departamentului „Știri" la televiziunea „Estrada TV". A colaborat la Radio „România Actualități", în emisiunea lui Andrei Partoș, *Vineri noaptea în direct*. A editat, împreună cu reprezentanți ai *Vox Pop Rock* și de la *Academia Cațavencu* foaia festivalului „Cerbul de Aur 1994". A condus (redactor șef, editor coordonator) timp de cincisprezece ani revistele *Orizont giurgiuvean*, *Giurgiu nord*, *Ziua de Giurgiu* și *Focus Giurgiu*.

I-am apreciat stilul pamfletar, concizia în a evidenția anumite aspecte negative ale societății. Lupta senioral pentru a pune sub ochii cititorilor realitatea, dură de multe ori, din domeniile politic, economic, social, cultural, sportiv. Verbul era extrem de ascuțit, metaforele gustoase, epitetele „colorate", argumentația solidă, iar modul de a prezenta fragmentele de realitate foarte atrăgător.

Prin romanul *Borne de suflet*, domnul Marian Turtă m-a surpris plăcut, prezentându-mi o altă latură a personalității sale, plină de sensibilitate, emoție, romantism. Cine citește acest roman de dragoste va rămâne cu nostalgia unei tinereți trecute, mustind de regretul că eroii principali – Manuel și Sofia – nu au reușit să oprească în loc timpul, la momentul când conștientizaseră ce înseamnă fericirea.

Borne de suflet este mai mult decât o înșiruire de întâmplări emoționante, este povestea veridică a unei generații pentru toți adolescenții sau (de ce nu ?) oameni maturi, care reușesc – unii mai devreme, alții la vârsta maturității – să găsească răspunsuri la întrebările care le-au marcat existența.

Autorul știe să creeze suspans, mister. Momentele comice sunt și ele prezente, ca și scenele pline de romantism. Domnul Marian Turtă mi-a dovedit că este un scriitor cu simț artistic remarcabil, care se joacă cu emoția, magia iubirii curate, inocența proprie tinerilor aflați la vârsta întrebărilor, a încercărilor de a se cunoaște, de a-și consolida caracterul.

Borne de suflet este, așa cum îmi declara autorul, „acel tip de roman care îți atinge sufletul și te face să nu uiți multă vreme ce ai citit".

TAINE ÎN VIS

Geo CĂLUGĂRU

Sursa de inspirație a scriitoarei Camelia Pantazi Tudor este aducerea aminte a unor oameni, locuri, întâmplări și a relației dintre ele, unele petrecute în vis ca taine, pe care le descoperă și încearcă să și le explice. Amintirea mamei poartă amprenta unei sincere iubiri față de cea care i-a dăruit viață și apoi a ocrotit-o cu o dragoste exemplară. Încă din copilărie, autoarea a învățat sub supravegherea atentă a mamei un anumit ritual de preparare a cafelei pe care îl respectă și în prezent.

Scriitoarea iubește florile atât de mult încât în preajma lor trăiește o stare de bine. Preferința pentru culoarea roșie este atât de pregnantă, încât nu doar eșarfa pe care o poartă este roșie dar și ibricul în care își prepară cafeaua este de aceeași culoare.

Începând de la pagina 14, scriitoarea ne surprinde cu apariția unor ciudățenii ce se petrec pe tot parcursul volumului. De pildă, cafeaua, pe lângă mireasma specifică are și un parfum de zambile.

Scriitoarea simte nevoia de a pendula între real și imaginar, având și arta de a realiza, ceea ce conferă densitate substanței epice și o benefică doză de imprevizibil.

Camelia Pantazi Tudor are tot timpul o vie curiozitate de a cunoaște cât mai multe și variate domenii cultural-artistice, personalități de prim rang ale literaturii, artei plastice, muzicii române și străine și și-o satisface după un program riguros stabilit pe care îl respectă. Roadele acestor strădanii, pe care le expune în cele douăzeci de capitole, într-o manieră atractivă, chiar captivantă, adăugând încă o treaptă spre atingerea piscului pe care dorește să ajungă. E mult adevăr de viață, concepte ca singurătate, tristețe, iubire, armonie, nevoie de libertate, de mișcare etc au o asemenea consistență încât le simțim ca pe niște ființe, realități ce-și cer veșmintele vorbirii, iar autoarea e în stare să le dăruiască dreptul la viață, la rodire.

Vizita la Casa memorială „George și Agatha Bacovia" îi prilejuiește Cameliei Pantazi Tudor o emoționantă meditație despre dubla soartă a scriitorului. Trupul se întoarce în lutul din care a fost întrupat și i s-a dăruit viață între limite decise de Marele Creator și spirit învesnicit în opera sa, care va influența numeroase generații.

(Camelia Pantazi Tudor, *Taine în vis*, Editura Astralis, 2016)

La Toamna Culturală...

Suntem aproape de încheierea unei alte ediții a Festivalului Toamna Culturală Bolintineană. Nota generală – mulțumitoare ! Putem afirma că s-au atins obiectivele principale. Rămân unele puncte în care mai este nevoie de muncă. Mai cu seamă la capitolul promovare, ante și post factum.

La plusuri, trebuie să menționăm entuziasmul vechilor prieteni și colaboratori ai *Sud*-ului, pe care-i veți întâlni în imaginile ce acompaniază aceste impresii. Ne-a bucurat enorm revenirea altora, precum Horia Gârbea sau Ileana Popovici. Ne-a fost imprescindibil, pentru bunul mers al lucrurilor, sprijinul necondiționat acordat de dl Traian Chiva, vechi membru al Asociației organizatoare, de Felicia Popescu, Nicu Șandru, Marius Ciubuc, Traian și Cristian Ciubuc.

La minusuri, poate principalul a fost entuziasmul stins al bolintinenilor, lipsa voluntarilor și a unei infrastructuri adecvate. Apoi, sponsori puțini și săraci și faptul că unele parteneriate au scârțâit, uneori chiar rău de tot.

Salutăm implicarea membrilor Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu în bunul mers al Festivalului: Constantin Bărbuță, Iulian Băețel, Constanța Crudu, Ștefan Crudu, Constantina Chiva, Florică și Milica Dan, Vasile Dumitrescu, Marian Grigore, Mioara Mănescu, Gianina Mehedințu, Ciprian Necșuțu, Marius Nițescu, Corneliu State, Niculae Stoica.

Festivalul Toamna Culturală Bolintineană 2016 a debutat cu... multă alergătură: după placa memorială (ce aventuri !), afișe,

transport, invitații etc. Apoi, deschiderea propriu zisă a stat sub semnul capriciilor atmosferice. Astfel încât, pentru „La pas prin Bolintin" aveam emoții. Nu a fost cazul, pentru că, prin implicarea d-nei Mioara Mănescu momentul a fost salvat, ba chiar mai mult, am hotărât că proiectul merită să fie continuat în primăvara anului viitor.

Pe 21 octombrie trebuia să aibă loc dezbaterea „Dincotro Apocalipsa...", ce deșteptase un viu interes. Și s-a întâmplat ca la noi, unde se zice „Nu vorbi de lup, că lupul e la ușă !". Am avut norocul că domnul Neagu Udroiu este o mare personalitate, care poate susține cu succes o discuție pe orice temă.

Ziua aniversării *Sud*-ului a decurs conform planificării. Sau aproape... Oricum, a fost un prilej de mare sărbătoare, în compania culturii și a unor mari personalități contemporane, care au onorat cu prezența dumnealor acest colț de țară. S-au revăzut prieteni, s-au pus la cale noi colaborări și, mai cu seamă s-au cinstit Bolintineanu, Carbarău și întreaga cultură română.

În cadrul „Interferențelor culturale franco-române", ne-am bucurat de parteneriatul ireproșabil al Școlii Gimnaziale Palanca (Stoenești). Am avut, cu această ocazie, privilegiul de a cunoaște o personalitate remarcabilă a culturii europene, doamna Linda Bastide, promotor neprecupețit al valorilor umaniste. În compania a două importante scriitoare și traducătoare autohtone, Elisabeta Bogățan și Victoria Milescu, cele trei doamne au reușit să captiveze numerosul public prezent la eveniment. Putem afirma că a fost un moment de grație pentru toți iubitorii de cultură, pe care-l dorim repetat și amplificat.

Mulțumim pentru sprijin: Restaurant Pensiune Traian Chiva, Alexandru Pâslaru, Rawex Coms (Raluca Tudor), Asigurări Bolintin Vale (Elena Marin), Mega Image Bolintin Vale, SC Frisco SRL.

Gianina Mehedințu, Linda Bastide, Florina Turtă, Marian Grigore

La sediul Asociației: Gabriel Dragnea, Ileana Popovici, Milica Dan

Scriitoarea franceză Linda Bastide întâmpinată românește la Școala Stoenești

La a XX-a aniversare a revistei *Sud*

Corin BIANU

La statuia lui Dimitrie Bolintineanu

Privește grav Bolintineanu,
Aflat la umbră sub un dud,
Cum, „scribul" său, Corin Bianu,
Îl „tămâiază"-n „foaia"… *Sud* !

P.S.

Acest poet național
Ar merita un serial !...

Redactorului-șef Vasile Grigore

Timpu-aruncă-n sus cu ore,
Că de-aceea este timp,
Ca să urce pe Olimp
Echipajul lui… Grigore !

Redactorilor revistei *Sud*

Văd revista-n lung și-n lat:
Artă pură și artiști;
Voi ați reabilitat
Noțiunea de… „sudiști" ? !

Secretarului de Redacție Ștefan Crudu

Întreb pe-o doamnă:
– Vino-ncoace,
E crud că-i încă-n pârgă, ori
Că sparge tot, făcând furori ?
– Oricum ar fi, dar mie-mi place !

Paralelism… culinar

În București era salon,
La frații Chivu, la „Mignon";
În Bolintin e recidiva,
La bunul nostru frate… **Chiva !**

Soților Milica și Florică Dan

Frumoasă Doamnă și Milică,
Din Dan voi'vod descindeți, ori
Distinsul nostru Dan Florică,
E și urmaș e și „din flori" ? !

Dl. Florentin Popescu vorbind la dezvelirea plăcii memoriale

Elisabeta Bogățan, V. Grigore, Linda Bastide, Victoria Milescu, Șt. Crudu

Linda Bastide vizitând Școala Stoenești: Corneliu State, Constantin Drăgușinoiu (director), Georgeta Ghiță, Gianina Mehedințu, Marius Nițescu (primar al comunei)

Slujbă pentru Bolintineanu - preoții Ion Șerban și Daniel Preoteasa

Revista Sud – *20 de ani de creație, proiecte și amintiri*
Dimitrie Bolintineanu – simbol și îndemn la neuitare

Gabriel DRAGNEA

M-am întrebat de multe ori: cum ar fi fost Bolintinul din Vale fără scriitorul Dimitrie Bolintineanu ? Care ar fi fost punctul de referință, care ar fi fost mândria locului ? Sunt numeroase localități, mai mari sau mai mici care nu au un punct de sprijin, o voce

Scriitorul Nicolae Dan Fruntelată

distinctă în istoria locului, un fapt memorabil petrecut cândva și menționat în scrieri, un ecou care să îndemne peste ani la păstrarea tradiției, la respectul față de cei care au fost adevărate pietre de temelie în spațiul cultural-educațional, la descoperirea și promovarea valorilor locale și, mai ales la păstrarea identității zonei.

Aureliu Goci și George Apostoiu

Cât de trist ar fi fost să vedem – așa cum încă se mai întâmplă prin anumite localități – că în Bolintinul din Vale, deși există repere, simboluri, personalități , fapte istorice petrecute pe același pământ, pe aceleași drumuri, nimănui să nu-i pese, iar anii ce trec să fie praf de indiferență totală, praf de uitare și amorțire ?

Dar nu este așa ! Acum 20 de ani, câțiva bolintineni, în frunte cu gazetarul Constantin Carbarău, au înțeles cât de importante sunt originea, istoria și tradițiile locului, adevărate etichete identitare care îndeamnă la o continuitate bazată pe valoare și respectul ei. Așa a apărut în data de 5 octombrie 1996 primul număr al revistei *Sud*. De atunci și până astăzi, în paginile revistei s-au regăsit nume importante ale literaturii precum Radu Cârneci, Dumitran Frunză, Aureliu Goci, Fănuș Băileșteanu, George Chirilă, Neagu Udroiu, Teodor Vârgolici, Liviu Ioan Stoiciu, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Horia Gârbea, Constantin Miu, C. Stănescu sau regretații Petre Ghelmez și Mircea Sântimbreanu.

Și, pentru că nu se putea trece așa de ușor peste atâția ani de trudă și bucurie, ani de sacrificiu și realizări notabile, „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu”, împreună cu revista *Sud* (preluată și condusă cu simț de răspundere de bolintineanul Vasile Grigorescu) au organizat la sfârșitul lunii octombrie, în cadrul „Toamnei Culturale Bolintinene” o serie de manifestări menite să evidențieze personalități și evenimente petrecute de la începuturile publicației și până în prezent, amintiri cu scriitori care au fost, dar și alții care încă mai sunt și care dau valoare paginilor revistei *Sud*.

Astfel că, ziua de 22 octombrie 2016 a fost una de sărbătoare, nu doar pentru bolintineni, ci pentru toți aceia care, într-un fel sau altul au sprijinit și au fost alături de revistă prin diversele proiecte organizate de aceasta.

Tocmai ce sosise autocarul cu invitați că, deodată clopotele bisericii din oraș începuseră să bată. Nu erau clopote de tristețe și nici de avertizare în fața vreunui pericol iminent, ci o chemare la pomenirea celui care și astăzi este un simbol local, dar și național prin scrierile sale, autentice lucrări care și-au câștigat

Slujbă de pomenire Poetului Bolintineanu

locul în istoria literaturii române: scriitorul Dimitrie Bolintineanu. După îndeplinirea rânduielilor bisericești, cu toții am pășit în curtea bisericii la mormântul autorului „Florilor Bosforului” unde s-au depus flori, cinstindu-se astfel memoria celui care încă menține viu spiritul Bolintinului aflat în vale.

Am zăbovit cu toții clipe bune în curtea bisericii, printre amintiri, zâmbind larg și sincer, bucuroși de întâlnire. Si, pentru că nu puteau fi sărbătoriți cei 20 de ani de activitate a revistei Sud fără fondatorul acesteia, pe frontispiciul sălii de manifestări culturale a orașului a fost dezvelită placa comemorativă, în semn de respect pentru cel care, până în martie 2012 a fost promotorul tuturor activităților culturale bolintinene, dar și portavocea talentului autentic la nivel județean, dar și național, editorul și gazetarul Constantin Carbarău.

Printre cei care au simțit nevoia de a-și exprima gândurile și amintirile legate de regretatul scriitor și publicist a fost și poetul Florentin Popescu: *„Mă încearcă tristețea că, în loc să îl simt pe Costică Carbarău aici, lângă mine, văd o placă ce îi evocă memoria. Am redescoperit în cel mai nou număr al revistei Sud (sept-oct.2016, n.r) o fotografie de la constituirea Fundației Bolintineanu. Eram aici, într-o sală foarte friguroasă și unde, îmi amintesc de parcă s-ar fi petrecut ieri, pe dl. prof. Ion Carbarău (1906-1992) - un erudit, un cărturar care întreținea corespondență cu George Călinescu și cu multe alte figuri prestigioase ale timpului – îl încerca regretul că nu există și la Bolintin o publicație în care să se manifeste toate talentele locale. Au trecut niște ani și, iată că, fiul domniei sale, Constantin Carbarău a reușit să împlinească și visul tatălui, nu doar pe al lui. Constantin Carbarău a fost, până în cea mai mică celulă a corpului și spiritului său, un gazetar care și-a dăruit și viața și sufletul pentru gazetărie”*.

Cu prilejul dezvelirii plăcii comemorative, despre personalitatea și activitatea lui Constantin Carbarău au mai vorbit Milica Dan, Vasile Grigore (redactorul șef și continuatorul proiectelor revistei *Sud*) dar și câțiva dintre colaboratorii apropiați ai revistei: Mihai Antonescu, Geo Călugăru, Paula Romanescu și Aureliu Goci.

Ulterior acestui moment în care s-au despărfuit amintiri, fapte și întâmplări petrecute sub semnul prieteniei literare cu regretatul Constantin Carbarău a urmat un moment festiv în care au fost înmânate diplome de excelență tuturor colaboratorilor importanți și consecvenți care, pe parcursul acestor 20 de ani de existență a revistei *Sud* au contribuit cu texte și au promovat activitatea acesteia și rolul ei în peisajul revistelor literare naționale.

Peste o sută de invitați, poeți, scriitori, muzicieni, actori, jurnaliști, cărora li s-au alăturat localnici, profesori și elevi ai Școlilor din Palanca și Stoenești au asistat la descrierea cronologică a principalelor evenimente culturale organizate de-a lungul anilor de revista *Sud*. Într-o atmosferă prietenească, în care zâmbetul și amintirile se îngrămădeau pe fiecare metru pătrat al spațiului festiv, două grupuri muzicale au încântat întreaga sală, nu doar prin tinerețea prezentă în glasul lor, ci mai ales prin talentul interpretativ de care au dat dovadă: frații bolintineni Traian și Cristian Ciubuc (pian și chitară bass) și grupul *Celest* (Nicu Șandru – flaut și Felicia Popescu – chitară clasică).

Sala de festivități a Școlii Stoenești

Dintre cei prezenți care au primit din partea redactorului-șef Vasile Grigorescu, Diploma de Excelență „în semn de recunoștință și aleasă prețuire pentru activitatea desfășurată în slujba culturii și spiritualității românești” îi menționez pe Nicolae Dan Fruntelată, Aureliu Goci, Victoria Milescu, Horia Gârbea, Paula Romanescu, Mihai Antonescu, Ioan Scurtu, Ion C. Ștefan, Florin Costinescu, Florentin Popescu, Vasile Răvescu, Vasile Szolga, Gabriel Dragnea, dar și poeți și scriitori bolintineni precum Alexandra Firiță, Dan Florică, Constantin Bărbuță, Milica Dan, Alexandra Man, George Apostoiu, Marian Grigore și Ștefan Crudu. O distincție în semn de respect și apreciere pentru activitatea sa în lumea teatrului și filmului i-a fost acordată actriței Ileana Popovici, absolventă a liceului din localitate.

Pe tot parcursul acestui maraton cultural, care a durat aproximativ șase ore, s-au împărțit cărți, schimbat impresii, s-au depănat amintiri, s-au născut noi prietenii și, odată cu ele noi proiecte literar-editoriale.

Așa au fost sărbătoriți cei 20 de ani de creație, proiecte și amintiri într-un *Sud* care merită, prin efortul colectivului redacțional să rămână în spațiul revistelor cu ecou la nivel național.

La Monumentul Poetului...

Păşind de pe pavajele albastre din Montmartre pe frunzişul autumnal românesc…

Duminică, 30 octombrie 2016, ora 11.00. Sala de festivităţi a Şcolii Gimnaziale nr. 2 Stoeneşti (Palanca) a fost arhiplină: elevi, cadre didactice, părinti, iubitori de cultură de toate vârstele. Să-i cunoaştem pe cei care au reuşit să le stârnească acest entuziasm.

Doamna Linda Bastide, binecunoscută şi apreciată scriitoare şi editoare din Franţa, şi-a prezentat cartea de versuri *13 paşi pe pavajele albastre din Montmartre / 13 pas sur les paves bleus de Montmartre*. Tălmăcirea în limba română a cărţii a fost realizată de poeta şi traducătoarea Elisabeta Bogăţan, cea care a tradus în limba franceză mai mulţi autori români, ale căror volume au apărut la editura pariziană Poètes à vos plumes, aparţinând doamnei Linda Bastide.

Doamna Victoria Milescu, poetă, jurnalistă, traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România, care şi-a lansat volumul de versuri *Raportul de aur*, apărută la editura bucureşteană Betta.

Domnul Marian Turtă, profesor, jurnalist, care şi-a lansat romanul *Borne de suflet*, apărut la editura Accent Media din Deva.

Evenimentul s-a desfăsurat în cadrul Proiectului Naţional „Cartea – Călător prin milenii”, iniţiat de Şcoala Gimnazială nr. 3 Palanca, judeţul Giurgiu, în parteneriat cu Asociaţia pentru Cultură şi Tradiţie Istorică Bolintineanu şi revista *Sud* sub egida festivalului TOAMNA CULTURALĂ BOLINTINEANĂ 2016.

Voi zăbovi puţin asupra volumului d-nei Victoria Milescu, *Raportul de aur / La proportion d'or*, ediţie română-franceză, prefaţă Linda Bastide, traducere de Paula Romanescu şi Elisabeta Bogăţan, Editura Poètes à vos plumes, 2015, Paris.

În prefaţa acestei cărţi d-na Linda Bastide ne aminteşte că trebuie să abordăm universul unui poet cu infinit respect, tandreţe, tact, căci el ne oferă o lume care ne este, la o primă abordare, necunoscută şi străină.

Prin înlănţuirea lungilor sale poeme întretăiate de haiku-uri, regăsim la Victoria Milescu, aceeaşi dramă: căutarea iubirii şi a plenitudinii ei, durerea pe care o aduce fragilitatea sau absenţa sa. Nu, ea nu va cădea în disperare cât timp se va roti în sufletul său şi în memoria sa amintirea momentelor fugare de iluminare, cât timp ea va purta în interiorul său speranţa că magia cuvintelor sale poate schimba lumea. *Raportul de aur* este credo-ul poetului, şi iată că totul devine limpede, la hotarul lumii precare, unde toţi, supravieţuitori ai unei căutări preţioase a numărului de aur, vor merge poate pe drumul anevoios al Cerului. Poeta rătăceşte aici printre cei buni şi cei răi, îşi oferă poemul cum l-ar oferi lui Dumnezeu, şi călătoreşte între trădare şi iubire, ştiind că, adesea, nu este auzită.

A consemnat prof. Gianina Mehedinţu

Omagiu Poetului: Victoria Milescu, Linda Bastide, Elisabeta Bogăţan

Constantine, Constantine !

Mihai ANTONESCU

„Mă dor picioarele, bătrâne ! Tare mă mai dor...” Îl priveam lung şi neputinţa mea de a-l face să nu mai sufere îmi strângea inima ca-n jurul lamei unui cuţit. „Poate drumurile multe, care ţi-au rămas în ele, să te doară” încercam eu, mai în glumă, mai în serios, pe când ochii lui se umbreau de o nesfârşită tristeţe, aidoma copacilor de pe malurile Sabarului dinaintea brumei.

În fine, odată ajunşi la Boema ’33 îmi părea că se mai înviorează puţin, întrebându-mă ce beau. „O bere şi ultimul număr din Revista *Sud*” răspundeam la rându-mi aproape fericit, aproape frate cu sufletul lui generos. La o vreme apărea în zarea tainei noastre Florentin Popescu. Cărturarul bea puţin, mai mereu pe fugă. Venea să-l recupereze pe Constantin în dauna mea, dar în câştigul următorului număr al revistei, care musai trebuia să arate cu ceva „mai altfel” decât precedentul.

„Oameni de carte, oameni de aleasă ţinută intelectuală” îmi spuneam în sine din preaplinul respectului ce li-l purtam amândurora şi dintr-o nedisimulată dorinţă de a le rămâne barem un pic la inimă, după cum şi-n paginile celebrei de acum reviste, ivită din mantaua înstelată a Bolintineanului etern.

La o altă vreme, se ridicau amândoi de la masă, adică Florentinul şi Carbarăul, lăsându-mă singur şi un pic melancolic, ducându-se într-ale lor bune şi de veşnică rămânere. Eu mai adăstam un timp visând, gândindu-mă la câte drumuri au tot curs prin fluierul oaselor vajnicului Bolintinean, de-l făceau să sufere atâta, îndumnezeindu-l. Poate ultimul, poate ultimul şi fără întoarcere să fi trecut şi prin lacrima mea cu toate suferinţele lui deodată.

Constantine, Constantine/ Când ajungi la Dumnezeu/ Să laşi porţile deschise/ Pentru când ajung şi eu.

Emilia Dănescu, Nicolae Dan Fruntelată, Mihai Antonescu, Florin Costinescu

Cristian Ciubuc (bass) şi Traian Ciubuc (clape)

Grupul “Celest”: Felicia Popescu şi Nicu Şandru

La dezvelirea plăcii memoriale: Horia Gârbea, Saşa Ghiţă, Florică Dan, Alexandra Firiţă, Gabriel Dragnea, Ion C. Ştefan, Ciprian Necşuţu, Iulian Băeţel, Vasile Grigore, Leontin Zamfir, Florentin Popescu

NOI, PROFESOARELE

Victoria MILESCU

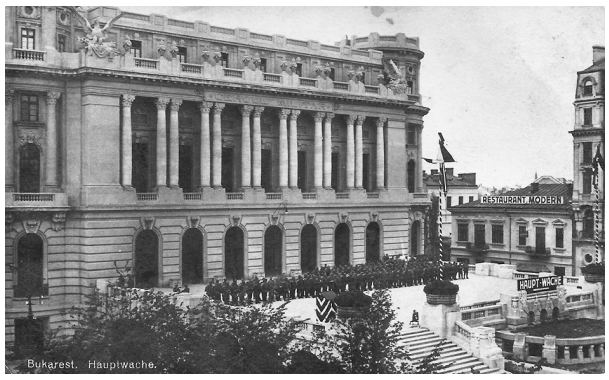
Toate prietenele mele sunt profesoare
toate prietenele mele vorbesc tare
când ne întâlnim
la câte o cafea, o serbare, o înmormântare,
asurzim aerul
noi, profesoarele, de fapt, nu mergem, plutim
printre generaţii, promoţii
căutându-ne foştii elevi
să le predăm fericirea
materia pe care am scăpat-o din vedere
visăm să îi regăsim
pe unde s-au risipit
ca furnicile, ca albinele
ca mările, ca lumina
intensitatea ei
ne umezeşte uneori ochii
când ne despărţim noi, profesoarele, tăcem
ne potrivim atent pălăriile
în oglinzile paralele
ne dăm cu ruj
vocea uşor răguşită
o aşezăm în geanta burduşită
cu vechi istorii, geografii
cu limba şi literatura română
atârnând pe umăr
ca o aripă de rezervă...

Clubul de istorie

Ciprian NECȘUȚU

În ziua de 19 noiembrie 2016 a avut loc tradiționala reîntâlnire a iubitorilor de istorie sub egida Clubului de Istorie, manifestare care și-a încheiat cel de al cincilea an de existență. Nu putem decât să-i urăm La multe și fructuoase ședințe !

Tema zilei a fost legată de primul război mondial, motivată de faptul că s-au împlinit 100 de ani de când România intra ca și combatant în marea conflagrație. Deși, prin Statut, Clubul de Istorie este concentrat pe zona Bolintinului, nu au lipsit momentele

în care s-au dezbătut subiecte de interes mult mai larg, național și chiar internațional.

Deschiderea, cu o prezentare sintetică a preliminariilor și desfășurării războiului mondial a fost făcută, cu profesionalismul binecunoscut, de dl profesor Constantin Bărbuță. Unele completări de nuanță (vezi folosirea aviației) ca și o revedere a jocurilor de interese și a modului alcătuirii alianțelor au fost aduse de dna Constantina Chiva.

Momentul a fost ilustrat cu valoroase imagini de epocă și hărți, aduse de subsemnatul și de amfitrionul dezbaterilor, dl Vasile Grigore.

Acesta din urmă, a prezentat o serie de informații inedite legate de Bolintinul anului 1916. Astfel, am aflat că primar era energicul Constantin Șt. Bolintineanu care, cu toate resursele limitate de război, reușea totuși să execute împrejmuirea bisericii și a școlii,

ca și construirea unei latrine în satul Malu Spart. De asemenea, am aflat că între august și noiembrie 1916 din comuna Bolintin Vale se rechiziționează 518 cai, 24 de boi, 53 de căruțe, 31 brișci de Brașov, 130 kg de brânză, 388 kg de sârmă ghimpată, 151 de rogojini etc. Ni s-au prezentat și tristele cereri ale unor bolintineni care, după război, își cereau zadarnic caii înapoi ! Ni s-au reamintit uriașele pierderi omenești suferite de țară și de Bolintin, în particular. Astfel, au fost nominalizați învățătorii Gheorghe M. Ioniță Zăbăvoiu (căzut lângă Techirghiol, pe 20 octombrie 1916), Călin Tănescu, sau faptele de arme ale generalului Eremia Grigorescu (bolintinean prin adopție).

A urmat poate cel mai important moment al ședinței, când dl Ștefan Crudu a prezentat o adevărată comoară, o piesă de cartofilie, o imagine din 23 noiembrie 1916 cu momentul în care, pe esplanada Cercului Militar Național, se cobora drapelul românesc și se ridicau cele ale armatelor Puterilor Centrale care tocmai ne cuceriseră Capitala.

Încheierea a aparținut dlui Marian Ștefan, care a reamintit pătimirile vechi și noi ale Basarabiei și în mod special unele detalii puțin cunoscute legate de alipirea acestei provincii românești la trupul țării.

Desigur, întreaga ședință a fost punctată de intervențiile participanților, care au completat și nuanțat informațiile oferite. Au fost prezenți: Vasile Grigore, Ciprian Necșuțu, Niculae Stoica, Constantin Bărbuță, Emilia Mănescu, Cristina Vingărzan, Mioara Mănescu, Ani Cârciumaru, Raul Cârciumaru, Adriana Păduraru, Vasile Dumitrescu, Constantina Chiva, Marian Ștefan, Marian Grigore, Ștefan Crudu, Corneliu State, Florică Dan.

Pentru prima ediție a Clubului de Istorie din 2017, în 14 ianuarie de la ora 15.00, ne-am propus ca temă „Clădiri vechi, clădiri cu suflet...". Vă așteptăm.

LA DOI ANI, UN EVENIMENT CULTURAL DEOSEBIT:
Festivalul Național de Literatură „Marin Preda", ediția a XV-a

Corneliu VASILE

Această ediție a Festivalului Național de Literatură „Marin Preda" a fost deschisă de doamna Elena Popa, directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman, care a urat bun venit celor șaizeci de scriitori invitați și a prezentat programul acestei manifestări. Consiliul Județean Teleorman, care a sprijinit consecvent acest festival, a fost reprezentat de domnul Adrian Gâdea, care i-a salutat, de asemenea, pe oaspeți.

A urmat simpozionul „Marin Preda: pactul ficțional cu istoria", la care au susținut interesante eseuri și intervenții scriitorii: Gheorghe Stroe, Nicolae Oprea, Ana Dobre, Nicolae Scurtu, Nicoleta Milea, Ștefan Mitroi.

S-au decernat premiile la concursul de proză, unde au fost distinși: Cătălin G. Rădulescu, Teodoru Stemate, Violeta Urdă, Veronica Baciu, Nicolette Orghidan și Florina Mirea, regăsiți în „Caietul premianților", tipărit cu acest prilej.

A fost acordat premiul de excelență pentru sprijinirea scriitorilor din Teleorman, cu care prilej au vorbit Dan Cristea și Elena Popa.

Volumul de istorie literară *Marin Preda: anii formării intelectuale (1929-1948)* de Stan V. Cristea a fost lansat, participanții primind acest volum în portofoliul fiecăruia, iar opinenții (Nicolae Scurtu, Ana Dobre, Gheorghe Stroe, Firiță Carp) au subliniat seriozitatea cercetării, acest critic literar putând fi luat în considerare chiar și numai prin cercetările foarte bine documentate despre scriitorul emblematic al Teleormanului și prozatorul reprezentativ, spunem, al literaturii române postbelice. Dealtfel, vorbitorii de la simpozion s-au referit în nenumărate rânduri la aceste sistematice cercetări de istorie literară.

Dulce ca pelinul este titlul romanului scris de Ștefan Mitroi, de asemenea fiu al Teleormanului, comentat cam de aceiași critici, care au citit romanul, lansarea fiind, de asemenea, la acest eveniment.

La Siliștea-Gumești, satul nașterii marelui scriitor, oaspeții au fost întâmpinați de reprezentanți ai primăriei și ai școlii, fotografiindu-se la bustul scriitorului, iar gazdele tratându-i cu azimă cu brânză și ceapă din partea locului. Din păcate, proprietarii actuali nu permit (a câta oară ?) accesul în curtea gospodăriei, participanții fiind obligați să admire casa nașterii lui Marin Preda din uliță. Probabil cer o sumă exorbitantă ca să restituie sau să vândă casa forurilor de cultură județene sau naționale, dacă acestea își manifestă interesul, lăcomia prevalând față de patriotism și față de respectul culturii neamului românesc.

La festival, a fost lansat noul număr al revistei *Caligraf* (redactor-șef Florin Burtan) și s-au vernisat două expoziții Marin Preda, de carte și foto-documentară (Stan Ștefan).

Au participat redactorii-șefi ai revistelor partenere și membrii juriului: Horia Gârbea, Passionaria Stoicescu, Mihai Stan, Dumitru Augustin Doman, Florentin Popescu, precum și scriitorii Adrian Bucurescu, Titi Damian, Florina Isache, Liviu Nanu, Victoria Milescu, Vali Nițu, Iuliana Paloda-Popescu, Daniela Șontică, Cornel Basarabescu, Constantin T. Ciubotaru, Iulian Bitoleanu, Stelian Ceampuru, Domnița Neaga, Mihai Athanasie Petrescu, Argentin Porumbeanu.

Consiliul județean Teleorman a avut ca parteneri revistele de cultură *Luceafărul de dimineață*, *Argeș*, *Bucureștiul literar și artistic*, *Litere*, *Pro saeculum* și *Caligraf*.

Particip de mai multe ediții la acest eveniment de anvergură națională, bucuros să mă reîntâlnesc cu prietenii mei cu care vin de la București, cu scriitorii din Teleorman, prietenii mei, cu prietenii mei din toată țara.

Drumul tradiției vlăşcene

Emil TALIANU

În condiții grafice deosebite, la editura bucureșteană „Amurg sentimental" a apărut, nu cu mult timp în urmă, prin strădania omului de cultură giurgiuvean, Dunia Pălăngeanu, un volum care cuprinde unele studii de folclor din bogata vatră folclorică Vlașca, realizate de câțiva inimoși cercetători.

În argumentul, care deschide volumul, Dunia Pălăngeanu ne lămurește că această „antologie face parte dintr-un proiect de tineret intitulat Drumul tradiției vlășcene*, inițiat de Asociația de tineret* Ion Vinea*, proiect care a primit undă verde spre a fi implementat în anul 2016 cu finanțare de la Ministerul Tineretului și Sportului din România, prin Direcția județeană de sport și tineret Giurgiu, în urma participării la Concursul de proiecte organizat de cele două foruri pentru tineret, unde a obținut punctajul corespunzător finanțării sale". Precizare, consider necesară, pentru a afla, cum în aceste vremuri sărace, se pot găsi forme de finanțare a unor apariții editoriale.*

Prefața este semnată de istoricul Emil Păunescu, care amintește cititorului câteva nume ale unor folcloriști vlășceni ai veacului trecut: Gheorghe Ciobanu și G. Dumitrescu, la care adaugă și câțiva contemporani, neobosiți cercetători: Gheorghe și Maria Nițescu, Dumitru Burlacu, Alexandru Mica. Acestira li se alătură și cercetătorii de folclor ale căror studii sunt incluse în antaologie.

Deschiderea se face cu regretatul animator cultural și etnograf, profesorul Ion Mihai, publicându-se prin bună voința fiicei sale, Dana-Mihaela Ciobanu, doar câteva file de manuscris ale cercetărilor tatălui său, Tradiții și actualitate în creația populară din județul Giurgiu. *Studii de mare valoare despre cântecul și jocul popular vlășcean, un scenariu pentru Ansamblul folcloric „Doina Dunării", al cărui instructor coregraf a fost. Doar un început al necesarelor publicări, pentru a fi cunoscute, ale valoroaselor manuscrise rămase de la „Bădia Ion", care mai avea încă multe de făcut și de scris în promovarea minunatului pas de dans vlășcean și mai ales folclorul coregrafic dăițean, din vatra satului său natal.*

*Transcriem doar un scurt pasaj din studiul cu pricepere realizat, care se referă la un amănunt cu mare semnificație, în timpul jocului popular, mișcarea brațelor: „*Ținuta brațelor în timpul jocurilor este foarte variată: lanț de brațe, ca la horă, mâinile pe umăr, ca la sârbă, lanț de brațe cruciș la spate sau în față, lanț de brațe prinse în brâu.

Mișcările de brațe în jocurile populare dau un farmec deosebit. Este cazul jocurilor: Hora de mână, Hora la două, Mințita, Zlata, Țigăneasca, Ciubotăreas, Cârligul, Murgulețul, Mocăncuța, Jianul, Vlășcencuța, Căzăcelul, Chindia, Zvâcul.

Jocurile spectaculoase de brațe, mișcate ritmic, sincronizate cu

pașii dau un colorit viu, bogat, jocurilor populare ce folosesc foarte mult contratimpul și sincopa. Stilul de joc este foarte vioi, cu bătăi iuți și mișcări continue de brațe în timpul jocului, lucru care cere din partea interpreților multă virtuozitate, iuțeală și tehnicitate."

*Distinsa profesoară Mariana Mincă, din comuna Găujani, a studiat cu atenție ștergarele țesute în război din zonă și a realizat un valoros studiu despre semnificația simbolurilor pe care acestea le au, menționând: „*simbolistica modelelor de pe ștergarele țesute respectă toate caracteristicile etnogenezei poporului român, popor de păstori, în simbolul coarnelor de berbec, prin care se sugera forța , puterea , siguranța perpetuării speciei precum și ideea ca în sănătatea și bogăția turmelor de oi și de miei stă și bogăția și sănătatea familiei de gospodari".

Cu ochi de cercetător este privită și șezătoarea sau claca, „prilej de întâlnire între generații de diferite vârste, erau o modalitate de a petrece într-un mod plăcut lungile nopți de iarnă", dar sunt transcrise și unele culegeri de balade și colinde de la bătrânii satului Găujani.

Din comuna Gostinu, un cadru didactic împătimit de frumusețea creației populare din zonă, Săndica Apostol, semnează câteva studii despre căluș, sărbătoarea Dragobetelui, hora satului, o frumoasă tradiție a Paștelui, „Dulapul" și o interesantă interpretare a imagisticii cămășilor cusute pentru băieți și bărbați, pe diferite vârste.

Prezent în antologie este și etnomuzicologul Ștefan Cărăpănceanu, născut la Răsuceni, care prezintă nunta din Vlașca.

Antologia cuprinde și numeroase anexe foto, care împlinesc menirea cărții.

Menționăm că acest valoros volum, pentru folclorul vlăscean, a fost lansat sâmbătă, 19 noiembrie, la standul editurii „Amurg sentimental", în cadrul celei de a XXIII-a ediții a Târgului internațional de carte GAUDEAMUS, de la Romexpo, București.

Mersul târgului

Ștefan CRUDU

26.09.2016 (luni): *Răbufnire*

Ce păcat că Papaiani muri-n ziua când au fost prinși șobolanii. Ipocrizia televiziunilor de știri s-a dovedit cu vârf și-ndesat la moartea unor mari artiști: Ioan Gyuri Pascu și Sebastian Papaiani. Pentru că prinderea șobolanilor (la propriu și la figurat – vezi V. Blaga) au considerat-o mai importantă pentru rating, anunțul a fost mai sec decât vreodată, comentariile prea scurte față de marea pierdere culturală. Nu se pot compara audiențele de la filmele de azi cu cele de la filmele în care a jucat Papaiani. De ce spun toate astea ? Pentru că în filmul „Un surâs în plină vară" (mare succes de public, nu comercial ca astăzi) este o scenă în care el vinde pe Marioara văcușoara sau gogoașa-nfuriată, în untură preparată (nu se inventase încă uleiul pentru tot poporul). În fundal era un bâlci real al momentului. Ați observat oalele expuse alături de el când își interpretează magistral rolul ? Câte forme și modele care atunci încă mai aveau utilitate iar acum sunt piese de muzeu etnografic ? Sunt nostalgic și nu mi-e rușine. Mi-e scârbă de șobolani dar și de cei care-i arată insistent pe „sticlă".

2.10.2016: *S-a mutat Sabarul ! ?*

După ploaia de vineri noaptea, străzile laterale târgului s-au transformat în adevărate râuri care ascund pericolele datorate gropilor foarte adânci unde mașinile suferă „luxații" și "contuzii" serioase. Ce exemplu mai viu despre grija autorităților locale pentru târg și în general pentru restul străzilor (între care, acum, principala stradă, a Republicii, este cea mai ciuruită). A venit toamna capricioasă și lucrările de reparații încă sunt așteptate. Promisiunile electorale sunt ca apa de ploaie. Oamenii din târg comentează în fel și chip – oricum nefavorabil – față de aspectul stradal al „orașului" Bolintin Vale ! Mi-e jenă, dar soluția finală ar fi pârjolul biblic. Și noi, dar și ei !

Un fotoreporter original, cu un „aparat foto" din racord de țeavă își îndreaptă obiectivul spre mine contra 1 leu. Se și recomandă: Aurel Mandu de la centrul „Dili" din Giurgiu ! În rest, obișnuiții târgului vând sau cumpără. Aici, chiar dacă n-ai mulți bani, tot ici ceva, legume în special. Mărar sau leuștean verde: 2 leg./leu. Roșii frumoase 2-2,5 lei/kg (la final, cele de ciorbă cu un leu/kg la nea Petrică care și-a pierdut răbdarea). Conopida s-a ieftinit foarte mult față de duminica trecută: 1,5-2 lei/kg (față de 3,5 lei/kg). Arpagic mare: 4 lei/kg; usturoi 15 lei/kg. Prune bune: 2,5 lei/kg. Vinetele: 2-2,5 lei/kg (ultimele, zic grădinarii). Ardeii de tot felul 2-2,5 lei/kg. Cei grași, mai mici dar sănătoși 1,5 lei/kg. Varza: 0,8-1 lei/kg. Se observă că prima brumă a ieftinit piața. Nu mai este timp de așteptat și speranțe de vreme mai blândă pentru legumele din câmp, foarte sensibile la temperaturile scăzute.

9.10.2016: *Ziua recoltei – pe vechi. Les jeux sont faites !*

Paradoxal, în mileniul trei țăranii se roagă la Cel de sus să plouă. Irigațiile au fost lăsate în paragină, instalațiile și țevile furate, recolte slabe de cereale – la mila Domnului – în timp ce guvernanții nu mișcă nimic. Sloganul „pas cu pas", o vorbă-n vânt. Prostia endemică: îi credem pe toți care promit marea cu sarea. Când ajung sus se vaită mai ceva ca bocitoarele. „Nu e bani", spun cei care coboară în stradă doar o dată la patru ani pentru promisiuni pe care le uită imediat după ce ocupă funcțiile, aleși de păcăliți.

Regret că s-au inventat mașinile, în loc să regret ce-am votat. Suntem neputincioși. Alții hotărăsc peste noi. Avem demisiile în alb, ca sabia lui Damocles. Iar noi, mucles ! La lecția manipulării am fost mereu repetenți. Sloganurile electorale: vorbe-n vânt. Cum zis-a olteanul: fu... destul. Masochiști cum suntem, ne place. Să revenim la târg unde se simt parfumurile de toamnă (grătare cu pastramă pentru pofticioși). Ultimele vinete, lemnificate: 2,5-3 lei/kg. Ultimii castraveți cocârjați: 3,5 lei/kg. Prune bune, zemoase: 2,5 lei/kg. Varza: 0,5-0,8 lei/kg. Cartofii, 0,5-0,9 lei/kg. Ceapă „românească" la sac: 1,5 lei/kg (n-a văzut pământul românesc !). Păstăi: 5 lei/kg cele lungi, iar fideluță ciupită de mană și prinsă de ploi în aer liber: 2 lei/kg. Prețuri de mall la conopidă: 4,99 lei/kg. Ardei grași cal. a II-a: 1,5 lei/kg, mai mici dar sănătoși.

În câmp se culeg ultimele recolte. Se apropie (meteorologii anunță) ploi și temperaturi scăzute care vor încurca planurile grădinarilor. Gogoșari și capia: 4 lei/kg dimineața, 2,5 lei/kg spre ora 11:30; când mulți au strâns și debarasat tarabele. Ultimii pepeni, pentru murat. Roșii: 2,5-3 lei/kg. Semne și de Sf. Dumitru. Au început deja intervențiile pentru un loc mai bun. Târgul pare din ce în ce mai mic: vânzătorii vin cu transportere tot mai lungi în care-și țin marfa și ocupă loc mai mare. De aceea vin atât de devreme (ora 3:00), să aibă loc de manevre.

16.10.2016: *Toamnă gri cu degradé*

Credeam că după „ploița" de azi noapte, continuată aiurea și în prima parte a dimineții, rece și încăpățânată, târgul va fi dezumflat. Da de unde ! O foială neașteptată era peste tot. E adevărat că oamenii erau mai grăbiți să cumpere și să plece, dar a fost vânzare. Contrar obiceiului dinainte de bâlci, tarabele nu erau mutate de la locul lor. Și erau pline cu ardei gogoșari, capia ori grași. Față de duminica trecută era o deosebire: culoarea roșie alterna cu cea galbenă sau chiar verde. Explicația: s-a cules la rând de teama brumei și nu a mai fost timp de selectat în câmp ci doar aici, pe tarabă, la prețuri diferite: 3-2 lei/kg. Castraveții, la preț de trufanda: 5 lei/kg. Prea mare pentru murături, după mine, care nu mai am nevoie. Morcovii, exagerat de mari, 2-3 lei/kg. Varza a ajuns la 1,2 lei/kg (urmările temperaturilor ridicate din vară care au întârziat maturarea, ea nefiind suficient îndesată). Spanacul, prima apariție, 4 lei/leg sau 3 la 10 lei. Gutuile exagerat de scumpe (5 lei/kg) pentru că știu că producția în acest an este mare dar s-au mânat în final. Roșiile între 2 și 4 lei/kg, după dimensiuni. Am luat răsad de salată pentru solar, 3 lei/20 fire. Usturoiul, la 13-15 lei/kg, nu m-a convins că e "românesc" așa cum e scris cam la toți. Astept pe cel adevărat care poate va veni de Sf. Dumitru dinspre Teleorman.

21-26.10.2016: *Bâlciul de Sf. Dumitru*

Datorită calendarului, în acest an zilele în care s-au desfășurat manifestările tradiționale anterioare celei de 26 octombrie au început încă de vineri, când protagoniștii și-au expus oferta: distracții, mărfuri diverse, legume și fructe, mâncăruri și alimente de sezon etc.

Organizatorii – în parte și datorită vremii – nu au reușit să creeze condiții minime de confort și ambianță corespunzătoare. Din nou, străzile laterale nu s-au reparat devenind cel mai mare inconvenient. În dreptul spoitorilor, refuzul de ciur cu 50% mâl argilos-lipicios, împrăștiat parcă, era făcut după modelul preluat de la Păcală – din oi așezate pe burtă sau pe spate. Republicii era ciuruită și decupată pentru turnare de asfalt care nu a mai venit la timp (mai e timp până la alegeri, nu-i așa ?). În cele trei zile (prima 23 oct.) când am bătut târgul ca privitor și ca potențial cumpărător (cheltuind cu ceva folos circa 300 lei), am identificat trei sectoare. Incinta cu instalații de distracții pentru tineri și copii împănată cu implanturi de „porumbelul fert" 3 lei/buc, vată de zahăr puternic vopsită (și posibil periculoasă pentru copii), gogoșerii, covrigării, grătare cu mici, fripturi, cârnați, pastramă și murături, mustării fară must dar tot cu grătare, tochituri, pomana porcului, cu servire la mese.

Se merge pe principiul de marketing "copiii poftește, părinții plătește" ! ? Pe un culoar, tradiționalele produse de ceramică (șase din șapte industriale, doar una *hand-made*), fuse, linguri, cârlige de rufe (Tanța și Lina din Crovu). Spre podul Sabarului un lemnar autentic care lucrează pe loc scaune, mese rotunde, atrage clienți (în acest an nu a mai adus albii, nemaiavând materie primă). Nea Ion Dincă din Toflea vinde produsele care le-au adus faima: burghie, cinii (pentru șobolani), cuțite de brand. Un altul, cu toporașe adevărate (excelent călite) cu care exemplifică tăind fier beton de 6 mm fără să-și deformeze tăișul, clopoței de bronz și cam atât autentic autohton. Pe strada Palăncii, pe ambele zise trotuare, grădinarii producători (puțini) și negustorii de legume obișnuiți ai târgului. Printre ei ciobani din Teleorman și Bran-Sibiu cu brânză, cârnați, multă pastramă și carne proaspătă (nerecomandată cea de porc, a stat multe zile pe tarabe).

Legumele relativ ieftine. Doar castraveții 7 lei/kg. Perele galbene (soiul Matache) foarte scumpe (7-8 lei/kg). Restul convenabile. Arpagic 4-6 lei/kg, cartofii și varza (un singur ofertant) cu 1,2 lei/kg. Cu usturoi autentic (15 lei/kg), o băbuță din Popești. Pe strada Republicii, până la dispensarul TBC, numai marfă din Europa. Fiecare încearcă să câștige un ban. Am cumpărat stoloni de căpșuni care produc continuu cu doar 0,5 lei/stolon față de prețul de 10 ori mai mare cerut în alte zile de târg de o vânzătoare din Mihai Vodă. Ați înțeles că am luat multe din cele prezentate mai sus, amânând iar căciula de oaie (un singur producător în acest an). Atmosfera generală era de balamuc, cu zgomot la maxim datorat difuzoarelor puternice. Istoria bâlciului cunoscut de mine de cca 60 de ani (am lipsit doar doi, motivat) am să v-o spun altădată.

25.10.2016: *Ajun de Sf. Dumitru*

Acalmie. Se așteaptă sosirea sfântului. În loc să se uite în sus (e ceață), oamenii privesc în lungul drumului așteptând clienți. Iar aceștia sunt cam puțini pentru marfa care se află pe... jos, că altcumva unde ? Toți vor să-și vândă produsele, dar țin la preț atât cât se poate. Se practică privitul la vecin. Unii mai fac scheme la derută: 2 lei/legătură, 3 la 5 lei. Încearcă și ei la disperare. Și apoi cât să scazi, că ai muncit o vară (dacă ești producător). Nici panaramele nu au clienți. Au fost ceva la mijlocul zilei, când au venit elevii care au chiulit în masă. După ce au terminat banii, instalațiile s-au oprit. Spre seară se cam lasă frigul. Câțiva ard niște lemne, alții au plăpumi groase, unii au pornit generatoarele. Gustă ceva prăjeli. Și mă întreb mereu: oare unde-și fac nevoile ? Că nu sunt nicăieri toalete ! Iată afacerea viitoare.

P.S. Am avut curajul să întreb pe câțiva. Iată răspunsul: pe malul Sabarului, în pungi, bidoane de plastic ! De aia prețul pe m² de teren ocupat este atât de mare ? Pentru că (nu) li se asigură condiții minime (apă, WC-uri etc.).

26.10.2016: *A sosit Sfântul !*

E clar că a sosit. Eu nu l-am văzut că am venit mai târziu, dar dacă toți spun că a sosit e clar că e Sf. Dumitru. Cel ce ne ocrotește (speranța noastră) și pe alții-i îmbogățește. Am mai schimbat niște marafeți ca să iau ce-o fi și mi-o trebui. De exemplu, niște legume pe care le voi găsi duminică la un preț ceva mai mare. Deja varza s-a scumpit de ieri cu 10 bani, la 1,30 lei/kg. La ieșirea din Bolintin, unde-și are vadul o afaceristă ce de-abia sosise cu ditamai duba de la Poiana plină cu varză, pusese prețul: 1,5 lei/kg. O vorbă adaptată la moment spune: „mai bine praf decât noroi, mai bine soare decât ploi". Dar, din nefericire pentru toți, parcă dinadins o ploaie rece și deasă a început dis-de-dimineață și a ținut până pe la ora 16:00, stricând tot farmecul acestei zile. Blestem sau nu, așa s-a nimerit. Cu toate acestea, sfidând vremea, puhoaie de oameni s-au îndreptat toată ziua spre bâlci, păstrând tradiția de Sf. Dumitru. În aceste condiții, unii au pierdut, alții au câștigat. Legumele, în general, și-au păstrat prețul. Lacurile imense care au acoperit străzile laterale i-au distanțat pe clienți de vânzători. De ciudă, nea Petrică din Hobaia și-a aruncat vinetele nevândute în lac (oricum rămâneseră cele cu multe semințe). Pastrama, branza telemea de Bran, carnea proaspătă de porc sau de oaie au rămas nevândute. Exagerat de scumpe perele galbene: 7-8 lei/kg ! Era un singur vânzător din Bogați, Argeș. Cele din Bolintin – patria lor – foarte mănate în acest an, le vom face țuică. Foarte frumoasă ceramica de la Corund (un singur producător) și ieftină. În rest chinezisme. Instalațiile au mers (5 lei/pers câteva minute): călușei, lanțuri, învârtitori sofisticate de unde chirăiau sau țipau la propriu fetișcanele de școală sau liceu. Nu au lipsit nici tragerile la țintă cu mingea sau inele (și ceva nou, porno !), ciocu' cu norocu' (papagalița). Și multe, multe nimicuri din Europa. Un copil de vreo cinci ani plângea cu lacrimi mari că vroia pușcă (era scumpă). Peste tot grătare, mustării, care au câștigat la greu în cele cinci zile de târg-bâlci. Nu au fost evenimente deosebite, deși țiganii mișunau (ca și jandarmii). Doar ploaia cu mizeria străzilor inundate (nu știu de ce nu s-au reparat deloc, din vreme, gropile pentru acest eveniment anual care atrage mii de oameni din depărtări, chiar din țări străine). Arta tradițională, repet, din ce în ce mai puțină (ne-au furat pădurile străinii" spuneau lingurarii a căror materie primă este lemnul moale de plop sau tei). Niște majorete ad-hoc (țigăncuțe) agitau niște pămătufuri și strigau: parcare, parcare (5 lei) în dreptul curților lor. Dacă mă întrebați ce concluzie am tras la final, v-aș răspunde că în calitate de bolintinean get-beget care a lipsit doar de două ori în cei 60 de ani de când vizitez bâlciul, bucuria copilăriei, această ediție a fost cea mai urâtă. Am aflat apoi că seara, pe Facebook, au fost diverse comentarii. Cu acest prilej, cineva, nu se știe cine, a postat un mesaj (de fapt un document, jumătate în limba română, jumătate într-o limbă necunoscută) ca fiind din partea Sf. Dumitru în care-și exprima regretul pentru ingratitudinea și nepăsarea autorităților locale în ceea ce privește organizarea. Comentând, unii ziceau că ar fi fost un blestem. Desfid acest lucru. Sfântul iubește oamenii și ne va ocroti în continuare. Dar, într-un moment de nemulțumire ne-a reproșat că din nou am ales neinspirat. Facă-se voia lui, că mare adevăr a grăit ! Bolintineni, salvați târgul și bâlciul !

Reviste primite la redacție

Litere, anul XVII, nr. 10 (199), octombrie 2016, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni. Director Tudor Cristea; Redactor șef Mihai Stan.

Actualitatea literară, anul VII, nr. 63, septembrie 2016, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Societatea Culturală Lugojpress. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Observator cultural, anul XVII, nr. 586, 13-19 octombrie 2016. Redactor șef Carmen Mușat.

Bucureștiul literar și artistic, anul VI, nr. 12(63), decembrie 2016. Fondator Coman Șova și Redactor șef Florentin Popescu.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la Librăria Traian Chiva și de la sediul redacției.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Revista "SUD" recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor
Telefon editură: 0720 773209
Consilier editorial: Vasile Grigorescu
Telefon revista "SUD": 0786 455702

Sprengel Museum din Hannovra, un templu al artei

(urmare din pagina 6)

din Londra. Anii 1942 și 1944 reprezentând anii în care va construi cel de al doilea și cel de al treilea *Merzbau*, îi va petrece în Norvegia.

Pe parcursul nmeroaselor săli ale muzeului, vizitatorul descoperă lucrări care reprezintă puncte de reper importante în

Sprengel Museum

istoria artei ultimelor decenii. În afară sălii de la intrare, dedicată lucrărilor semnate de Nicki de Saint Phalle, întâlnim la debutul circuitului muzeal și un enorm craniu uman, lucrare alcătuită din nenumărate fragmente de oglinzi colorate, îmbinate savant, care dau cele mai neașteptate reflectări luminoase și cromatice, amintind de acel craniu din cuarț descoperit nu demult în America Centrală, mărturie a unei străvechi civilizații amerindiene.

O piesă cinetică, semnată de Alexander Calder, asemenea unui personaj îmbrăcat în roșu, semănând cu un halebardier care străjuiește sala de la înălțimea plafonului, printr-o ușoară vibrație a curenților de aer fiind într-o ușoară mișcare de veritabilă „roză a vânturilor”, invită, parcă, vizitatorul să parcurgă cu privirea bogăția exponatelor.

Un element artistic de senzație va completa în februarie 2017 inventarul cazuistic al muzeului. Este vorba despre reconstituirea „Cabinetului distracțiilor”. Ce este acesta ? Prin efortul cercetătorilor și al muzeografilor se lucrează cu enormă pricepere și pasiune la reconstituirea cabinetului cu același nume, conceput de un ilustru reprezentant al constructivismului, El Lissitzki, care a lucrat la proiect și realizare din toamna anului 1926 până în februarie 1928, ca urmare a îndemnului unui intelectual de marcă, Alexander Dorner, director în acea vreme a Muzeului Provincial, nucleul actualului muzeu. A realizat atunci acest spațiu rămas în istorie, care va fi redat iubitorului de artă foarte curând, in februarie 2017, în el figurând în premieră și un relief semnat de Erich Buchholz.

Cum vedea El Lissitzki acest spațiu ? Conceptul său se baza pe ideea operei de artă totală, aflată într-un spațiu dinamic, care iniția și informa vizitatorul despre tendințele ce conduceau la dezvoltarea artei și culturii.

Cabinetul cuprindea pe Pablo Picasso, Mondrian, Fernand Leger, Laszlo Moholgo Nagy, Kurt Scwitters. Cabinetul a devenit rapid un reper mondial, reprezentând un unicat mondial, ceea ce l-a determinat pe Alfred Baar, director la MOMA, să declare la timpul respectiv: „acest spațiu reprezintă cel mai important spațiu artistic al secolului douăzeci”.

În 1933, când național-socialiștii își impun principiile în Germania, cabinetul începe să fie cenzurat, pentru ca în 1937, 24 de lucrări să fie sechestrate și multe dintre ele distruse. Să nu uităm și cumplitele bombardamente ale aliaților, care au atins depozitele.

Reconstruirea acestui spațiu face parte dintr-o serie de inițiative din ultimul timp, care caută să readucă în conștiința oamenilor și la îndemâna lor o serie de inițiative jalon din domeniul artelor vizuale, petrecute în ultimii o sută de ani. Așa s-a procedat în 2012 la Wallraf-Richartz Museum din Köln, unde în cadrul expoziției „Mission-Moderne” s-a încercat reconstituirea panoului artiștilor norvegieni, în frunte cu Edvard Munch. Un alt exemplu este cel al expoziției 0.10, organizată la centenar, în 2015, la Fondation Beyeler de la Basel (Elveția), care a adus pe simeze artiștii ruși, care la Petrograd au realizat prin acea expoziție aflată sub semnul pătratului negru al lui Kazimir Malevici, o deschidere în arta modernă – suprarealismul.

Există încă exemple în acest sens, al readucerilor în fața privitorului a unor evenimente din memoria scriptelor. Ar fi poate de semnalat o idee de a reface o expoziție a unui colecționar suedez, Gabrielsson, alcătuită de un valoros artist modern, românul Arthur Segal, catalogul fiind alcătuit de către Erich Buchholz, manifestare care va împlini în 2022, centenarul.

La noi, din păcate, situația este înnegurată în această direcție. S-a deschis anul acesta, la Palatul Suțu, o expoziție în două săli,

Reinhard Spieler, directorul muzeului

a fondului Pinacotecii bucurestene, care nu are local, iar lucrările sunt puse la „naftalină”. Noi nu am ridicat muzee. Am avut grijă să le închidem. Vezi Muzeul Toma Stelian, devenit sediu de partid; Muzeul Kalinderu (bombardat parțial), Muzeul Ionel Saint-Georges, sau după cutremurul din ’77, Muzeul Hrandt sau Garabet Avakian, Marcu Beza, Iosif Dona. Un exemplu cumplit îl reprezintă demolarea unei construcții în stil neo-grec, care găzduia în centrul Capitalei un important muzeu, aflat vizavi de Cinema Patria (și el mort în clipa de față), în care se afla colecția Anastase Simu. Și când te gândești că galeriile bucurestene de artă le numeri pe degetele unei mâini, te întrebi unde se va ajunge în acest ritm, încet dar sigur, al unui rac.

Să mai dăm o raită prin muzeu. O piesă interesantă este o ușă interioară din locuința de vară de la Eaubonn a lui Paul Eluard, pictată de Max Ernst, care are drept simbol palma (deasupra verde), iar în cadrul ușii culoarea palmei fiind roșie și albastră. Tema ușii o asociez cu ușa de la un dulap al lui Sașa Pană, pe care Geo Bogza a notat ceva in fugă, dar care astăzi contituie un reper avangardist. Îmi vine în minte și ușa pictată pe ambele fețe de către Wanda Vladimirescu-Sachelarie, element care făcea show la etajul galeriei de artă bucureștene „Contrapunct”. Nu pot să nu-mi treacă prin minte ușile, element specific lui Teodor Graur, pe care ce-i drept autorul le definește prin termenul englezesc „door”.

Mi-e greu să închei această sumară călătorie prin lumea plină de miracole a muzeului Sprengel, fără a aminti generosul spațiu acordat lucrării de mari dimensiuni „Camera întoarsă”, lucrare a „noului realism” și în minte îmi apare acel „ochean întors”, romanul autobiografic al unui scriitor prea puțin cunoscut, Radu Petrescu, a cărui operă merită mult mai mult.

Prezent și pe simeză, alături de tablouri ale maeștrilor, autorul acestei camere în care obiectele cele mai uzuale ale vieții zilnice, scaune, mese, farfurii, pahare, sunt puse într-o ordine antigravitațională, parcă dintr-o capsulă cosmică, autorul, un artist extrem de apreciat. prezent în marile muzee din lume, Daniel Spoerri, s-a născut la Galați, în 1930, iar la noi nu prea se știu multe despre opera lui.

După ore bune petrecute în acest adevărat altar al artei, am plăcerea să mă reîntâlnesc cu doctorul Reinhard Spieler, conducătorul instituției, pe care cu ani în urmă l-am cunoscut pe când păstorea Hack Museum din Ludwigshaffen, scriind despre două din expozițiile pe care le-a realizat acolo, una referitoare la Theo van Doesburg și o a doua despre „Surorile revoluției” – pictoriețele constructiviste rusoaice, publicat chiar în *Sud*.

O persoană cultivată, cu o mare deschidere spre cele mai bune căi de prezentare a artei. Un entuziast, vizitator neobosit al marilor expoziții din Germania și din afara ei, un comentator extrem de competent și echidistant al fenomenului muzeal și artistic.

Cu mintea încărcată de impresii din această mirifică grădină a spiritului, am tot timpul în cele cinci ore pe care le voi petrece pe autostradă, până la aeroportul din Frankfurt, să reflectez la cât de mult înseamnă să faci ceva pentru artă și mă gândesc, ca un simplu cetățean al României, la ceea ce s-ar putea face și la noi, dacă șefii cei mari și cei mici ar avea ceea ce se numește entuziasm, pe care dacă-l ai, să zicem din naștere, poți face adevărate vitejii în toate domeniile și bineînțeles și în artă.

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Redactor șef: Vasile Grigore. **Senior editor:** Florentin Popescu
(tel.: 0246.270.633; 0720350555, revistasud@yahoo.com)
Colectiv de redacție: Ștefan Crudu (secretar general de redacție), Constantin Bărbuță, Constanța Crudu, Marian Grigore, Corneliu State, Gabriel Dragnea, Ciprian Necșuțu, Geanina Mehedințu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, județul Giurgiu

ISSN 1224-7367
PREȚ 5 lei

Concepție grafică: Raluca Tudor
RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Oscar Print

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.